

การสร้างและพัฒนาสังคมเมือง ในชีวประวัติศาสตร์มนุษยศาสตร์

โดย

ศ.ดร.อับดุลอะซีซ บิน อิบรอฮีม อัล-อุมะรีย

การสร้างและพัฒนาสังคมเมือง ในชีวิตประวัติศาสตร์มูฮัมหมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

เรียบเรียงโดย ศ.ดร.อับดุลอะซีซ บิน อิบรอฮีม อัล-อุมะรีย์
บรรณาธิการแปล ซุฟอัม อุษมาน

พิมพ์ครั้งแรก 3,000 เล่ม

เราะมะฎอน 1441 / พฤษภาคม 2020

จัดพิมพ์ภายใต้

โครงการกองทุนดาอีย์เพื่อการจัดพิมพ์หนังสือ e-daiyah.com

อำนวยการโดย

มูลนิธิวิทยาทาน

www.iqra.in.th

ราคา 140 บาท

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ
وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ
خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَن كَفَرَ بَعْدَ
ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾﴾ [النور: ٥٥]

ความว่า “อัลลอฮ์ทรงสัญญาแก่บรรดาผู้ศรัทธาและ
ประกอบความดีจากหมู่พวกเจ้าว่า พระองค์จะให้พวกเขา
สืบทอดอำนาจบนแผ่นดิน ดังที่พระองค์ให้ชนที่มาก่อน
พวกเขาได้สืบทอด และพระองค์จะทำให้ศาสนาที่พระองค์
ทรงยินดีแก่พวกเขามีความมั่นคง และพระองค์จะเปลี่ยนให้
พวกเขามีความปลอดภัย หลังจากที่พวกเขาเคยหวาดกลัว
พวกเขาเคารพภักดีต่อข้า โดยไม่เอาสิ่งใดมาเป็นภาคีกับข้า
และผู้ใดปฏิเสธศรัทธาหลังจากนั้น แน่แน่นอนมต้องเป็น
ผู้ฝ่าฝืน” (อัน-นุร : 55)

สารบัญ

บทเกริ่นนำ.....	9
สนธิสัญญามะดึนะฮ์ (การบริหารจัดการสังคมเมือง)	15
การพัฒนาเมืองและสังคมมะดึนะฮ์	๑๙
การเปลี่ยนชื่อเมือง	๑๙
ความรักต่อเมืองมะดึนะฮ์และกำหนดให้เป็นเขตหวงห้าม	๒๓
การสร้างมัสยิดมะดึนะฮ์.....	๒๖
การพัฒนาพลเมืองผู้อยู่อาศัย	๒๗
การพัฒนาด้านจิตใจ.....	๓๐
การพัฒนาด้านความรู้.....	๓๒
การพัฒนาด้านสังคม	๔๑
การพัฒนาด้านสุขภาวะ	๕๒
การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ.....	๕๖
การพัฒนาด้านธุรกิจการค้า	๕๘
การบริหารรัฐและกำหนดภาระหน้าที่.....	๖๑
ความยุติธรรมและเสมอภาค	๖๘
มาตรการความปลอดภัยและสันติสุข	๘๐
การปลูกฝังมารยาทและจริยธรรมทางสังคม	๙๒
บทส่งท้าย.....	154

คำนำบรรณาธิการ

อัลฮัมดุลิลลาฮ์ ครบรอบปีของการจัดพิมพ์หนังสือ “ชีวประวัติศาสนทูต มุหัมมัด ﷺ ฉบับคัดสรร” ผลงานเรียบเรียงของศาสตราจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านชีวประวัติและอารยธรรมอิสลาม ศ.ดร.อับดุลอะซีซ อิบรอฮีม อัล-อุมะรียฺ เมื่อเดือนเราะมะฎอนปีที่แล้ว

และเมื่อไม่กี่เดือนก่อนหน้านี้อ ผู้เขียนได้มอบหมายให้จัดทำหนังสือเล่มเล็กที่คัดสรรเนื้อหาเฉพาะเกี่ยวกับการพัฒนาและสร้างความเจริญในสังคมเมือง โดยถอดต้นแบบจากที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ทำไว้ในเมืองมะดีนะฮ์หลังการฮิญาเราะฮ์ของท่าน จึงกลายมาเป็นการแปลและจัดทำหนังสือที่อยู่ในมือผู้อ่านเล่มนี้

สี่เราะฮ์นะบะวียฺหรือชีวประวัติของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม บรรจุเรื่องราวต่าง ๆ มากมายตั้งแต่วัยเด็กของท่านจนกระทั่งวันที่ท่านเสียชีวิต ล้วนบันทึกบทเรียนสำคัญที่หลากหลายด้วยมิติแห่งหลักศรัทธา บทบัญญัติทางศาสนา คุณธรรมจริยธรรม การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การบริหารจัดการบ้านเมือง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การดูแลความเจริญด้านต่าง ๆ ในภาพรวม

ท่ามกลางสังคมปัจจุบันที่ประชาคมโลกต่างแสวงหาหนทางในการดำรงชีวิตส่วนตัวที่มีคุณภาพ และปรารถนาจะมีชีวิตในสังคมที่เปี่ยมด้วยสันติสุขเจริญรุ่งเรืองอย่างมั่นคง ความรู้สึกเยี่ยงนี้เป็นวิสัยธรรมดาสามัญของผู้คนทั่วไป ทุกคนล้วนดิ้นรนและต่อสู้ด้วยวิถีทางที่แตกต่างกันเพื่อมุ่งหาเป้าหมายนี้ แม้ว่าเส้นทางแห่งการต่อสู้ดังกล่าวจะต้องเผชิญกับความล้มเหลวหรือพ่ายแพ้ ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังหลายต่อหลายครั้งก็ตาม

การนำเสนอประเด็นการพัฒนาสังคมที่ถอดบทเรียนจากชีวประวัติของท่านนบี คืออัลลิลลอฮฺอะลัยฮิวะสัลลัม เป็นหนึ่งประจักษ์พยานที่ต้องการแสดงให้เห็นว่าอิสลามคือศาสนาที่ครอบคลุมทุกมิติการมีชีวิตของมนุษย์ เพราะอิสลามคือสารแห่งพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของที่ส่งมาให้เป็นความเมตตาแก่ชาวโลกทั้งมวลผ่านศาสนทูตของพระองค์ ชีวประวัติของท่านจึงควรได้รับการศึกษาถอดบทเรียนเพื่อเอามาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาตนเองและสร้างความเจริญให้กับสังคมมนุษย์ทุกยุคสมัย แม้ว่าบริบทในหน้าประวัติศาสตร์อาจจะแตกต่างกัน ทว่าแนวคิดหลักนั้นกลับสอดคล้องหรือนำหน้าอยู่เสมอ

ขอวิงวอนต่อเอกองค์อัลลิลลอฮฺให้มนุษยชาติได้รับความเมตตากรุณาจากพระองค์ ผ่านวิถีชีวิตที่เป็นแบบอย่างจากศาสนทูตแห่งความเมตตา ผู้อุทิศชีวิตทั้งหมดเพื่อสันติสุขของประชาชาตินี้ อามีน

ซูฟัม อุษมาน

บรรณาธิการ

คำนำผู้เขียน

อัลฮัมดุลิลลาฮ์ มวลการสรรเสริญเป็นสิทธิของอัลลอฮ์ ขอความจำเริญและความสันติจงมีแด่ท่านศาสนทูตของพระองค์ รวมถึงครอบครัว บรรดาเศาะหาบะฮ์ และผู้ติดตามท่านทุกคน

อนึ่ง ข้าพเจ้าได้เขียนและอ่านหนังสือมากมายที่เขียนเกี่ยวกับสี่เราะฮ์หรือชีวประวัติของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ข้าพเจ้าพบว่าหน้าที่ในการรับใช้มนุษยชาติ การใช้ชีวิตร่วมกันในสังคม การจัดระบบระเบียบ การสร้างคุณธรรมและความเท่าเทียม ล้วนเป็นภารกิจสำคัญที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้นำมาสร้างให้กับเรา เรื่องเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องที่น่าแปลกใจเลย เพราะอัลลอฮ์ตะอาลาได้ตรัสถึงท่านว่า

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٠٧﴾ [الأنبياء: 107]

ความว่า “และเราไม่ได้ส่งเจ้ามา ใ้ มุหัมมัด เว้นแต่เพื่อเป็นความเมตตาแก่สากลโลก” (อัล-อันบิยาฮ์ : 107)

ความเมตตาที่มีความหมายรวมถึง ชีวิตที่สงบมั่นคงสะดวกสบายใน ดุนยาและมีความสุขความสำเร็จในอาคิเราะฮ์

ข้าพเจ้าพบข้อเท็จจริงเหล่านี้กระจายอยู่ทั่วไปในแบบอย่างที่เป็น สุนนะฮ์และชีวประวัติของท่านนบี และได้เขียนเรียบเรียงเอาไว้ในหนังสือ

“เราะสุลุลลอฮ์ วะ คอตัม อัน-นะบียีน” รวมถึงได้นำเสนอหัวข้อนี้ในการประชุมสัมมนาหลายที่หลายแห่ง

แท้จริงแล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะต้องแยกเรียบเรียงหัวข้อนี้ต่างหาก ในชื่อ “การสร้างและพัฒนาสังคมเมืองในชีวิตประวัติศาสตร์นุตมุหัมมัด คือลัลลอลฮุอะลยฮิอะลัลลัม” เพื่อให้ผู้คนในยุคปัจจุบันสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจค้นคว้าเรียนรู้วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่หลากหลาย ให้พวกเขาได้เห็นของท่านนบี คือลัลลอลฮุอะลยฮิอะลัลลัม ได้ ล้ำหน้ายุคสมัย ในการวางแผนจัดระเบียบวิถีชีวิตและสังคมเมือง สร้างแนวทางที่เปี่ยมด้วยสิทธิเสรีภาพอันมีเกียรติและยุติธรรมให้กับชาวมุสลิม หรือแม้กระทั่งกับผู้ไม่ใช่มุสลิมที่ปรารถนาจะใช้ชีวิตอย่างสันติกลมกลืนภายใต้ระบอบและสังคมนี้ ด้วยความยินยอมพร้อมใจที่จะร่วมรักษาทั้งสิทธิและหน้าที่ของตนไปด้วยกัน

ขอวิงวอนต่ออัลลอฮ์ ให้ทรงนำเรากลับคืนสู่พระองค์ด้วยดี ให้ทรงอำนวยแนวทางที่ถูกต้องกับทุกเรื่องในชีวิตของเรา และขอพระองค์ประทานเกียรติยศอันสูงส่งแก่ประชาชาติของท่านนบีมุหัมมัด คือลัลลอลฮุอะลยฮิอะลัลลัม

บทเกริ่นนำ

มีความพยายามมากมายในการที่จะนิยามคำว่า “สังคมเมือง” ความหมายเดิมโดยรากศัพท์ของมันก็คือ สังคมที่มีกฎหมายภายใต้อำนาจรัฐ มนุษย์มักจะทำให้ความสำคัญกับงานและชีวิตส่วนตัว แต่ก็ไม่น้อยเลย เช่นเดียวกันที่ให้ความสำคัญกับสังคม พวกเขาพร้อมเสมอที่จะเข้ามาช่วยจัดระบบและเป็นผู้สร้างประโยชน์ให้แก่สังคมหมู่่มาก

การเป็นเมือง หมายถึงสภาพความเจริญที่อาศัยปัจจัยต่างๆ เพื่อสร้างอารยธรรม สังคมเมืองจึงมีความหมายสื่อถึงการรวมกลุ่มของผู้คนด้วยระบบระเบียบและมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน

เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ตั้งแต่วันแรกที่ท่านในปี คีอิลลัลลอสซุอะลัยฮิ วะสลัลัม ได้รับแต่งตั้งเป็นเราะฮูล ท่านได้พยายามที่จะเผยแพร่คำสอนให้มนุษยชนอ่อนน้อมยอมรับการเป็นบ่าวต่ออัลลอฮ์และเชื่อในเอกภาพของพระองค์ รวมทั้งพยายามที่จะสถาปนารัฐที่มีฐานยืนอยู่บนความเมตตาและระบอบที่ยุติธรรม ดำเนินการตามบทบัญญัติที่อัลลอฮ์กำหนดมาเหนือปวงบ่าวของพระองค์ ด้วยหลักแห่งความเมตตาและความยุติธรรมอย่างที่สุด ตั้งแต่วันแรกแห่งการเผยแพร่ในนครมักกะฮ์ ท่านในปี คีอิลลัลลอสซุอะลัยฮิ วะสลัลัม ได้ให้ชาวดีแก่บรรดาเศาะหาบะฮ์ว่าอิสลามจะแผ่ขยายไปทั่ว

สุดล้ำฟ้าเขียวและจะโดดเด่นด้วยกฎระเบียบต่าง ๆ หลากหลายที่มีอยู่ในคำสอนนี้ ทั้งที่มีกษัตริย์และดินแดนบริวารรอบ ๆ ที่เป็นจุดเริ่มต้นของศาสนาอิสลามนั้นยังคงใช้ชีวิตตามขนบธรรมเนียมประเพณีเดิม ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวิถีทางที่ห่างไกลจากความยุติธรรม ไม่มีบทบัญญัติที่แน่นอน ไม่มีระบบการบริหารจัดการที่เป็นโครงสร้างชัดเจน และไม่มีกระบวนการพิพากษาที่เป็นธรรม

อิสลามได้นำบทบัญญัติที่สอนให้มนุษย์ดูแลสิทธิของอัลลอฮ์และสิทธิของมนุษย์ผู้เป็นบ่าวของพระองค์ ซึ่งมีทั้งความเมตตา ความยุติธรรม ความเสมอภาค และความจำเป็นพื้นฐานทั้งห้าประการ เช่นที่อัล-ฆะาะซาลีได้กล่าวไว้ใน “อัล-มุสตัศฟา” และอับ-ซาวะฮิบียีในหนังสือ “อัล-มุวาฟะกอต” นอกเหนือไปจากหลักแห่ง อัล-อิห์सान หรือการทำดีกับทุกสรรพสิ่ง บวกกับหลักการเมืองการปกครองทั้งภายในและภายนอกรัฐ ซึ่งคำนึงถึงปัจจัยเสริมต่าง ๆ ที่จะคอยเกื้อหนุนสังคมเมืองใด ๆ ก็ตามที่เจริญรุ่งเรือง

ครั้น เมื่อท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ประสบกับความยากลำบากในการที่จะเปลี่ยนเมืองมักกะฮ์ให้เป็นสังคมและรัฐที่ใช้บทบัญญัติอิสลามในการปกครอง ท่านก็เริ่มมองหาดินแดนอื่นตามเผ่าต่าง ๆ ว่ามีใครที่ไหนพร้อมจะช่วยเหลือท่านบ้าง เป็นสถานที่ที่เหมาะสมและประกอบด้วยพลเมืองที่คอยสนับสนุนรัฐอิสลาม ให้ชาวมุสลิมได้ดำรงชีวิตในสังคมแห่งมนุษยธรรมที่สันติ ปรองดอง และสมัครสมานสามัคคี มีสมาชิกซึ่งเป็นประชาชาติที่โดดเด่นเหนือประชาชาติอื่น ๆ ผูกโยงกับอัลลอฮ์และบทบัญญัติของพระองค์ เพื่อนำขบวนการมนุษยชาติสู่ความสุขสถาพรและความสมบูรณ์ และเพื่อให้ความเป็นธรรมกับตนเองและศาสนิกอื่น ๆ ที่แสวงหาการมีชีวิตอันทรงเกียรติ ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้เข้าไปหา

เผ่าต่าง ๆ ระหว่างเทศกาลของชาวอาหรับด้วยตัวเอง เพื่อค้นหาผู้ที่พร้อมจะให้การช่วยเหลือท่านในการสถาปนาสังคมที่สามารถจัดระเบียบให้เข้มแข็ง และปกป้องตนเองต่อหน้าการรุกรานของเหล่าอริศัตรูได้

และด้วยความช่วยเหลือจากพระเจ้าผู้อภิบาล ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้พบกับสิ่งที่ท่านเฝ้ารอคอยมาตลอด นั่นคือชาวอันศอรจากเมืองมะดีนะฮ์ ท่านพบพวกเขาในฤดูกลางห้วงญ์ พวกเขาต้อนรับและเชื้อเพลิงที่พร้อมใจที่จะให้เมืองของพวกเขาเป็นฐานแห่งการตะอูวะฮ์ เป็นรัฐที่ทุกคนเฝ้าหารอคอย และเป็นสังคมมุสลิมที่สันติสุข พวกเขายินดีที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ท่านนบีด้วยทุกอย่างที่จำเป็นไม่ว่าจะเป็นกฎหมายและการบริหารจัดการทั้งปวง

ระบบการจัดการของท่านนบีในการบริหารตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ของประชาชาติ การวางกฎหมายของรัฐและสิ่งที่ตามมาให้เห็นเป็นตัวอย่างในชีวิตประวัติและสุนนะฮ์ของท่าน กลายเป็นหลักที่ได้รับการถอดบทเรียนให้เป็นทฤษฎีในการบริหาร การปกครองรัฐ และการจัดการสังคมในแบบอิสลาม

ความยุติธรรมและการกตัญญูเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่และเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ต้องเผชิญอยู่ตลอดเวลาที่มักกะฮ์ แต่ท่านนบีก็คอยให้กำลังใจแก่พวกเขาว่าสักวันหนึ่งความยุติธรรมจะถูกกันออกไป ความยุติธรรมจะตระหง่านขึ้น ไม่ใช่เฉพาะที่มักกะฮ์เท่านั้นแต่จะซจรขยายไปทั่วแคว้นแคว้นที่พวกเขารู้จัก

เมื่อครั้งที่คือบาบ บิน อัล-อะร็อด ได้ร้องทุกข์กับท่าน ในความเดือดร้อนที่ประสบกับเขา และเขาได้ขอให้ท่านสาปแช่งผู้ที่อธรรมเขา ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวแก่เขาว่า “ขอสาบานต่ออัลลอฮ์ แน่نونพระองค์จะให้ศาสนานี้ล่มมรณ จนกระทั่งผู้ที่เดินทาง

จากคือนอาอ์ไปยังหัวเราะเมอาดี้จะไม่กลัวผู้ใดนอกจากอัลลอฮ์ จะกลัวเพียง
แค่ว่าหมาป่าจะกัดกินแกะของเขาเท่านั้น แต่ทว่าพวกท่านทั้งหลายนั้นรีบ
ร้อนเกินไป”¹

สัญญาของอัลลอฮ์ว่าอิสลามจะมีชัย มุสลิมจะเป็นผู้สืบทอดอำนาจ
บนแผ่นดินและมีความมั่นคง หมายถึงการวางระบบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะ
ก่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่น มีนัยแห่งการรวมกันระหว่างบทบัญญัติ
ภาคทฤษฎีและการลงมือปฏิบัติจริงในการบริหารจัดการทางโลกและศาสนา
สัญญานี้เป็นที่ประจักษ์ชัด ดังโองการที่ว่า

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ
خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ
ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾﴾ [النور: ٥٥]

ความว่า “อัลลอฮ์ทรงสัญญาแก่บรรดาผู้ศรัทธาและประกอบ
ความดีจากหมู่พวกเจ้าว่า พระองค์จะให้พวกเขาสืบทอด
อำนาจบนแผ่นดิน ดังที่พระองค์ให้ชนที่มาก่อนพวกเขาได้
สืบทอด และพระองค์จะทำให้ศาสนาที่พระองค์ทรงยินดีแก่
พวกเขามีความมั่นคง และพระองค์จะเปลี่ยนให้พวกเขามี
ความปลอดภัย หลังจากที่พวกเขาเคยหวาดกลัว พวกเขา

¹ เคาเซฮ์ อัล-บุคอรี, *กิตาบ อัล-มะฆอซี*, باب *มา ละกียะ อัน-นะบีย์ ค็อลลัลลอฮูอะลัยฮิวะสลัลัม* วั
อัศหานูญ มิน อัล-มุชริกีน *ฟี มั๊กกะฮ์*, เล่ม 5 หน้า 238

เคารพภักดีต่อข้า โดยไม่เอาสิ่งใดมาเป็นภาคีกับข้า และผู้ใด
ปฏิเสธศรัทธาหลังจากนั้นแน่นอนย่อมต้องเป็นผู้ฝ่าฝืน” (อัน-
นุร : 55)

แท้จริง การสืบทอดอำนาจในแผ่นดิน ก็หมายถึงการปกครอง
การจัดระบบ การวางนโยบายและบริหารจัดการบ้านเมืองนั่นเอง

แท้จริง เป็นที่ประจักษ์สำหรับท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม
ว่าระบบการบริหารจัดการแบบอิสลามที่ท่านได้วางรากฐานไว้จะสืบทอด
อำนาจต่อจากระบบต่าง ๆ ในยุคสมัยนั้น เช่น ระบบของกิสรอในเปอร์เซีย
และระบบของก้อยคือรในโรมัน ดังรายงานของญาบิร บิน สะมุเราะฮ์
เราะฎียัลลอฮุอันฮุ ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า “แน่นอน
ทัพกลุ่มหนึ่งจากมุสลิมหรือผู้ศรัทธาจะยึดครองคลังสมบัติของกิสรอในวัง
สีขาว”¹ ช่วงระหว่างที่ขุดหลุมเพลาะในสงครามอัล-อะห์ซาบ ท่านนบี
ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวระหว่างทุบก้อนหินครั้งแรกว่า “อัลลอฮ์
อัครบร ฉันได้รับกุญแจของขาม ขอสาบานต่ออัลลอฮ์ แท้จริงขณะนี้ฉันเห็น
ปราสาทสีแดงของขามจากจุดที่ฉันยืนอยู่” จากนั้นท่านทุบก้อนหินครั้งที่
สอง หินก็แตกอีกหนึ่งส่วนสามของทั้งหมด แล้วท่านกล่าวว่า “อัลลอฮ์อัครบร
ฉันได้รับกุญแจเปอร์เซีย ขอสาบานต่ออัลลอฮ์ ฉันเห็นปราสาทสีขาวของเมือง
มะดาอินจากจุดที่ฉันยืนอยู่” จากนั้นท่านทุบครั้งที่สาม หินทั้งก้อนก็

¹ ดู อิบน์ อีสหาก, อัล-สีเราะฮ์ อัน-นะบะวะวียะฮ์, หน้า 271

แตกออกทั้งหมด ท่านกล่าวว่า “อัลลอฮ์อภัยฉันที่ได้รับกุญแจของเยเมน ขณะนี้ฉันเห็นประตูเมืองค็อนอาห์จากที่ตรงนี้”¹

ท่านได้อบรมสั่งสอนให้บรรดาเศาะหาบะฮ์มีกำลังใจว่าอิสลามและอิทธิพลของรัฐอิสลามจะขยายออกไปยังทุกพื้นที่ ภายใต้ระบบโครงสร้างเชิงศาสนาที่มีการบริหารจัดการบ้านเมืองไปด้วยกัน

ตั้งแต่วันแรกที่เผยแพร่อิสลาม ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้พยายามสร้างระเบียบที่นำมามนุษย์ไปสู่ความยุติธรรม เท่าเทียม เสมอภาค ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม อยู่ในตำแหน่งบริหารสูงสุดของรัฐอิสลาม ควบคู่กับความสูงส่งแห่งการเป็นศาสนทูตในเวลาเดียวกัน ท่านได้ตระเตรียมความพร้อมให้กับบรรดาเศาะหาบะฮ์หลังจากท่าน เพื่อให้ทำหน้าที่และภารกิจจัดระบบโลกทั้งหมด สถาปนาความศรัทธาในเอกภาพของอัลลอฮ์พร้อม ๆ กับเชิดชูความยุติธรรมบนหน้าแผ่นดิน

¹ บันทึกโดยอะหฺมัด ในอัล-มุสนัด, เล่ม 4 หน้า 303, อุละมาฮ์หลายท่านมีความเห็นว่าเป็นรายงานที่หะสัน เช่น อิบน์ หะญูร ดู อัคร็อม ฎิยาฮ์ อัล-อุมะรีย, อัล-สีเราะะฮ์ อัน-นะบะวียะฮ์ อัล-เศาะฮียะฮ์, เล่ม 2 หน้า 423

สนธิสัญญามะดีนะฮ์

(การบริหารจัดการสังคมเมือง)

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้มายังโลกนี้โดยมีจุดประสงค์ เพื่อสร้างสังคมมนุษย์ที่มีความยุติธรรม รักรักษาสิทธิ เกียรติและศักดิ์ศรีของ มนุษยชาติ นอกจากนั้นท่านนบียังนำศาสนาที่ถูกต้องเที่ยงตรง เป็นศาสนา แห่งสันติสุขมาด้วย อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ

مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٨٥﴾ [آل عمران: 85]

ความว่า “และผู้ที่แสวงหาศาสนาใดอื่นจากอิสลามแล้ว ศาสนานั้นก็จะไม่ถูกรับจากเขาเป็นอันขาด และในปรโลกเขา จะอยู่ในหมู่ผู้ขาดทุน” (อาล อิมรอน : 85)

อย่างไรก็ตามมนุษย์ยังคงมีสิทธิที่จะเลือกในการเข้ารับนับถือ อิสลาม โดยไม่มีการบังคับขู่เข็ญผู้ใดในเรื่องนี้ อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٦﴾﴾ [البقرة: ٥٦]

ความว่า “ไม่มีการบังคับ(ให้นับถือ)ในศาสนาอิสลาม แนนอน ความถูกต้องนั้นได้เป็นที่กระจ่างแจ้งแล้วจากความผิด ดังนั้น ผู้ใดปฏิเสธศรัทธาต่อ อัล-ฎอซุต (สิ่งเคารพอื่นนอกจากพระเจ้าที่แท้จริง) และได้ศรัทธาต่ออัลลอฮ์แล้ว แนนอนเขายอมที่จะยึดห่วงอันมั่นคงไว้แล้ว โดยไม่มีการขาดใด ๆ เกิดขึ้นแก่มัน และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงรอบรู้” (อัล-ปะเกาะเราะฮ์ : 256)

ดังนั้น มนุษย์จึงมีอิสระในเรื่องการเลือกจะนับถือศาสนาอิสลามหรือไม่ หลังจากที่พวกเขาได้รับทราบเรื่องราวเกี่ยวกับอิสลามแล้ว และเมื่อคราวที่ท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม อพยพไปยังเมืองมะดีนะฮ์นั้น ชาวมุสลิมถือเป็นชนกลุ่มน้อยเมื่อเทียบกับชนเผ่าอื่น ๆ ที่มีอยู่ในเมืองมะดีนะฮ์ เช่นชาวยิวและชาวมุชริกีนผู้ตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ อย่างไรก็ตาม ท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้พยายามสร้างความเข้าใจกับทุกฝ่ายโดยมีการเขียนสนธิสัญญาขึ้นมาระหว่างพวกเขา เพื่อประกันและปกป้องสิทธิต่าง ๆ และเพื่อการดำรงชีวิตที่ปลอดภัยร่วมกันในเมืองมะดีนะฮ์

ท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม พยายามสร้างระบบความสัมพันธ์ระหว่างพลเมือง ทั้งที่เป็นชาวมุสลิมและไม่ใช่มุสลิม และท่านได้เขียนสิ่งดังกล่าวไว้เป็นสนธิสัญญาตั้งแต่แรกเริ่มของการมาถึงเมือง

มะดีนะฮ์ มีระบุนว่า เมื่อคราวที่ได้มาถึงยังเมืองมะดีนะฮ์ ท่านได้ทำสัญญากับ ชาวยิว และได้เขียนสนธิสัญญากับพวกเขาไว้ฉบับหนึ่ง และได้วางเงื่อนไขกับ พวกเขาว่า จะไม่มีการโน้มเอียงไปทางฝ่ายศัตรู และจะต้องให้ความ ช่วยเหลือท่านเมื่อมีข้าศึกมารุกราน² ข้อตกลงนี้รู้จักกันในนามสนธิสัญญา มะดีนะฮ์ หรือข้อตกลงมะดีนะฮ์

เอกสาร สนธิสัญญา หรือธรรมนูญร่วมดังกล่าวนี้ – ไม่ว่าจะเรียก ด้วยชื่อใด³ - ปรากฏแน่ชัดว่ามีการเขียนขึ้นมาในตอนเริ่มต้นของการ อิญาเราะฮ์ของท่านนบี และมีปรากฏในรายงานอื่นๆ ว่ามีการทำสนธิสัญญา และหนังสือสำคัญ(เอกสารสำคัญ)ที่เกิดขึ้นระหว่างฝ่ายท่านนบีและผู้ที่อยู่ ฝ่ายเดียวกับท่าน กับฝ่ายของชาวยิวและพวกอื่น ๆ ที่เป็นพลเมืองของ มะดีนะฮ์ ซึ่งไม่ได้เป็นรายงานที่ค่านหรือเป็นการยกเลิกสนธิสัญญาฉบับแรก แต่อย่างใด

แท้จริงแล้ว สนธิสัญญานี้มีฐานะเป็นหนังสือที่ระบุผลประโยชน์ ร่วมกัน การเป็นเพื่อนบ้านที่ดีคอยดูแลความปลอดภัยต่อกันและกัน จะไม่มี การช่วยเหลือฝ่ายศัตรู และจะยืนหยัดเคียงข้างเพื่อต่อกรกับผู้รุกรานและผู้ ทำลายความสงบสุขของเมืองมะดีนะฮ์⁴

การทำสนธิสัญญาดังกล่าวนี้หมายถึงการสร้างระบอบโดยมีท่านนบี คือลัลลิลลฮุอะลียฮ์วะสัลลัม เป็นผู้นำ กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบด้าน

¹ อิบน์ อีซาม, *อัล-สีเราะฮ์ อัน-นะบะวีเยฮ์*, เล่ม 1 หน้า 501 ,อัลกรีม อัล-อุมะรีย, *อัล-สีเราะฮ์ อัน-นะบะวีเยฮ์ อัล-เศาะฮียะฮ์*, เล่ม 1 หน้า 276

² อัล-บะลาซุรีย, *อันศาบ อัล-อัซรอฟ*, เล่ม 1 หน้า 86

³ ดู คอลีห์ อัช-ชามีย, *มิน มะฮัน อัล-สีเราะฮ์*, หน้า 180

⁴ อับดุลหะมัด ฎาะฮ์มาซ, *สีเราะฮ์ อัน-นะบีย*, หน้า 273

ความมั่นคงและปกป้องภัยอันตรายร่วมกันของพลเมืองมะดีนะฮ์ทุกคน พร้อมกับกระษัตริย์ที่ไม่มีผู้ใดถูกบังคับขู่เข็ญด้านการเลือกนับถือศาสนา และควรจำไว้ว่า ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้ก็ยังมีการข่มขู่ต่อเมืองอย่างรุนแรง ชาวมุขริกีนในมักกะฮ์ไม่เคยหยุดหย่อนที่จะคอยรังควานชาวมุสลิมอยู่เรื่อยๆ

ในสนธิสัญญาฉบับนี้และสนธิสัญญาอื่น ๆ ไม่เคยมีปรากฏว่าให้คัตชาวยิวหรือผู้ไม่ใช่มุสลิมกลุ่มอื่นในมะดีนะฮ์ออกจากสัญญา トラบใดที่พวกเขารักษาเงื่อนไขต่าง ๆ ร่วมกันในการดำรงชีวิตในมะดีนะฮ์ รวมถึงปกป้องดูแลความปลอดภัยโดยรวมของประชาชนทุกคนในเมือง อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการอาศัยร่วมกันในสังคมโดยยังคงรักษาสันติภาพและความเชื่อและศาสนาตามที่แต่ละกลุ่มนับถือไว้อย่างครบสมบูรณ์

แท้จริง สนธิสัญญามะดีนะฮ์นี้เป็นตัวอย่างสำหรับระบบที่ยุติธรรม ความรับผิดชอบทางสังคม และเป็นหลักฐานอ้างอิงอย่างเป็นทางการที่มีลายลักษณ์อักษร ซึ่งสามารถใช้ในการตัดสินพิพากษาได้เมื่อถึงคราวจำเป็น มันเหมือนหรือใกล้เคียงกับกฎหมายที่มีอยู่ในรัฐสมัยใหม่ที่ให้อิสระเสรีด้านการนับถือศาสนาและไม่มีการบังคับขู่เข็ญผู้ใดในเรื่องนี้ พร้อมกับต้องปฏิบัติตามกฎหมายด้านความมั่นคงและกฎระเบียบอื่น ๆ ตลอดจนหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกันของพลเมือง สนธิสัญญาดังกล่าวนี้ถือเป็นรากฐานในการดำรงไว้ซึ่งการเป็นรัฐของเมืองมะดีนะฮ์ และเป็นการมอบความรับผิดชอบที่เข้มข้นให้ตกอยู่ในมือของท่านนบี คืออลัลลอลฮุอะลัยฮิวะสัลลัม และเป็นปฐมบทสำหรับการนำกฎหมายอิสลามมาใช้ตามสภาพแห่งการประทานอัลกุรอาน ทั้งเป็นการเน้นย้ำถึงความรับผิดชอบที่เป็นหน้าที่ในมือของท่านนบี คืออลัลลอลฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ผู้ซึ่งมีความยุติธรรมที่สุดในหมู่มนุษย์

การพัฒนาเมืองและสังคมมะดีนะฮ์

อิสลามได้ถูกส่งมายังสังคมต่าง ๆ ของมนุษย์ เพื่อให้พวกเขามีความรักในการเคารพเชื่อฟังอัลลอฮ์และเชื่อมั่นศรัทธาในเอกภาพของพระองค์เป็นหน้าที่ลำดับแรก และเพื่อยกระดับเกียรติของพวกเขา สนับสนุนการดำรงชีวิตอย่างมีระบบ เพิ่มการผลิต ปกป้องดูแลสิ่งแวดล้อมและโลกนี้ จากความเสื่อมเสียหายนะ และเพื่อสร้างความเจริญที่ให้ประโยชน์แก่มนุษย์ เมืองมะดีนะฮ์ถือเป็นต้นแบบในเรื่องเหล่านี้ ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้จัดวางบทบัญญัติต่าง ๆ รวมถึงระบบและแนวปฏิบัติของการเป็นเมือง ที่ส่งผลให้ทุกคนแข่งขันกันในการผลิตและการเป็นผู้ให้ แทนการมือคด และพึ่งพาผู้อื่น สิ่งนี้ปรากฏชัดในเมืองมะดีนะฮ์ที่มีความเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิงหลังจากการฮิจญ์เราะฮ์/การอพยพอันเปี่ยมด้วยสิริมงคลเป็นบะเราะกะฮ์ของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

เริ่มต้นด้วยสิ่งที่เป็นนามธรรมโดยผิวเผิน แต่กลับมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และสิ่งแรกก็คือ

การเปลี่ยนชื่อเมือง

ก่อนหน้าอิสลาม เมืองมะดีนะฮ์นั้นชาวอาหรับรู้จักกันในนามเมือง *ยัษริบ* ซึ่งมีความหมายว่าการดูถูกดูแคลน และการด่าทอกล่าวร้าย ชื่อดังกล่าวนี้ปรากฏในอัลกุรอานว่า

﴿ وَإِذْ قَالَتْ طَآئِفَةٌ مِّنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِّنْهُمُ النَّبِيَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ إِن يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا ﴿١٣﴾ [الأحزاب: ١٣]

ความว่า “และเมื่อคนกลุ่มหนึ่งในหมู่พวกเขากล่าวขึ้นมาว่า โอ้ชาวยัษริบเอ๋ย ไม่มีที่ยืนสำหรับพวกเจ้าอีกแล้ว จงหันกลับกันเถิด และคนกลุ่มหนึ่งก็ขออนุญาตจากท่านนบีโดยอ้างว่าบ้านของพวกเขาอยู่ในสภาพที่ไร้การปกป้อง ความจริงบ้านของพวกเขาไม่ได้เป็นเช่นนั้นเลย เป้าหมายของพวกเขาก็คือต้องการหนีสงครามเท่านั้น” (อัล-อะหฺซอบ : 13)

แท้จริงแล้ว ท่านนบีไม่ชอบชื่อนี้และได้สั่งให้เปลี่ยนชื่อเป็นเมืองมะดีนะฮ์¹ ซึ่งเป็นที่รู้กันว่าชื่อนี้หมายถึงความก้าวหน้า ความเจริญ ความมั่นคง และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความเจริญไม่ว่าจะเป็นความรู้ การทำงาน ระบบ ความยุติธรรมและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวเมืองและสังคมมะดีนะฮ์

ชื่อ “มะดีนะฮ์” นี้ ปรากฏในอัลกุรอานสี่ครั้งด้วยกัน

﴿ وَمِمَّنْ حَوْلَكُم مِّنَ الْأَعْرَابِ مُنَافِقُونَ وَمِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُوا عَلَى الْإِتْفَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ سَعَدَبُّهُمْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ يَرُدُّونَ إِلَىٰ عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿١١﴾ [التوبة: ١١]

¹ ศอลิห์ อัร-ริฟาอียฺ, อัล-อะหาดีษ อัล-วาริดะฮ์ ที่ ฟะฎออล อัล-มะดีนะฮ์, หน้า 301

ความว่า “และส่วนหนึ่งจากผู้อาศัยรอบ ๆ พวกท่านที่เป็น
อาหรับชนบทนั้นเป็นพวกกลับกลอก และในหมู่ชาวมะดีนะฮ์
เองก็เช่นเดียวกัน พวกเขาเหล่านั้นคือร้้นในการกลับกลอก เจ้า
(มุฮัมมัด)ไม่รู้จักธาตุแท้ของพวกเขา เรา(อัลลอฮ์)รู้จักพวกเขาดี
เราจะลงโทษพวกเขาสองครั้ง แล้วพวกเขาจะถูกนำกลับไปสู่
การลงโทษอันใหญ่หลวงต่อไป” (อัล-เตาบะฮ์ : 101)

﴿ مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ
يَتَخَلَّفُوا عَنِ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا يُرْعَبُوا بِأَنْفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ وَلَا يَطْئُونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوِّ
نَيْلًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ
الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٠﴾ ﴾ [التوبة: ١٢٠]

ความว่า “ไม่บังควรแก่ชาวมะดีนะฮ์และชาวอาหรับชนบทที่
อาศัยอยู่รอบ ๆ จะผินหลังให้กับศาสนทูตของอัลลอฮ์ และไม่
บังควรที่เขาเหล่านั้นจะหวงชีวิตของพวกเขามากกว่าชีวิตของ
ท่านศาสนทูต ทั้งนี้ ไม่ว่าพวกเขาจะประสบกับความกระหาย
ความทุกข์ยาก หรือความหิวโหยในหนทางของอัลลอฮ์ และไม่
ว่าพวกเขาจะเหยียบย่างไป ณ ที่ใดจนทำให้พวกปฏิเสธศรัทธา
เคืองแค้น และไม่ว่าพวกเขาจะได้รับอันตรายจากศัตรูแคไหนก็
ตาม ทั้งหมดนั้นล้วนถูกจารึกผลบุญแห่งความดีไว้แล้วสำหรับ

พวกเขา แท้จริงอัลลอฮ์จะไม่ทรงให้รางวัลของผู้กระทำความดี
ต้องสูญเสียไปเป็นอันขาด” (อัต-เตาบะฮ์ : 120)

﴿لَّيِّنَ لَّمْ يَنْتَهِ الْمُنْفِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ
وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَنُغْرِبَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا
إِلَّا قَلِيلًا﴾ [الأحزاب: ٦٠]

ความว่า “ถ้าพวกมุนาฟิก บรรดาผู้ที่ในหัวใจของพวกเขามีโรค
และกลุ่มผู้ก่อความสงบในนครมะดีนะฮ์ ไม่ยอมที่จะระงับ
(การกระทำที่เลวทรามของพวกเขາ) แน่نون เราจะให้เจ้ามี
อำนาจเหนือพวกเขา แล้วพวกเขาจะไม่กลับมาพำนักเป็น
เพื่อนบ้านของเจ้าในเมืองนี้อีกเว้นแต่เพียงช่วงเวลาอันเล็กน้อย
เท่านั้น” (อัล-อะห์ซาบ : 60)

﴿يَقُولُونَ لِنِ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجَنَا الْأَعْرَابُ مِنْهَا الْأَذَلَّ
وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنْفِقِينَ لَا
يَعْلَمُونَ﴾ [المنافقون: ٨]

ความว่า “พวกเขา กล่าวว่า เมื่อใดที่เรากลับไปยังนครมะดีนะฮ์
พวกที่มีเกียรติกว่าจะขับไล่พวกที่ต่ำต้อยกว่าออกจากเมือง
ทั้งที่อำนาจความเกรียงไกรนั้นเป็นสิทธิของอัลลอฮ์ เป็นของ
ศาสนทูตของพระองค์และของบรรดาผู้ศรัทธา แต่ว่าพวก
มุนาฟิกนั้นหาไม่รู้ไม่” (อัล-มุนาฟิกูน : 8)

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ตั้งชื่ออื่น ๆ ให้กับมะดีนะฮ์ อีกด้วย เช่น ฏอบะฮ์, ฏ็อยบะฮ์, อัล-มุบาเราะกะฮ์, อัล-มุซัรเราะซะฮ์, ดารุล อีมาน และอัล-หะซีนะฮ์ ทั้งหมดสื่อถึงการคาดหวังด้านบวก มุมมองที่ดี และเป็นชื่อที่สวยงาม¹

ความรักต่อเมืองมะดีนะฮ์และกำหนดให้เป็นเขตหวงห้าม

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม มีความกระตือรือร้นที่จะให้ เมืองมะดีนะฮ์นั้นเป็นเขตหวงห้าม ท่านได้กำหนดเขตเมืองและขอดุอาอ์ให้กับ เมืองมะดีนะฮ์ ดังรายงานของอัล-บุคอรีฮ์ในตำราเศาะฮีห์ของท่าน ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า “แท้จริง นบีอิบรอฮีมได้กำหนด มัคกะฮ์เป็นเขตหวงห้ามและขอดุอาอ์ให้แก่ชาวมักกะฮ์ และแท้จริง ฉันก็จะทำ ให้มะดีนะฮ์เป็นเขตหวงห้าม ในระหว่างพื้นที่ที่เป็นหินดำแหลมคมทั้งสอง ด้านของเมือง”² เช่นเดียวกับที่ท่านได้ขอดุอาอ์ว่า “โอ้อัลลอฮ์ ขอพระองค์ทำให้เรารักมะดีนะฮ์ เหมือนกับที่เรามักกะฮ์หรือมากกว่านั้นอีก”³ แน่นอน ความรักที่มีต่อที่ใดที่หนึ่งนั้นจะนำไปสู่การพิทักษ์ปกป้อง การดูแลเอาใจใส่ และการปักหลักอยู่อาศัยอย่างถาวรยั่งยืน ณ ที่แห่งนั้น

¹ ศอลิห์ อัล-ริฟาอีย์, *อัล-อะหาดีษ อัล-วาริดะฮ์ ฟิ ฝะฎอิล อัล-มะดีนะฮ์*, หน้า 305

² เศาะฮีห์ อัล-บุคอรีฮ์, *กิตาบ อัล-มะฆอซี*, باب อุหุด ญะบัล ยูหีบุนนา วะ นีหฺญุบ์, เล่ม 4 หน้า 40

³ จากหะดีษของ อัล-บุคอรีฮ์ ในเศาะฮีห์ของท่าน หมายเลข 3926, และมุสลิม ในเศาะฮีห์ของท่าน หมายเลข 1376 ดูการวิเคราะห์ลายรายงานใน ศอลิห์ อัล-ริฟาอีย์, *อัล-อะหาดีษ อัล-วาริดะฮ์ ฟิ ฝะฎอิล อัล-มะดีนะฮ์*, หน้า 176

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ยังได้ออกบัญญัติต่าง ๆ เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและสภาพธรรมชาติของเมืองมะดีนะฮ์ ท่านได้กล่าวว่า “แท้จริง นบีอิบรอฮีมได้กำหนดมวกะฮ์เป็นเขตหวงห้าม และแท้จริง ฉันก็จะทำให้มะดีนะฮ์เป็นเขตหวงห้าม ในระหว่างพื้นที่หินดำแหลมคมทั้งสองด้าน และในเขตหวงห้ามของมันทั้งหมดนี้ ห้ามตัดหรือถอนต้นไม้ ห้ามล่าสัตว์ ห้ามหยิบขงที่คนทำตกหล่น ยกเว้นเพื่อจะเอาไปประกาศหาเจ้าของ ห้ามตัดต้นไม้ของมัน ยกเว้นคนที่ต้องการให้เป็นอาหารอุฐูรของตัวเอง และห้ามพกพาอาวุธเพื่อต่อสู้กัน”¹ บทบัญญัติและคำสั่งต่าง ๆ ของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ทั้งหมดนี้มีส่วนมากในการช่วยปกป้องสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติของเมืองมะดีนะฮ์

แท้จริง ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ยกย่องชาวเมืองมะดีนะฮ์ ผู้มาอยู่ ผู้มาพึ่งพาอาศัย รวมถึงชาวมุฮายญรีน ท่านได้กล่าวไว้ว่า “แท้จริง ความศรัทธาอันจะกลับคืนสู่เมืองมะดีนะฮ์ เหมือนกับงูที่กลับไปสู่วิวของมัน”²

ในเศาะฮี้หฺอิหมามมุสลิมมีบทหนึ่งตั้งชื่อว่า “ส่งเสริมให้อาศัยในเมืองมะดีนะฮ์” และมีวลีที่ติดปากคนส่วนใหญ่ในตัวของบะฮ์ที่ยาวบทหนึ่ง

¹ จากรายงานของ อะหมัด ในมุสนัดของท่าน เล่ม 1 หน้า 119

² รายงานโดยอัล-บุคอรีและมุสลิม ดูการวิเคราะห์สายรายงานของ อับ-ริฟาอีย์, อัล-อะหาดีษ อัล-วาริดะฮ์ ฟิ ฟีฏอฮิล อัล-มะดีนะฮ์, หน้า 32

ท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า “และเมืองมะดีนะฮ์นั้น ดีกว่าสำหรับพวกเขา หากพวกเขารู้”¹

มีหะดีษมากมายที่รายงานว่าท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ขอดุอาอ์ให้เมืองมะดีนะฮ์มีแต่ความจำเริญ ท่านกล่าวว่า “แท้จริง นบีอิบรอฮีมได้กำหนดมกกะฮ์เป็นเขตหวงห้าม และแท้จริง ฉันก็จะทำให้ มะดีนะฮ์เป็นเขตหวงห้ามเหมือนที่อิบรอฮีมกำหนดไว้กับมกกะฮ์เช่นกัน ฉัน ขอดุอาอ์ให้กับมะดีนะฮ์ให้มีความจำเริญในการวัดดวงในอุปกรณ์ทั้ง *มุดด์* และ *ศอฮู* (เครื่องมือตวงในสมัยนั้น) เช่นที่อิบรอฮีมเคยขอให้กับเมือง มกกะฮ์”² ท่านยังกล่าวขอดุอาอ์อีกว่า

«اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْمَدِينَةَ كَحُبِّنَا مَكَّةَ أَوْ أَشَدَّ، اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي صَاعِنَا وَفِي مِدَّنَا، وَصَحَّحَهَا لَنَا، وَأَنْقُلْ حُمَاهَا إِلَى الْجُحْفَةِ»
ความว่า “โอ้อัลลอฮ์ ขอให้เมืองมะดีนะฮ์เป็นที่รักยิ่งแก่พวกเรา เช่นที่เรารักเมืองมกกะฮ์หรือมากกว่านั้น โอ้อัลลอฮ์ ขอพระองค์ ประทานความจำเริญแก่พวกเรา ในเครื่องตวงและกอบมือของ พวกเรา ขอพระองค์ทำให้เป็นเมืองที่มีสุขภาวะที่ดีแก่เรา และ ขอทรงย้ายโรคภัยไข้เจ็บของเมืองมะดีนะฮ์ไปยังอัล-ญุห์ฟะฮ์ ด้วยเถิด”³

¹ จากรายงานของอัล-บุคอรีห์ ในเศาะฮี้หฺของท่าน หมายเลข 1875 และมุสลิม ในเศาะฮี้หฺของท่าน หมายเลข 1387 และอิมามมาลิก ใน *อัล-มุวัฏฏะฮ์* เล่ม 2 หน้า 888, ดูการวิเคราะห์สายรายงานใน ศอลิหฺ อัล-ริฟาอีย์, *อัล-อะหาดีษ อัล-วาริดะฮ์ ฟิ ฟีฏอฮิล อัล-มะดีนะฮ์*, หน้า 199

² จากรายงานของอัล-บุคอรีห์และมุสลิม ดูการวิเคราะห์สายรายงานใน ศอลิหฺ อัล-ริฟาอีย์, *อัล-อะหาดีษ อัล-วาริดะฮ์ ฟิ ฟีฏอฮิล อัล-มะดีนะฮ์*, หน้า 215

³ รายงานโดยอัล-บุคอรีห์, *กิตาบ ฟีฏอฮิล อัล-มะดีนะฮ์*, เล่ม 2 หน้า 225, ดูการวิเคราะห์สายรายงานใน ศอลิหฺ อัล-ริฟาอีย์, *อัล-อะหาดีษ อัล-วาริดะฮ์ ฟิ ฟีฏอฮิล อัล-มะดีนะฮ์*, หน้า 215

การสร้างมัสยิดนะบะวี

งานแรกส่วนหนึ่งที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ทำเมื่อถึงเมืองมะดีนะฮ์ คือการกำหนดสถานที่เพื่อจะสร้างมัสยิดของท่าน ซึ่งอุฐูของท่านได้มาหยุดนั่งลงตรงที่ที่เป็นมัสยิดของท่าน¹ “ซึ่งชาวมุสลิมส่วนหนึ่งใช้เป็นที่ละหมาดอยู่ เป็นที่เก็บอินทผลัมของสุฮัยล์และสะฮัล เด็กกำพร้าสองคนที่อยู่ภายใต้การดูแลของท่านอัลฮัด บิน ชุรอเราะฮ์ และท่านนบีได้กล่าวขณะที่อุฐูของท่านหยุดนั่งลงที่นั่นว่า “ที่ตรงนี่คือบ้าน อินชาอัลลอฮ์” แล้วท่านก็ได้เรียกเด็กทั้งสองมาและเจรจาตกลงเกี่ยวกับที่เก็บของตรงนั้นเพื่อทำเป็นมัสยิด โดยทั้งสองกล่าวว่า เราขอมอบให้แก่ท่านโอ้ท่านเราะฮูลุลลอฮ์ แต่ท่านปฏิเสธที่จะรับมาเปล่า ๆ โดยไม่จ่ายเงิน จนสุดท้ายก็ได้ทำข้อตกลงซื้อขายจากทั้งสอง แล้วจึงก่อสร้างมัสยิด”²

แท้จริงแล้ว ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม มีความตั้งใจที่จะให้มีมัสยิดขึ้น เพื่อเป็นสถานที่ทำอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์องค์เดียวไม่มีภาคีใด ๆ ต่อพระองค์³ โดยที่ไม่มีการรับทรัพย์สินใดเลยจากเด็กกำพร้าและคนอื่น ๆ ถึงแม้ว่าปกติแล้วท่านนบีจะรับการยกให้และการให้ของกำนัลในรูปชะดียะฮ์ก็ตาม แต่ในเรื่องนี้ท่านไม่รับความช่วยเหลือ หากแต่สั่งใช้ให้จ่ายจากทรัพย์สินของท่านเอง ด้วยเหตุนี้จึงมีการประเมินราคาที่ดินนั้น และจ่ายเงินให้แก่

¹ อิบน์ สะอูด, อัล-สีเราะฮ์ อัน-นะบะวียะฮ์ ใน *อัญญาอะบะกอด อัล-กุบรอ*, เล่ม 1 หน้า 237

² จากรายงานของ อัล-บุคอรี, *باب มักดัม อัน-นะบีย์ อะฮ์-มาฮิฮ์ อัล-มะดีนะฮ์*, เล่ม 4 หน้า 254

³ สุอาด มาฮิร, *มะสาอูดี ฟิ อัล-สีเราะฮ์ อัน-นะบะวียะฮ์*, ไคโร : อัล-ฮัยอะฮ์ อัล-มิศรียะฮ์ อัล-อามมะฮ์ ลี อัล-กิตาบ, ค.ศ. 1987

เด็กกำพร้าทั้งสอง ดังนั้น จึงถือว่ามัสยิดหลังนี้คือมัสยิดที่เป็นทรัพย์สินอะกัฟหลังแรกในอิสลาม และผู้ที่วะกัฟคือตัวท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เอง

มัสยิดของท่านได้รับการบูรณะสร้างใหม่อีกครั้งหลังสงครามคิฮัรบ¹ และขอบเขตของมัสยิดท่านนบีในยุคของท่านยังมีปรากฏอยู่ในปัจจุบันด้วย สัญลักษณ์สีเขียวที่ถูกเขียนไว้อย่างชัดเจน ผู้ที่ไปเยี่ยมมัสยิดของท่านสามารถเห็นและอ่านสิ่งที่เขียนไว้นั้นได้เลย

การพัฒนาพลเมืองผู้อยู่อาศัย

แท้จริง ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม มีความกระตือรือร้นที่จะให้จำนวนผู้อยู่อาศัยในเมืองมะดีนะฮ์นั้นเพิ่มจำนวนมากขึ้น และต้องการให้บรรดาผู้ศรัทธาเพิ่มประชากรด้วยการเกิดด้วยเหตุนี้ ท่านนบีและบรรดามุสลิมที่อยู่กับท่าน ต่างก็ดีใจกับทารกคนแรกของชาวมุฮาญิรีนที่เกิดหลังจากการอิญเราะฮ์ของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ในบันทึกของอัล-บุคอรีบรรยายจากอัลฮาม บินติ อุมุ บักร์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮะ เล่าว่า นางได้ตั้งครรรภ์ลูกของนาง อับดุลลอฮ์ บิน อับ-ซุบัยร์ ที่มีกะฮ์ จากนั้นนางเล่าว่า “แล้วฉันก็อพยพมายังมะดีนะฮ์และลงพักที่กูบาบ์ ฉันคลอดอับดุลลอฮ์ที่นั่น จากนั้นก็พาอับดุลลอฮ์มาหาท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ฉันวางเขาบนตักท่าน ท่านเรียกหาผลอินทผลัม จากนั้นท่านก็เคี้ยวอินทผลัมจนละเอียดแล้วบ้วนใส่ปากของอับดุลลอฮ์ ดังนั้นสิ่งแรกที่เข้าท้องของเขาหลังจากที่คลอดออกมาคือน้ำลายของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จากนั้น

¹ อิบน์ กะซีร์, *อัล-สีเราะฮ์ อัน-นะบะวีเยฮ์*, เล่ม 3 หน้า 345, อัล-วาเกียฮ์, *อัล-มะซอซีฮ์*, เล่ม 2 หน้า 636

ท่านก็นำอินผลไม้มาบ่อนเขาด้วยการตะหนึก (การเปะไว้ที่เพดานปาก) แล้วท่านก็ขอดูอาฮีให้เขาได้รับความบะเราะกะฮ์ อับดุลลอฮ์เป็นทารกคนแรกที่เกิดในอิสลาม”¹

เช่นเดียวกับที่มีคำสั่งมากมายจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการให้มีลูกเพื่อเพิ่มประชากรของมุสลิมพร้อมกับการอบรมดูแลและตระเตรียมพวกเขาให้ดี เช่น คำพูดของท่านที่ว่า “จงแต่งงานกับหญิงที่มีความรักมาก และที่สามารถให้กำเนิดลูกได้มาก เพราะฉันจะได้มีผู้ติดตามที่เยาะกว่าประชาชาติอื่นและภูมิใจด้วยจำนวนของพวกเขาในวันกิยามะฮ์”² มีโองการอัลกุรอานที่สั่งให้ดูแลปกป้องลูก และเน้นย้ำว่าวิหกี/ปัจจัยยังชีพของลูกและบุพการีผู้ให้กำเนิดนั้นอัลลอฮ์ได้รับรองไว้เองแล้วในโองการที่ว่า

﴿ وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ
إِنْ قَتَلْتُمْ كَانَ خِطَاً كَبِيرًا ﴾ [الإسراء: ๓๑]

ความว่า “และพวกเจ้าอย่าฆ่าลูกๆ ของพวกเจ้าเพราะกลัวความยากจน เราจะเป็นผู้ให้ปัจจัยยังชีพแก่พวกเขาและแก่พวกเจ้าเอง แท้จริงการฆ่าพวกเขานั้นเป็นความผิดอันใหญ่หลวง” (อัล-อิสรอฮ์ :

31)

¹ จากรายงานของ อัล-บุคอรี, กิตาบ มะนากิบ อัล-ฮันศอร, باب ฮิกญ์เราะฮ์ อัน-นะบีย์ วะ อัศหาบีย์ฮ์ อิลลา อัล-มะดีนะฮ์, เล่ม 3909, อิบนุ อบี ซัยบะฮ์, อัล-มะฆอซี, หน้า 152

² รายงานโดยอิมามอะหมัดในมุสนัดของท่าน เล่ม 3 หน้า 245

การสำรวจจำนวนประชากรครั้งแรกในอิสลามเกิดขึ้นในสมัยท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม มีรายงานว่าคุณท่านได้กล่าวว่าคุณ “พวกท่านจงบันทึกจำนวนผู้คนที่กล่าวรับอิสลามให้กับฉันด้วยเถิด” ท่านหุซัยฟะฮ์ บิน อัล-ยะมาน กล่าวว่าคุณเราก็ได้บันทึกให้กับท่านได้จำนวนพันห้าร้อยคน¹ และนี่เป็นการให้ความสำคัญโดยตรงกับการรับรู้ถึงศักยภาพด้านทรัพยากรมนุษย์ และท่านนบีจะส่งงานแก่คนที่เหมาะสมกับงานนั้น ๆ

เป็นที่รู้กันว่าคุณท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ส่งเสริมการอพยพไปสู่เมืองมะดีนะฮ์ แต่ท่านก็มีความกระตือรือร้นที่จะจัดระบบต่าง ๆ ไม่ให้ออกนอกกรอบ และทำให้เกิดปัญหาต่อระเบียบของเมืองมะดีนะฮ์ หรือส่งผลกระทบต่อเกิดความบกพร่องด้านโครงสร้างประชากรผู้อยู่อาศัย ด้วยเหตุนี้เมื่อมีบางเผ่าเข้ารับอิสลามและต้องการจะอพยพทั้งหมดมาอยู่เมืองมะดีนะฮ์ ท่านนบีจะสั่งให้พวกเขาคงอยู่ที่เดิมในชุมชนของพวกเขา และให้มีการเรียนรู้อะหว่างกัน และให้สร้างความพร้อมที่จะตอบสนองคำสั่งใช้ของท่าน²

เช่นเดียวกับที่มีคำสั่งให้หยุดการอพยพหลังจากที่มีการพิชิตเมืองมักกะฮ์³ ซึ่งหมายถึงการรักษาสมดุลของประชากรในเมืองมะดีนะฮ์และที่อื่น ๆ ให้มีความเหมาะสม⁴

ไม่ใช่เพียงเท่านั้น หากแต่การกระจายของประชากรผู้อยู่อาศัยในเมืองมะดีนะฮ์นั้นก็สำคัญเช่นกัน ดังนั้น หลังจากที่ท่านนบีได้สร้างมัสยิดเสร็จแล้ว

¹ อัล-คุซาอีย์, *ตัครีจญ์ อัล-ดะลาลาด อัล-ศัมอียะฮ์*, หน้า 230

² อุมร์ บิน ซับบะฮ์, *ตารีก อัล-มะดีนะฮ์*, เล่ม 2 หน้า 482-488

³ อิบน์ อบี ซัยบะฮ์, *อัล-มะฆอซี*, หน้า 347, และอุมร์ บิน ซับบะฮ์, *ตารีก อัล-มะดีนะฮ์*, เล่ม 2 หน้า 483

⁴ ดูเศาะฮีหฺ อัล-บุคอรีฮฺ หมายเลขหะดีษ 3405, 3406, 3407 บทที่ 54 ถัดจาก *باب มุคอม อัน-นะบียฺ บิ มักกะฮ์ ชะมะนะะ อัล-ฟัตห์*

บรรดาชาวอันศอรก็รับรู้ถึงความประเสริฐของมัศยิดนบีและการละหมาดในมัศยิดนบี เผ่าสะละมะฮ์ถึงกับต้องการทิ้งบ้านเรือนของพวกเขาที่ซานเมืองมะดีนะฮ์ เพื่อมาสร้างบ้านใกล้ ๆ มัศยิดของท่านนบี ท่านนบียกไม่สนับสนุนให้พวกเขาทำเช่นนั้น ดังรายงานของท่านอะนัสว่า เผ่าบনীสะละมะฮ์ต้องการย้ายไปอยู่ใกล้มัศยิดของท่านนบี แต่ท่านไม่ส่งเสริมที่จะปล่อยให้พื้นที่ของมะดีนะฮ์ว่างเปล่า ท่านกล่าวว่า “โอ้บনীสะละมะฮ์เอ๋ย พวกท่านไม่ต้องการผลบุญจากการก้าวเดินของพวกเขาหรือไม่ ?” พวกเขาจึงตัดสินใจปักหลักอยู่ที่เดิมไม่ได้ย้ายที่ไป¹

การพัฒนาด้านจิตใจ

การเพิ่มขึ้นของประชากรโดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับประเภทของบุคคลและลักษณะพิเศษของบุคคลนั้น ถือว่าไม่มีประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้นจากการเพิ่มขึ้นของประชากร ดังนั้น ท่านนบี คือลลิลลอฮุอะลยฮิวะสลัลัม จึงมีความกระตือรือร้นอย่างมากที่จะให้มุสลิมทุกคนรู้สึกถึงความพิเศษและฐานะของตัวเอง โดยไม่หยิ่งผยอง พร้อม ๆ กับการนอบน้อมต่อมตนและจำนนต่ออัลลอฮ์ มีความอ่อนโยนต่อพี่น้องมุสลิมด้วยกัน และมีความเมตตาต่อโลกทั้งมวล ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้อาหารและพลังด้านจิตวิญญาณแห่งคุณธรรมให้แก่ทุกคน สร้างความเชื่อมั่นในตนเองตั้งแต่ก้าวแรกของชีวิต และสร้างความเข้มแข็งด้านสภาพจิตใจ เริ่มตั้งแต่ชื่อที่ใช้เรียกขาน โดยที่ท่านนบี คือลลิลลอฮุอะลยฮิวะสลัลัม ให้ความสำคัญมากกับ

¹ เคาเศฮ์ อัล-บุคอรี, กิตาบ ฟูฎออิล อัล-มะดีนะฮ์, บาบ กะรอฮียะฮ์ อัน-นะบีย อัน ตุอรรอ อัล-มะดีนะฮ์, หมายเลขหะดีษ 1887

การตั้งชื่อที่ดีที่สุด¹ มากกว่านั้นคือ ท่านได้ทำการเปลี่ยนชื่อและสมญานามของบุคคลจากชื่อที่มีความหมายไม่ดีเป็นชื่อใหม่ที่มีความหมายที่ดีงาม ท่านมีส่วนร่วมในการตั้งชื่อทารกที่เกิดใหม่ในยุคของท่านหลายคน เช่น อับดุลลอฮ์ บิน อับ-ฮุบายร์² อัล-หะสัน และอัล-หุสัยน์ลูกชายสองคนของท่านอะลี³ และทารกคนอื่นที่เกิดหลังจากการอพยพ

เช่นเดียวกับที่ท่านได้เปลี่ยนชื่อให้กับเศาะหาบะฮ์ชาวมุฮาญิรีนบางคน ผู้ชายคนหนึ่งมีชื่อว่า ญอัยล์ ท่านเปลี่ยนชื่อใหม่ให้เขาว่า อัมร์⁴ และท่านได้สร้างแรงผลักดันให้แก่คนหนุ่มและคนทั่วไปผ่านการเรียกขานชื่อ คำเรียกและสมญานามด้วยนามที่ดีที่พวกเขาชอบให้เรียก ท่านจะเรียกเด็กว่า ใ้ลูกของฉัน และท่านก็จะให้สมญาด้วย เช่น ท่านเรียกน้องชายคนเล็กของท่านอะนัส บิน มาลิก ว่า ใ้ อับู อุมัยร์ ทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องกับระดับปัจเจกส่วนภาพรวมในระดับประชาชาติของท่านนั้น อัลลอฮ์ได้ตรัสถึงพวกเขาว่า

﴿ كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ ﴾ [آل عمران: 110]

ความว่า “พวกท่านนั้น เป็นประชาชาติที่ดียิ่งซึ่งถูกให้อุบัติขึ้นสำหรับมนุษยชาติ” (อาล อิมรอน 110)

¹ ดู ดร.อ็ดนาน อัล-วัชชาน, *เมาสุอะฮ์ ฟูฎก อัล-อินซาน ฟิ อัล-อิสลาม*, เล่ม 5 หน้า 35

² อิบน์ อุบี ซัยยะฮ์, *อัล-มะฆอซี*, หน้า 153 และดูรายงานของอัล-บุคอรีฮ์ใน *ฟิถ์ อัล-บารี*, เล่ม 15 หน้า 104

³ ดูเพิ่มเติมใน อับดุลอะซีซ อัล-อุมะรีย, *เราะสูลุลลอฮ์ วัะ คอตมะมะ อัน-นะบียีน ดีน วัะ เดาละฮ์*, (อัล-มุอายยูน ลี อัล-เราะสูล ค็อลลิลลอฮุอะลยัยวะสล์ลัม), ภาคที่ 5, หน้า 1211

⁴ อิบน์ สะอูด, *อ็ฏ-ฏาเราะกะฮอต*, เล่ม 4 หน้า 245 ในบทประวัติของญออล บิน สุรอเกาะฮ์ อ็ฏ-ฏาเราะมะรีย

เช่นเดียวกับที่ท่านได้สอนให้ประชาชาติรักใคร่ซึ่งกัน รักชาวโลก
ทั้งหมด มีเมตตาต่อทุกสิ่งที่มีชีวิต

การพัฒนาด้านความรู้

อิสลามได้มาตั้งแต่การประทานอัลกุรอานครั้งแรก และอายะฮ์แรกที่
ลงมายังท่านนบีผู้ไม่รู้หนังสือนั้น เป็นการสะกิดเตือนเกี่ยวกับเรื่องความรู้และ
การใช้ปากกาบันทึก เช่น โองการของอัลลอฮ์ที่ว่า

﴿ اَلَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۗ عَلَّمَ الْاِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝۱ ﴾

[العلق: ๕-๖]

ความว่า “ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขา
ไม่รู้” (อัล-อะลัก : 4-5)¹

ในช่วงเวลาที่คนอาหรับยังอยู่ในยุคที่ไม่มีความรู้ อ่านเขียนไม่ได้
ม่งมาย และเชื่อในเรื่องที่มีการเล่าขาน แม้ว่าจะมีแหล่งเรียนรู้อยู่บ้างเล็กน้อย
ในศูนย์กลางความเจริญทางวัฒนธรรมรอบ ๆ พื้นที่ของพวกเขา

ณ เมืองมะดีนะฮ์ ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลิม ได้อพยพมา
พร้อม ๆ กับภารกิจส่งเสริมสนับสนุนด้านความรู้และการเรียนการสอน² ซึ่ง
ไม่เป็นที่สงสัยเลยว่าเรื่องนี้ส่งผลต่อสังคมเมืองมะดีนะฮ์ในการพัฒนาด้าน

¹ รายละเอียดเพิ่มเติมดูใน มุหัมมัด บิน อะหฺมัด อัล-หฺร็อบี, *อิกเราะฮ์ บิสมิ ร็อบบิก*, พิมพ์ครั้งที่ 1, นาดี
ญาซาน อัล-อะดะบียี ปี ฮ.ศ.1422

² รายละเอียดเพิ่มเติมดูใน มุหัมมัด อัล-สฺยยิด อัล-วะกิล, *อัล-หะเราะกะฮ์ อัล-อิลมียะฮ์ บิ อัล-ฮัร-เราะ
สุล วะ कुละฟาอิฮ์ อัล-เราะฮิตีน*, พิมพ์ครั้งที่ 1, ญิดดะฮ์ : ดารุ อัล-มุญญิดะมะฮ์, ฮ.ศ.1406

ความรู้ สถานที่ชุมนุมของท่านนบี คืออัลลิลลอฮฺอะลัยฮิวะสัลลัม นั้น ถือได้ว่าเป็นที่พบปะและวงสนทนาแห่งการเรียนรู้โดยแท้

บรรดาเศาะหาบะฮ์ต่างก็อ่านโองการของอัลลลอฮ์ที่ว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجْلِسِ
فَأَفْسَحُوا يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ أَنْشُرُوا فَأَنْشُرُوا يَرْفَعِ
اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾ [المجادلة: ١١]

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย เมื่อได้มีเสียงกล่าวแก่พวกเจ้าว่า จงหลีกที่ให้นั้นที่ชุมนุม พวกเจ้าก็จงหลีกที่ให้เขาเพราะอัลลลอฮ์จะทรงให้ที่กว้างขวางแก่พวกเจ้า (ในวันกิยามะฮ์) และเมื่อมีเสียงกล่าวว่าจะลุกขึ้นยืนจากที่ชุมนุมนั้น พวกเจ้าก็จงลุกขึ้นยืน เพราะอัลลลอฮ์จะทรงยกย่องเทิดเกียรติแก่บรรดาผู้ศรัทธาในหมู่พวกเจ้าและบรรดาผู้ได้รับความรู้ ให้มีระดับหลายชั้น และอัลลลอฮ์ทรงรอบรู้อย่างในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำ” (อัล-มูญาดีละฮ์: 11)

อัล-บุคอรีฮ์ได้กำหนดบทหนึ่งในตำราอัศ-เศาะฮีหฺของท่าน ด้วยชื่อ บทว่า กิตาบ อัล-อิลม์ (ว่าด้วยความรู้)¹ และท่านได้นำเสนอหัวข้อในบทนี้ไว้

¹ ดู เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรีฮ์ กิตาบที่ 3 กิตาบ อัล-อิลม์ มีทั้งหมด 53 باب หะดีษหมายเลข 59 จนถึงหมายเลข 134

53 เรื่องซึ่งประกอบด้วยหะดีษจำนวนมาก และยังมีคำอธิบายของการ์
อัลกุรอานต่าง ๆ ไว้หลายโองการ เช่น

﴿ أَمَّنْ هُوَ قَلْبُكَ أَأَنْتَ الْغَائِبُ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ
وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا
يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴾ [الزمر: 9]

ความว่า “ผู้ที่เขาเป็นผู้ภักดีในยามค่ำคืน ในสภาพของผู้สujud
และผู้ยืนละหมาดโดยที่เขาหวั่นเกรงต่อโลกอาคิเราะฮ์ และหวัง
ความเมตตาของพระเจ้าของเขา (จะเหมือนกับผู้ที่ตั้งภาคี
ต่ออัลลอฮ์กระนั้นหรือ?) จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด บรรดาผู้รู้และ
บรรดาผู้ไม่รู้จะเท่าเทียมกันหรือ? แท้จริง บรรดาผู้มีสติปัญญา
เท่านั้นที่จะใคร่ครวญ” (อัล-ซุมร : 9)

และโองการที่ว่า

﴿ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ
مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴾ [الإسراء: 85]

ความว่า “และพวกเขาจะถามเจ้าเกี่ยวกับวิญญาณ จงกล่าว
เถิดว่า เรื่องวิญญาณนั้นเป็นไปตามพระบัญชาของพระเจ้าของ
ฉัน และพวกท่านจะไม่ได้รับความรู้ใด ๆ เว้นแต่เพียงเล็กน้อย
เท่านั้น” (อัล-อิสรอฮ์ : 85)

และโองการที่ว่า

﴿وَمِنَ النَّاسِ وَالْدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَنُهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾﴾

[ฟาฏร: ๒๘]

ความว่า “และในหมู่มนุษย์ สัตว์ต่าง ๆ และพวกปศุสัตว์ ก็มีความหลากหลายสีเช่นเดียวกัน แท้จริง บรรดาผู้ที่มีความรู้จากปวงบ่าวของพระองค์เท่านั้นที่เกรงกลัวอัลลอฮ์ แท้จริงอัลลอฮ์ นั้นเป็นผู้ทรงอำนาจ ผู้ทรงอภัยเสมอ” (ฟาฏีร : 28)

ท่านนบี คือลลิลลอสุอะลัยฮิอะสลัม ได้กล่าวไว้ว่า “ไม่มีความอิจฉา(ที่อนุญาต)ยกเว้นในสองสิ่ง คือ ชายที่อัลลอฮ์ได้ประทานทรัพย์สินีให้กับเขา แล้วเขาได้จ่ายมันไปในหนทางของอัลลอฮ์ และชายคนหนึ่งที่อัลลอฮ์ให้ความรู้วิญญูญาแก่เขา แล้วเขาก็ได้ใช้มันในการตัดสินคดีความ และสอนเผยแพร่ความรู้ที่เขา มีนั้น(แก่ผู้คน)”¹ และท่านนบีได้ก็ได้สั่งใช้คนที่มีความรู้ให้ทำการสอนผู้อื่น ท่านได้กระตุ้นส่งเสริมให้คณะผู้แทนของอับดุลกียอส์ สอนให้ความรู้(เรื่องศาสนา)แก่กลุ่มชนของพวกเขา ท่านกล่าวแก่พวกเขาว่า “พวกท่านจงกลับไปยังครอบครัวของพวกเขาและสอนพวกเขา”²

ในเมืองมะดีนะฮ์ เรื่องการขีดเขียนนั้นจะรวมศูนย์อยู่กับชาวยิวเป็นลำดับแรก พวกเขาคือกลุ่มที่รู้ในเรื่องการอ่านการเขียน และได้สอนให้แก่

¹เศาะฮี้หฺ อัล-บุคอรี, หนังสือนิตยสาร หมายเลข 73

²เศาะฮี้หฺ อัล-บุคอรี, หนังสือนิตยสาร หมายเลข 87

ลูก ๆ ของพวกเขา ในสถานที่ที่รู้จักกันว่าเป็นโรงเรียน¹ พวกเขาเน้นหนักไปที่ตัวอักษรภาษาฮีบรู นำเอามาเขียนภาษาอาหรับ ชาวเอาส์และค็อซหรือจฎึบางส่วนก็ได้เรียนรู้จากชาวยิวด้วย ในจำนวนนั้นมีนักบันทึกของท่านนบี ค็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จากชาวอันศอรรวมอยู่ด้วย² ชาวมุสลิมรู้ถึงคุณค่าของการเขียนก่อนการอพยพเสียอีก โดยที่ฟาฏิมะฮ์ บินตุ อัล-ค็อฎฎอบ และสามีของนางคือสะอีด บิน ซัยด์ ตอนที่ทั้งสองอยู่ที่มักกะฮ์นั้น ทั้งสองได้อ่านอัลกุรอานสุเราะฮ์ฎอฮา จากแผ่นกระดาษที่มีอยู่ในมือของพวกเขา พร้อมกับท่านค็อบบาบ บิน อัล-อะรีด นั้นคือเวลาที่ท่านอุมร์ บิน อัล-ค็อฎฎอบ (พี่ชายของนาง) ได้เข้ามาหาพวกเขาที่บ้าน และสุดท้ายการรับอิสลามของพวกเขาก็ถูกเปิดเผยแก่ท่านอุมร์³

หลังจากการฮิจญ์เราะฮ์ เศาะหาบะฮ์หลายคนในมะดีนะฮ์มีความตั้งใจและมุ่งมั่นอย่างมากที่จะเรียนรู้การอ่านและการเขียน และท่านอุบาต๊ะฮ์ บิน อัล-ศอมีต ก็เป็นหนึ่งในจำนวนครูที่สอนการอ่านและการเขียนแก่ชาวศุฟพะฮ์⁴

และหลังจากเสร็จสิ้นของสงครามบัตร์นั้น ได้มีเชลยจำนวนหนึ่งจากชาวมุชริกีนเผ่ากูร็อยซฺ ที่มีสามารถเขียนและอ่านหนังสือได้ และพวกเขาไม่มีทรัพย์สินที่จะมาได้ตัวจากการเป็นเชลย ท่านนบี ค็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

¹ ดู มุหัมมัด อัล-ฮิด อัล-ค็อฎฎอวีย์, *อัล-มะดีนะฮ์ ฟิ อัล-อัศร์ อัล-ญาฮิลียะฮ์*, หน้า 99

² ดู มุศฏาะฟา อัล-อะซะฮะมีฮ์, *กุดตาบ อัน-นะบียะฮ์ ค็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม*, เบรุต : อัล-มักดับ อัล-อิสลามียะฮ์, พิมพ์ครั้งที่ 1 ฮ.ศ. 1401

³ อิบน์ ฮิชาม, *อัล-สิเราะฮ์ อัน-นะบะเวียะฮ์*, เล่ม 1 หน้า 345, ดูเพิ่มเติมใน *อัब्ดุลอะซีซ อัล-อุมะรียะฮ์, เราะฮะฮ์ตุลลอฮ์ วะ คอตะมะ อัน-นะบียีน ดีน วะ เดาละฮ์*, (หัวข้อการรับอิสลามของท่านอุมร์)

⁴ อักร็อม อัล-อุมะรียะฮ์, *อัล-มุญญะตะมะฮ์ อัล-มะตะเนียฮ์ ฟิ อะฮ์ดี อัน-นุญวะฮ์*, ภาคแรก หน้า 69

ก็รับที่จะให้พวกเขาแต่ละคนสอนการเขียนและการอ่านแก่ลูกหลานชาว
มะดีนะฮ์สิบคน แลกกับการปล่อยตัว¹ ณ เวลานั้น ทำให้เด็ก ๆ ชาวอันศอร
หลายคนได้เรียนรู้การเขียนและการอ่าน นี่จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้สังคม
มะดีนะฮ์กลายเป็นสังคมแห่งการอ่านและเขียน และแน่นอนว่านักเรียน
เหล่านี้ได้มีส่วนร่วมในการสอนผู้อื่นต่อไปหลังจากนั้นอีกด้วย

บางทีความพยายามในการเขียนอัลกุรอานและบันทึกหะดีษ
หลังจากนั้น ซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่ยุคของท่านนบี อาจจะนับเป็นสาเหตุสำคัญส่วน
หนึ่งที่ช่วยให้ชาวมะดีนะฮ์มีความชำนาญในการเขียน และเช่นเดียวกับ
บรรดานักเขียนประจำตัวของท่านนบี คือลัลลอลฮุอะลียฮิวะสลัลัม ที่มีส่วน
ร่วมในการเขียนจดหมายของท่านไปยังผู้นำ และกษัตริย์ต่าง ๆ ซึ่งจำนวน
นักเขียนที่สามารถนับได้ในเวลาต่อมามีจำนวนประมาณหกสิบคน²

และอาจด้วยความสำคัญของสิทธิของผู้อื่น และความจำเป็นที่จะต้อง
บันทึกสิทธินั้น ก็เป็นสิ่งผลักดันหลักในการเขียนเช่นเดียวกัน และนี่คือสิ่งที่
โองการอัลกุรอานที่ยาวที่สุดได้ชี้แนะไว้ ซึ่งรู้จักในชื่อ *อาเยฮ์ อัล-ดัยน์* (โองการ
เกี่ยวกับหนี้สิน) คือโองการของอัลลอฮ์ที่ว่า

¹ ดู อับดุลอะซีซ อัล-อุมะรียฺ, *เราะฮ์ลุลลอฮ์ วัอะ คอตะมะ อัน-นะบียฺ* ดีน วัอะ เคาะละฮ์, (หัวข้อสงคราม
บ้ดร์) ภาคที่ 3 หน้า 607

² ดู มุศฏาะฟา อัล-อะอูเซาะมีเย้, *กุตตาบ อัน-นะบียฺ ค็อลลัลลอฮุอะลียฮิวะสลัลัม*, หน้า 179 และมุหัม
มัด หะมีดูลลอฮ์, อัล-วะซาอิก อัล-ลียาสะฮ์ ลี อะฮ์ดี อัน-นะบะวีเย้ วัอะ อัล-คิลาพะฮ์ อัร-รอฮิตะฮ์ และอะห
มัด อับดุลเราะห์มาน อีซา, *กุตตาบ อัล-วะหีย*, Riyadh : دار อัล-ลิวาอ์, พิมพ์ครั้งที่ 1 ฮ.ศ. 1400, ยะมาลุด
ดีน อิบ์ อับดุลลาฮ์ มุหัมมัด บิน อิบ์ หะดีดะฮ์, *อัล-มิศบาห์ อัล-มุญีบ์ ฟิ กุตตาบ อัน-นะบียฺ ค็อลลัลลอฮุอะ
ลียฮิวะสลัลัม*

﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ
وَلْيَكْتُب بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْب كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا
عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا
يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ
لَا يَسْتِطِيعُ أَنْ يُمْلِ أَوْ فُلْيُمْلِلْ وَإِنَّهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا
شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ
مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا
الْأُخْرَىٰ وَلَا يَأْب الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْعَمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ
صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلِهِ ذَٰلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ
وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ
فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا
يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفَلَّلُوا فَآتَهُ فُسُوقٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ
وَيَعْلَمُكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٨٢﴾ [البقرة: ٢٨٢]

ความว่า “ข้อบรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย เมื่อพวกเขาทำสัญญา
กันนี้เยี่ยมสินกันในเรื่องหนึ่ง โดยมีกำหนดที่แน่ชัด พวกเขาจึง
ทำบันทึกมันไว้ด้วย และจะต้องมีผู้บันทึกทำการบันทึกใน
ระหว่างพวกเขาด้วยความเที่ยงธรรม และผู้บันทึกจงอย่า
ปฏิเสธที่จะทำการบันทึก ดังที่อัลลอฮ์ได้สอนเขาไว้ ดังนั้น เขา
จึงบันทึกโดยให้ลูกหนี้เป็นผู้บอกให้ และเขาจงอย่าเกรงอัลลอฮ์
ผู้ทรงอภิบาลเขา และจงอย่าทำให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้นจากที่
ตกลงไว้ในการบันทึก แต่หากปรากฏว่าผู้เป็นลูกหนี้เป็นคน

เขาปัญญาหรือเป็นคนอ่อนแอ หรือไม่สามารถที่จะสั่งให้เขียนได้ ก็จึงให้ผู้ปกครองเขาบอกแทนด้วยความเที่ยงธรรม และพวกเจ้าจงจัดตั้งพยานชายขึ้นมาสองคน ถ้าไม่มีผู้ชายสองคน ก็ให้มีผู้ชายคนหนึ่งและผู้หญิงอีกสองคนเป็นพยานจากบุคคลที่พวกเจ้าพอใจว่ามีคุณสมบัติที่จะเป็นพยาน ทั้งนี้หากผู้หญิงคนหนึ่งลืม(ข้อสัญญาใด)อีกคนหนึ่งจะช่วยให้เตือนความจำให้แก่อีกคนหนึ่งได้ และบรรดา(ผู้มีคุณสมบัติพร้อมที่จะเป็น)พยาน จงอย่าปฏิเสธในการเป็นพยานเมื่อถูกขอร้อง และเจ้าทั้งหลายจงอย่าระอาที่จะทำการบันทึกมันไม่ว่า(หนี้สินนั้น)จะเป็นเพียงจำนวนเล็กน้อยหรือจำนวนมากก็ตาม จนถึงกำหนดของมัน การทำดังที่กล่าวมานั้นย่อมเป็นที่ยุติธรรมยิ่ง ณ อัลลอฮ์ และยอมเป็นที่มั่นคงยิ่งสำหรับการเป็นพยาน และช่วยลดการที่พวกเจ้าจะระแวงสงสัยซึ่งกันและกัน ยกเว้น ในกรณีที่เป็นการค้าด้วยเงินสด ซึ่งพวกเจ้าหมุ่นเวียนระหว่างพวกเจ้าเอง ก็ไม่เป็นบาปแต่ประการใดถ้าพวกเจ้าจะไม่บันทึกมัน และเจ้าทั้งหลายจงแต่งตั้งพยานขึ้นเถิด เมื่อพวกเจ้าทำสัญญา (ซื้อขายกัน) และทั้งผู้บันทึกและพยานนั้น จงอย่า(ใช้เล่ห์กลแห่งสัญญา)ทำความเดือนร้อน (แก่ฝ่ายเจ้าหนี้หรือฝ่ายลูกหนี้) และหากพวกเจ้าไม่กระทำ (ตามที่ได้บัญญัติไว้) แน่จนที่สุด สิ่งนั้นก็จะเป็นความชั่วร้ายแก่พวกเจ้า และพวกเจ้าจงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด และอัลลอฮ์ทรงสอนพวกเจ้า และอัลลอฮ์ทรงรอบรู้อย่างยิ่งในทุก ๆ สิ่ง” (อัล-บะเกาะเราะฮ์ : 282)

เป็นที่รู้กันว่าสตรีบางคนนั้นมีความสามารถในการเขียน และพวกนางก็ทำการสอนสตรีคนอื่น ๆ ในยุคของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ผ่านการกระตุ้นส่งเสริมของท่านนบี มีรายงานของท่านนบีได้กล่าวแก่ อับดุลอะซีซ บินตุ อับดุลลอฮ์ ซึ่งมาจากเผ่าบีนี อะดียฺ บิน กะอูบ จากเผ่ากูร็อยซฺ นางรับอิสลามและอพยพไปยังเมืองมะดีนะฮ์ ท่านนบีกล่าวว่า “เธอจะไม่ช่วยสอนให้นางทัพเศาะฮ์รออ์รู้จักวิธีการเป่ารักษาเวลามดกัด เหมือนกับที่เธอสอนนางเขียนตัวหนังสือด้วยหรือ”¹

ถ้าหากอับดุลอะซีซก็คือครูสอนท่านหญิงทัพเศาะฮ์รออ์ให้รู้จักการเขียนแล้ว ก็ย่อมไม่ใช่เรื่องแปลกที่อาจจะยังมีผู้หญิงอีกหลายคนที่เป็นครูสอนการอ่านและการเขียนแก่บรรดาสตรีในเมืองมะดีนะฮ์ ในยุคของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม² และเราต่างก็รู้กันว่า การส่งเสริมความรู้และการเรียนรู้ที่มีในตัวบทะดิษ หรือแม้แต่ในอัลกุรอานด้วยนั้น ไม่ได้จงเฉพาะผู้ชายเท่านั้น หากแต่รวมถึงผู้หญิงด้วย และรวมถึงประชาชาติ ทุกสัญชาติ อายุ และกลุ่มต่าง ๆ ทั้งหมดด้วยซ้ำไป

คิดว่า การเข้าใจภาพรวมของจำนวนนักเขียนในเมืองมะดีนะฮ์ก่อนการอพยพของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม และการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักเขียนหลังการอพยพประมาณสี่ปี สามารถทำให้เราเห็นถึงการแพร่กระจายหรือการเพิ่มขึ้นของนักเขียนหลังการอพยพ และผลโดยตรงที่เกิด

¹ อิบน์ อัด-ก๊อยยิม, ซาด อัล-มะฮาด, เล่ม 3 หน้า 24

² ดู อับดุลอะซีซ อัล-อุมะรียฺ, อัล-หิร็อฟ วะ อัล-คินาอาต ฟิ อัล-หิญาซ ฟิ อัล-อัคร์ อัน-นะบะวียฺ, อัล-กิริอะฮ์ วะ อัล-กิตาบะฮ์, หน้า 35

จากการสนับสนุนของท่านในปี คีออลัลลอลฮูอะลัยฮิวะสัลลัม โดยประมาณ แล้วจำนวนจะเพิ่มขึ้นมาราวสามถึงสี่เท่าตัวจากเดิม

พร้อมกับต้องไม่ลืมที่จะเน้นว่า ตัวท่านในปี คีออลัลลอลฮูอะลัยฮิวะสัลลัม เองนั้นและการที่ท่านไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ ก็เป็นหนึ่งในจำนวนความอัศจรรย์ของตัวท่านอยู่แล้วด้วยเช่นกัน อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ

إِذَا لَأَرْتَابَ الْمُبْتَلُونَ ﴿٤٨﴾ [العنكبوت: 48]

ความว่า “และก่อนหน้านั้นเจ้ามิได้อ่านคัมภีร์ใด ๆ และเจ้ามิได้เขียนมันด้วยมือขวาของเจ้า มิฉะนั้นแล้วพวกกล่าวความเท็จ จะสงสัยอย่างแน่นอน” (อัล-อันกะบุต : 48)

การพัฒนาด้านสังคม

สังคมเมืองมะดีนะฮ์ก่อนหน้าอิสลามและก่อนหน้าการอพยพของท่านปี คีออลัลลอลฮูอะลัยฮิวะสัลลัม นั้น มีสภาพเหมือนกับสังคมอาหรับญาฮิลียะฮ์ทั่วไป ที่ถูกครอบงำโดยธรรมเนียมและวัฒนธรรมชนเผ่าที่เต็มไปด้วยความไม่รู้ อวิชาและสิ่งมงายจำนวนมาก แต่ก็มีบางสิ่งที่เป็นสิ่งที่ดีงามด้วยเช่นกัน และ ณ ที่แห่งใดที่ศาสนทูตของอัลลอฮ์ ผู้ถูกส่งมาเพื่อเป็นความเมตตาแก่โลกทั้งมวลได้ปักหลักอาศัย แน่นอน ณ ที่แห่งนั้นก็มักจะก่อกำเนิดขึ้นซึ่งจรรยาบรรณที่สูงส่งและคุณลักษณะที่ดีงาม นำสรรเสริญที่อัลลอฮ์ประสงค์จะเผยแพร่สิ่งดีงามนั้นในหมู่มนุษยชาติ จึงทำให้เกิดผลเป็นความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมในเมืองมะดีนะฮ์ให้ดีขึ้นค่อยๆ เติบโตอย่างกว้างขวาง

ในจำนวนประเด็นสำคัญที่น่าจะมีส่วนต่อการพัฒนา ก็คือ ความร่วมมือร่วมใจเพื่อสร้างความกลมเกลียวในสังคม การกำหนดภาระหน้าที่¹ การกระจายงานบริจาค การช่วยเหลือผู้ขัดสนและคนยากจน การส่งเสริมช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม ไม่ว่าจะเป็นระหว่างชาวมุฮัมมัดรีนและอันศอร หรือกับผู้ที่มีความขัดสนโดยทั่วไปในหมู่มุสลิม หากแต่ยังรวมถึงการบริจาค และทำดีต่อผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมด้วย บวกกับการชี้แนะส่งเสริมของท่านนบีในเรื่อง การรักษาศักดิ์ศรีเกียรติยศ โดยไม่หวังที่จะให้รอคอยและพึ่งพาอาศัยคนอื่น เพียงอย่างเดียว

มีแหล่งรายได้หรืออาชีพบางอย่างที่นำไปสู่ความเสื่อมเสียด้าน จริยธรรมและสังคม ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ทำการต่อต้าน สิ่งห้าม เช่น อาชีพโสเภณี ที่อิสลามได้มีความเด็ดขาดในการสั่งห้าม และ กำหนดบทลงโทษที่หนักหน่วงแก่ผู้ที่กระทำ ซึ่งเรื่องโสเภณีนี้นับเป็นประตูลูกบานสำคัญของความเสื่อมเสียของสังคม การเสื่อมเสียของเชื้อสายวงศ์ตระกูล การปะปนกันของน้ำเชื้อ แพร่โรคทางจิต ทำลายความรับผิดชอบ ตัดขาดความเป็นเครือญาติ มีโองการที่เด็ดขาดในเรื่องนี้ อัลลอฮ์ตะอาลา ตรัสว่า

﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٦٩﴾ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٧٠﴾﴾ [المعارج: ٦٩-٧٠]

ความว่า “และบรรดาผู้ที่ปกป้องสิ่งอันพึงสงวนของพวกเขา ยกเว้นกับบรรดาภรรยาของพวกเขา หรือบรรดาทาสหญิงที่อยู่

¹ อิบรอฮีม หะเราะกาต, อัล-สียาสะฮ์ อะล-มุญญัตะมะฮะ ที่ อัล-ฮัศร อัน-นะบะเวีย, ดารุ อัล-อาฟาก อัล-ญะดีดะฮ์, โมร็อกโก, ฮ.ศ.1409/ค.ศ.1989, หน้า 237

ในการครอบครองของพวกเขาโดยถูกต้องชอบธรรม ในกรณี
เช่นนั้นพวกเขาจะไม่ถูกตำหนิ” (อัล-มะอาริจญ์ : 29-30)

เช่นเดียวกับที่ได้กำหนดสิทธิต่าง ๆ ของสามี กำหนดว่าต้องให้
เกียรติแก่กัน และมีสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสามีภรรยา มีความรัก เมตตา
แลกเปลี่ยนความดีงามต่อกัน และท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็ได้
ทำให้เป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตนต่อบรรดาภรรยา ท่านเป็นแบบอย่าง
ภาคปฏิบัติที่เห็นได้จริงในด้านนี้¹

นอกจากนี้ เหล่าชนิดต่าง ๆ นั้นถือเป็นภาระใหญ่ของสังคม มันเคย
เป็นแหล่งของความรู้สึกภาคภูมิใจของคนอาหรับที่ได้ดื่มและครอบครองเหล่า
ทั้งที่เหล่าได้สร้างปัญหาต่าง ๆ มากมาย และเมื่ออิสลามได้มาถึงก็
วางเป้าหมายในการสั่งห้ามเหล่าในลักษณะอย่างค่อยเป็นค่อยไป เป็นขั้น
เป็นตอน จนในที่สุดเหล่าถูกนับว่าเป็นบาปใหญ่² ทำให้พฤติกรรมของผู้คน
จำนวนมากเปลี่ยนไปเพราะการกำหนดให้เหล่าเป็นที่ต้องห้าม

อิสลามได้นำมาซึ่งการเพิ่มขึ้นของระดับความสัมพันธ์กันของคนใน
สังคม อิสลามได้กำหนดให้การเชื่อมเครือญาติเป็นกุศลกรรมและความดีงาม
อันยิ่งใหญ่ที่จะทำให้ใกล้ชิดต่ออัลลอฮ์ ตะอาลา การสอดส่องดูแลและทำดี
จนเจือญาติพี่น้องนั้น เป็นประดุแห่งผลบุญอันยิ่งใหญ่ เป็นสิ่งที่ถูกควบไว้

¹ อะดิบ อัล-กัมดานีย์, พันน์ ตะอามุล อัน-นะบีย์ ฟิ อัล-หะยาต อัล-ฮาญียะฮ์, พิมพ์ครั้งที่ 1, ดามัสกัส,
दारุ อัล-บะชาอิร อัล-อิสลามียะฮ์, ฮ.ศ. 1425, หน้า 17

² ดู เศาะฮีย์ห์ อัล-บุคอรี, กิตาบ อัล-อัคริบะฮ์, บาบ อินนะมัล ค็อมรุ วัล มัยสิรฯ, หะดีษหมายเลข 5575
จนถึงหมายเลข 5602

ในอัลกุรอานเคียงคู่กับเตาฮีดหรือการให้เอกภาพแก่อัลลอฮ์ และความ
ยุติธรรมด้วย ดังที่อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَنِ وَإِيتَايَ ذِي الْقُرْبَىٰ
وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ ﴾ [النحل: ٩٠]

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ทรงใช้ให้รักษาความยุติธรรมและทำดี
ให้บริจาคนแก่ญาติใกล้ชิดและให้ละเว้นจากการทำลามก สิ่งชั่ว
ช้า และการอธรรม พระองค์ทรงตักเตือนพวกเจ้าเพื่อพวกเจ้า
จักได้รำลึก” (อัน-นะหฺล : 90)

เช่นเดียวกับที่อิสลามได้กำหนดให้การทำดีต่อบิดามารดาเป็นวาญิบ
(สิ่งที่บังคับให้ปฏิบัติ) ในทางศาสนา เป็นสิ่งที่ถูกควบไว้(ในอัลกุรอาน)เคียงคู่
กับการรักดีต่ออัลลอฮ์และการเข้าใกล้ชิดพระองค์ อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ وَفَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا
يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍ
وَلَا تَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴾ [الإسراء: ٢٣]

ความว่า “และพระเจ้าของเจ้าบัญชาว่า พวกเจ้าอย่าเคารพ
รักดีผู้ใดนอกจากพระองค์เท่านั้น และจงทำดีต่อบิดามารดา
เมื่อคนใดคนหนึ่งหรือทั้งสองบรรลุนิติภาวะอยู่กับเจ้า ดังนั้น
อย่ากล่าวแก่ทั้งสองว่า อูฟ ! และอย่าขู่เข็ญท่านทั้งสอง และจง
พูดแก่ท่านทั้งสองด้วยถ้อยคำที่อ่อนโยน” (อัล-อิสรอฮ์ 23)

อิสลามกำหนดให้การมีสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้านเป็นวาญิบ(สิ่งที่บังคับให้ปฏิบัติ)ในทางศาสนา อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا
وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ
الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ
أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا ﴿٣٦﴾

[النساء: ٣٦]

ความว่า “และจงเคารพสักการะอัลลอฮ์เถิด และอย่าให้มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นภาคีกับพระองค์ และจงทำดีต่อผู้บังเกิดเกล้าทั้งสอง และต่อผู้เป็นญาติที่ใกล้ชิด ต่อเด็กกำพร้าและผู้ขัดสน ต่อเพื่อนบ้านใกล้เคียงและเพื่อนบ้านที่ห่างไกล ต่อเพื่อนเคียงข้าง และผู้เดินทาง และทาสที่อยู่ในการครอบครองของพวกเขาเจ้าแท้จริงอัลลอฮ์ไม่ทรงชอบผู้ยะโส ผู้โอ้อวด” (อัน-นินสาฮ์ : 36)

อิสลามกำหนดให้การช่วยเหลือกันในสิ่งที่เป็นความดีและความยำเกรงต่ออัลลอฮ์นั้นเป็นคุณลักษณะของสังคมมุสลิมในภาพรวม อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَحْلُوا شَعْتِيرَ اللَّهِ وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ
وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْقَلَائِدَ وَلَا ءَامِينَ الْبَيْتِ الْحَرَامِ يَبْتَغُونَ
فَضْلًا مِّن رَّبِّهِمْ وَرِضْوَانًا وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا وَلَا
يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ أَن صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَن

تَعْتَدُوا وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ
وَالتَّعَدُّونَ ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٠﴾

[المائدة : ٢٠]

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย! จงอย่าละเมิดเครื่องหมายต่างๆ
ของอัลลอฮ์ และเดือนที่ต้องห้าม และสัตว์พลี และสัตว์ที่ถูก
สวมเครื่องหมายไว้ที่คอเพื่อเป็นสัตว์พลี และบรรดาผู้ที่มีงู
บ้านอันเป็นที่ต้องห้ามเพื่อแสวงหาความโปรดปรานและความ
พอพระทัยจากพระเจ้าของพวกเขา แต่เมื่อพวกเขาเปลื้อง
อิหฺรอมแล้วก็จงล่าสัตว์ได้ และจงอย่าให้การเกลียดชังแก่พวก
หนึ่งพวกใดที่กีดกันพวกเขา มิให้เข้ามัสยิดหรือมยุควรรู้สึก
พวกเขาให้กระทำการละเมิด และจงช่วยเหลือกันในเรื่องที่เป็น
คุณธรรม และความยำเกรง และจงอย่าช่วยกันในเรื่องที่เป็นบาป
และความเป็นศัตรูกัน และพึงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด
แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงเข้มงวดในการลงโทษ” (อัล-
มาอิดะฮ์ : 2)

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ล้วนเป็นงานที่จะเพิ่มความเป็นเนื้อเดียวกัน
ของสังคม เปลี่ยนแปลงสังคมมะดีนะฮ์ไปสู่ความดี และความสูงส่ง ดูแลกัน
และกัน และอภัยให้กันและกัน¹ อัลลอฮ์ตรัสว่า

¹ ประเด็นการเปลี่ยนแปลงสังคมนี้ถูกเขียนไว้ในหนังสือประวัติของท่านรอซูลในหลาย ๆ เล่ม เช่น หนังสือ
ของ ฮะนะฟาน อัลลิฮาม ที่ชื่อ *ฮัดยฺ อัล-สีเราะฮ์ อัน-นะบะวียะฮ์ ฟิ ฮัดตีลยัยร อัลอิจญ์ติมาอียฺ*, *ดาร์ลุลฟิกร์*,
เบรุตและดามัสกัส, พิมพ์ครั้งที่ 2 ปี ค.ศ. 1423

﴿ وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ ﴿٣٩﴾ وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ

الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾ ﴾ [الشورى: 39-40]

ความว่า “และบรรดาผู้ที่เมื่อถูกกดขี่ข่มเหง พวกเขา ก็ช่วยเหลือ และป้องกันตัวเอง และการตอบแทนความชั่วก็คือความชั่ว เยี่ยงนั้น ดังนั้น ผู้ใดที่ให้ภัยและไกลเกลียดกัน รังวัลตอบแทนของเขา ย่อมอยู่ที่อัลลอฮ์ แท้จริงพระองค์ไม่ชอบบรรดาผู้อธรรม” (อัล-ชุกรอ : 39-40)

ทั้งนี้ ยังไม่รวมถึงบัญญัติทั่วไปที่เป็นเรื่องจริยธรรม จรรยา การปฏิบัติดีต่อกัน ไม่ใส่ใจต่อบรรดาพวกเบาปัญญาไร้คุณธรรม อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا

خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴿٦٣﴾ ﴾ [الفرقان: 63]

ความว่า “และปวงบ่าวของพระผู้ทรงกรุณาปราณี คือ บรรดาผู้ที่เดินบนแผ่นดินด้วยความสงบเสงี่ยม และเมื่อพวกโง่เขลาเบาปัญญา กล่าวไม่ดีต่อพวกเขา พวกเขาจะกล่าวตอบด้วยคำพูดที่สุานดี” (อัล-ฟุรกอน : 63)

และอัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾﴾

[الفرقان: ٧٢]

ความว่า “และบรรดาผู้ไม่เป็นพยานในเรื่องเท็จ และเมื่อพวกเขาผ่านสิ่งที่ไร้สาระ พวกเขาจะเดินผ่านไปอย่างมีเกียรติ”
(อัล-ฟุรกออน : 72)

เช่นเดียวกับที่อิสลามสอนให้ใช้วิธีการที่ดีกว่าในการโต้ตอบ หากมีความจำเป็น อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا

الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾﴾ [فصلت: ٣٤]

ความว่า “และความดีและความชั่วนั้นหาเท่าเทียมกันไม่ เจ้าจงโต้ตอบด้วยสิ่งที่ดีกว่า เมื่อนั้น ผู้ที่เคยเป็นอริอยู่ระหว่างเจ้ากับเขา ก็จะกลับกลายเป็นเยี่ยงมิตรที่สนิทกัน” (ฟุศศิลัต : 34)

และอิสลามกำหนดให้มารยาทที่ดีงามนั้นคือเป้าหมายสูงสุดของบุคคลและสังคม อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ عَسَىٰ أَن

يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّن نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا

مِّنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِاللُّقَبِ بِيُسُ

الْأَسْمِ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُم

الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ

بَعْضَ الظَّنِّ إِنَّكُمْ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا
 أَيُّبُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا
 اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ ﴿١١﴾ [الحجرات: ١١-١٢]

ความว่า “โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย! ชนกลุ่มหนึ่งอย่าได้เยะเย้ย
 ชนอีกกลุ่มหนึ่ง บางที่ชนกลุ่มที่ถูกเยะเย้ยนั้นอาจจะติกว่า
 ชนกลุ่มที่เยะเย้ย และสตรีกลุ่มหนึ่งอย่าได้เยะเย้ยสตรี
 อีกกลุ่ม บางที่กลุ่มสตรีที่ถูกเยะเย้ยอาจจะติว่ากลุ่มที่กำลัง
 เยะเย้ย และพวกเจ้าอย่าได้เหินแสมระหว่างพวกเจ้าตัวเอง
 และอย่าได้เรียกกันด้วยฉายาที่ไม่ชอบ ซ่างชั่วร้ายจริง ๆ ที่จะ
 เรียกด้วยชื่อที่เลวทรามหลังจากที่ได้มีการศรัทธากันแล้ว และ
 ผู้ใดไม่สำนึกผิด ชนเหล่านั้นคือบรรดาผู้อธรรม โอ้ศรัทธาชน
 ทั้งหมด! พวกเจ้าจงปลีกตัวให้พ้นจากการระแวงสงสัยส่วน
 ใหญ่ แท้จริง การสงสัยบางอย่างนั้นเป็นบาป และพวกเจ้าอย่า
 สอดแนม อย่างินทาซึ่งกันและกัน มีใครบ้างในหมู่พวกเจ้าชอบ
 ที่จะกินเนื้อพี่น้องของเขาที่ตายไปแล้ว? แน่نونว่าไม่เลย
 พวกเจ้าเองก็ย้งรังเกียจ และจงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด แท้จริง
 อัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ” (อัล-หุญรอต
 : 11-12)

อิสลามกำหนดให้ทุกคนมีความเสมอภาคกันเหมือนชีของหวี ไม่
 แบ่งแยกกัน อัลกุรอานได้ประกาศว่ามนุษย์นั้นมีที่มาที่เดียวกัน อัลลอฮ์
 ตรัสว่า

﴿يَتَأْتِيهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقْوَمُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾﴾ [الحجرات: ١٣]

ความว่า “โอ้มนุษยชาติทั้งหลาย แท้จริงเราได้สร้างพวกเจ้าจากเพศชายและเพศหญิง และเราได้ให้พวกเจ้าแยกเป็นเผ่าและตระกูลเพื่อจะได้รู้จักกัน แท้จริงผู้ที่มีเกียรติยิ่งในหมู่พวกเจ้า ณ ที่อัลลอฮ์นั้น คือผู้ที่มีความยำเกรงยิ่งในหมู่พวกเจ้า แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างละเอียดถี่ถ้วน” (อัล-หุจรอต : 13)

และสั่งห้ามการเหยียดสีผิว อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرْحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿١٨﴾﴾ [لقمان: ١٨]

ความว่า “และเจ้าอย่าหันแก้ม(ใบหน้า)ของเจ้าให้แก่ผู้คนด้วยอาการเหยียดสี และอย่าเดินไปตามแผ่นดินอย่างไร้มารยาท แท้จริง อัลลอฮ์ มิทรงชอบทุกคนที่เหยียดของหองคูดใจโอ้อวด” (ลุกมาน : 18)

อิสลามกำหนดว่า การแก้ไขสังคมโดยรวมและแผ่นดินทั้งมวลให้ดีขึ้นนั้น เป็นเป้าหมายร่วมกันของมุสลิมทุกคน อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا ۚ ﴾

[إِن رَحِمَتِ اللَّهُ قَرْيَبًا مِّنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾] ﴿الأعراف: ٥٦﴾

ความว่า “และพวกเจ้าอย่าก่อความเสียหายไว้ในแผ่นดิน หลังจากได้มีการปรับปรุงแก้ไขมันแล้ว และจงวิงวอนขอต่อ พระองค์ด้วยความยำเกรง และความปรารถนาอันแรงกล้า แท้จริง ความเอ็นดูเมตตาของอัลลอฮ์นั้นอยู่แค่เอื้อมสำหรับ ผู้กระทำความดีทั้งหลาย” (อัล-อะอฺรอฟ : 56)

อิสลามกำหนดให้การตักเตือนกันและกันในเรื่องที่เป็นสัจธรรม และการอดทนเพื่อสิ่งนั้น เป็นคำสั่งเชิงมนุษยธรรมที่เป็นวาญิบ/ข้อบังคับทาง ศาสนา อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ وَالْعَصْرُ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا ۖ

وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾ ﴾

[العصر: ١-٣]

ความว่า “ขอสาบานด้วยกาลเวลา แท้จริงมนุษย์นั้นอยู่ใน การขาดทุน นอกจากบรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลาย และตักเตือนกันและกันในเรื่องที่เป็นสัจธรรม และตักเตือนกัน และกันให้มีความอดทน” (อัล-อฺศร์ : 1-3)

นอกจากนี้ การทำอิบาดะฮ์ต่างๆ ตามหลักการอิสลาม ทั้งหมดล้วน เป็นสิ่งผลักดันไปสู่คุณธรรมและจริยธรรม ช่วยยับยั้งจากสิ่งที่เป็นเรื่อง

อนาจารและความชั่ว ตัวอย่างเช่นการละหมาดที่อัลลอฮ์ตรัสว่ามันสามารถปกป้องมิให้ประพฤติกความชั่วได้

﴿ اٰتٰلُ مَا اُوْحِيَ اِلَيْكَ مِنَ الْكِتٰبِ وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ اِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَآءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُوْنَ ﴿٤٥﴾ [العنكبوت: 45]

ความว่า “เจ้าจงอ่านสิ่งที่ถูกประทานมาเป็นวิวรรณ์แก่เจ้าจากพระคัมภีร์ และจงดำรงการละหมาด แท้จริง การละหมาดนั้นจะยับยั้งการทำลามกและความชั่ว แน่แน่นอน การรำลึกของอัลลอฮ์นั้นยิ่งใหญ่กว่ามาก และอัลลอฮ์ทรงรอบรู้อะไรที่พวกเจ้ากระทำ” (อัล-อันกะบุต : 45)

การพัฒนาด้านสุขภาวะ

เมื่อมะดีนะฮ์ก่อนการมาของท่านนบี คืออัลลิลลอฮฺอะลยฮิวะลัลลัม นั้น พลเมืองประสบกับปัญหาด้านสุขภาวะมากมาย บางอย่างเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคไข้ที่แพร่กระจายในหมู่ชาวเมือง เนื่องด้วยมีเรือกสวนที่มากมาย และความเฉอะแฉะของพื้นที่ ท่านนบี คืออัลลิลลอฮฺอะลยฮิวะลัลลัม ได้ขอพรดุอาอ์ให้กับสิ่งนี้ ท่านกล่าวว่า

«اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْمَدِينَةَ كَحُبِّنَا مَكَّةَ أَوْ أَشَدَّ، اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي صَاعِنَا وَفِي مَدِينَا، وَصَحَّحْهَا لَنَا، وَانْقُلْ حُمَاهَا إِلَى الْجُحْفَةِ»

ความว่า “โอ้อัลลอฮ์ ขอให้เมืองมะดีนะฮ์เป็นที่รักยิ่งแก่พวกเรา เช่นที่เรารักเมืองมักกะฮ์หรือมากกว่านั้น โอ้อัลลอฮ์ ขอพระองค์

และท่านได้ยื่นหยัดต่อต้านเรื่องมงายที่เป็นสาเหตุของโรคทางจิต และทางร่างกาย เช่น การดูนกเพื่อเสี่ยงทายและการมองในแง่ร้าย และท่าน ยืนยันให้ผู้คนคิดดีและมองในแง่ดี และท่านได้สั่งให้ใช้พืชในการรักษา เช่น ใช้ เมล็ดยี่หว่าดำและอื่น ๆ¹

ส่วนในด้านการแพทย์เชิงป้องกันนั้น ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิ วะสัลลัม ได้วางรากฐาน ด้วยคำกล่าวที่ว่า “หากพวกท่านได้ยั้งการ แพร่ระบาดของโรคกาฬโรคในท้องที่ใด พวกท่านจงอย่าเข้าไป หากมันเกิดใน ที่ที่พวกท่านอาศัยอยู่ พวกท่านก็จงอย่าออกไปจากพื้นที่นั้น”² เช่นเดียวกับที่ ท่านได้วางกฎเกณฑ์ในการป้องกัน ผ่านการจัดโภชนาการ และไม่กินเลยใน การรับประทานอาหาร การถือศีลอดภาคความญิบและสุนัต ตัวอย่างเช่น ท่าน ได้กล่าวว่า “ลูกหลานอาดัม (มนุษย์) ไม่บรรจจุลงใส่ในภาชนะใดที่ร้ายไปกว่า การบรรจจุลงในท้องของตน เป็นการเพียงพอแล้วสำหรับลูกหลานอาดัม ด้วย อาหารไม่กี่คำเพื่อเขาสามารถประทังชีวิตอยู่ได้เท่านั้น และหากมีความ จำเป็นจริง ๆ แล้ว (เขาก็จะแบ่งกระเพาะไว้เป็นสามส่วนคือ) ส่วนหนึ่งสำหรับ อาหาร ส่วนหนึ่งสำหรับเครื่องดื่ม และอีกส่วนหนึ่งสำหรับอากาศหายใจ”³

ท่านนบีได้ยอมรับให้มีการเรียกแพทย์มารักษาผู้ป่วย เช่น ในกรณี ของสะอูด บิน อบี วักกอศ ตอนที่เขาป่วยในช่วงหัจญ์อ้อลา⁴

¹ ดู อิบน์ อัล-ก้อยยิม, *อัฏ-ฏิบรฺ อัน-นะบะวียฺ*, หน้า 229

² เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรียฺ อ้างจากหนังสือ *พิตฺห์ อัล-บารี* เล่ม 21 หน้า 303

³ อิบน์ อัล-ก้อยยิม, *ซาต อัล-มะฮาด*, เล่ม 3 หน้า 68

⁴ ดู อิบน์ สะอูด, *อัฏ-ฏาะบะกอต อัล-กุบรอ*, เล่ม 3 หน้า 147 และเศาะฮีหฺ อัล-บุคอรียฺ, *กิตาบ อัล-มะฆอซี*, *باب หัจญะฮฺ อัล-วะดออ*, หมายเลข 4409

ท่านจะปฏิเสธไม่ยอมรับอย่างเด็ดขาดกับรูปแบบการรักษาด้วย
มนตร์คาถา และหาหมอเพื่อดูเพื่อรักษา แต่ท่านยอมรับการเป่ารักษาที่ถูกต้อง
จากอัลกุรอานและดูอาขอพร

ในยุคของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นี้เอง ที่โรงพยาบาล
แห่งแรกในอิสลามได้ถูกสร้างขึ้น โดยที่นางรุษียะฮ์ อัล-อัลละมียะฮ์
เราะฎิยัลลอฮุอันฮา ในสงครามค็อนดัก นางได้ตั้งเต็นท์ในมัสยิดของท่านนบี
ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เพื่อเยียวยาผู้ได้รับบาดเจ็บ¹ ท่านนบี
ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้นำสะอูด บิน มุอาซ ไปตั้งไว้ หลังจากที่เขา
ได้รับบาดเจ็บในสงครามค็อนดัก ท่านกล่าวว่า “พวกท่านจงนำเขาไปอยู่ใน
เต็นท์ของรุษียะฮ์ ฉันจะได้เยี่ยมเขาได้ง่าย”² เช่นเดียวกับที่คำสั่งกำชับใช้
ของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ในการให้รักษาความสะอาด และ
การกระตุ้นให้มีการอาบน้ำชำระร่างกาย มีส่วนอย่างมากในการป้องกันโรค
และการแพร่กระจายของโรค คำสั่งสอนของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะ
สัลลัม เรื่องความสะอาดในการรับประทานอาหาร แนวทางการดูแลถนอม
อาหาร และการปิดภาชนะอาหาร เป็นส่วนสำคัญที่มีบทบาทในการช่วยรักษา
สุขภาพโดยทั่วไปของผู้คน

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ส่งเสริมให้มีการขลิบ และ
กิจกรรมทางกายบางอย่าง มีส่วนช่วยในการจำกัดโรค และเชื้อโรคต่างๆจาก
การแพร่กระจาย ท่านได้กล่าวว่า “ห้าอย่างที่เป็นส่วนหนึ่งจากพิกฎเราะฮ์/

¹ อิบน์ ฮิซาม, *อัล-สีเราะฮ์ อัน-นะบะเวียะฮ์*, เล่ม 3 หน้า 238, อิบน์ ญะญัร, *อัล-อิคอบะฮ์*, เล่ม 4 หน้า 303,
อ็ญญะาะบะรีย์, *อัล-ตารีค*, เล่ม 3 หน้า 673

² อิบน์ ฮิซาม, *อัล-สีเราะฮ์ อัน-นะบะเวียะฮ์*, เล่ม 3 หน้า 238

กมลสันดานเดิมของมนุษย์ นั่นคือ การขลิบ การโกนขนอวัยวะเพศ การตัดเล็บ การถอนขนรักแร้ และการตัดหนวด”¹

คำแนะนำสั่งสอนต่าง ๆ ของท่านนบีดังกล่าวมีผลต่อเมืองมะดีนะฮ์และชาวเมือง พวกเขาได้นำไปปฏิบัติใช้ชีวิต ทั้งส่วนรวมและส่วนตัว ถึงแม้มันจะเป็นคำสั่งสอนสำหรับประชาชาติทั้งหมด แต่เมืองมะดีนะฮ์ได้รับผลและการเปลี่ยนแปลงก่อนที่อื่น ๆ ซึ่งช่วยในการพัฒนาด้านสุขภาวะ ตั้งแต่ช่วงแรกที่ท่านนบี คือลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้มาถึงยังเมืองมะดีนะฮ์ และผลของมันก็ยังคงอยู่จนถึงทุกวันนี้ และจะอยู่ต่อไปตราบนานที่อัลลอฮ์ประสงค์ จะให้มนุษย์สืบทอดผืนแผ่นดินนี้

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

ท่านนบี คือลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เป็นคนที่หารายได้และทำผลผลิตตั้งแต่สมัยยังอยู่ในวัยเยาว์ แท้จริงท่านได้เคยเลี้ยงแพะของชาวมักกะฮ์ด้วยค่าจ้างเป็นเศษเงินเพื่อให้มีรายได้และช่วยจนเจือ อับู ฏอลิบ ผู้เป็นลุงของท่าน ในการเลี้ยงดูลูก ๆ ของท่าน ท่านนบี คือลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า “อัลลอฮ์จะไม่ส่งนบีคนใดนอกจากจะเคยเลี้ยงแพะ” บรรดาเศาะหาบะฮ์ถามว่า แล้วท่านละไ้ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์? ท่านตอบว่า “ฉันเคยเลี้ยงแพะให้แก่ชาวมักกะฮ์แลกกับค่าจ้างเป็นเกาะรอรีย์² (เศษของเงินดีนาร์)”³ และเมื่อท่านเข้าสู่วัยฉกรรจ์ ท่านหญิงเคาะดีญะฮ์ก็ได้จ้างท่าน

¹เศาะฮี้หฺ มุสลิม, เล่ม 1 หน้า 152

²เป็นพหูพจน์ของ กิรอฎ หมายถึงเศษของเงินดีนาร์ ดู อิบน์ หนะญ์ร, *พัตห์ อัล-บารี*, เล่ม 10 หน้า 5

³เศาะฮี้หฺ อัล-บุคอรี, *باب เราะอูย อัล-เมะฮะนัม อะลา กิรอฎ*, เล่ม 3 หน้า 48 หมายเลข 2262

เพื่อให้ไปช่วยค้าขายให้แก่นาง โดยใช้ต้นทุนจากทรัพย์สินของนาง¹ ทำให้ท่านได้เดินทางไกลเพื่อไปทำค้าขายหลายครั้ง

และส่วนหนึ่งจากคำพูดของท่านนบี คือลัลลอลฮุอะลัยฮิวะสลัลัม ที่ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานและการผลิต คือ “ไม่มีผู้ใดเลยที่รับประทานอาหารที่ดีที่สุด มากไปกว่าคนที่รับประทานอาหารที่ได้จากการทำงานด้วยน้ำมือของตนเอง และแท้จริงนบีของอัลลอฮ์ที่ชื่อดาอูด อะลัยฮิสสลาม ท่านรับประทานอาหารซึ่งได้มาจากการทำงานด้วยมือของตนเอง”² ท่านนบี คือลัลลอลฮุอะลัยฮิวะสลัลัม ได้เปรียบเทียบให้แก่เศาะหาบะฮ์โดยใช้บรรดานบีที่ประกอบอาชีพและให้ผลผลิต ท่านกล่าวว่า “นบิชะกะรียานันท่านเป็นช่างไม้”³

ท่านนบี คือลัลลอลฮุอะลัยฮิวะสลัลัม ได้ปฏิบัติต่อคนที่ทำงานประกอบอาชีพต่าง ๆ ในเมืองมะดีนะฮ์ ในรูปของการสนับสนุนส่งเสริมให้แรงจูงใจแก่พวกเขา ท่านจะตอบการเชิญไปรับประทานอาหารของช่างตัดเย็บ⁴ และท่านได้ส่งอิบรอฮีมลูกชายของท่านให้ภรรยาของช่างตีเหล็กดูแลเป็นแม่นม⁵ การปฏิบัติต่าง ๆ เหล่านี้ของท่านนบี คือลัลลอลฮุอะลัยฮิวะสลัลัม

¹ ดู อับดุลอะซีซ อัล-อุมะรียะ, *เราะสูลุลลอฮ์ วัะ คอตตะมะ อัน-นะบียีน ดีน วัะ เดาละฮ์, (หัวข้อการแต่งงานกับเคาะดีญะฮ์)* ภาคที่ 1 หน้า 231 และดูประวัติของนางในภาคที่ 5 หน้า 1140

² เคาะซีย์ อัล-บุคอรี, *باب กัสบ์ อัล-เราะอะญล มิน อะมัล ยะดีฮ์*, หมายเลข 2072

³ สุนัน อิบนิ มานญะฮ์, เล่ม 2 หน้า 773

⁴ เคาะซีย์ อัล-บุคอรี เล่ม 3 หน้า 13

⁵ อิบนิ ญะญัร, *อัล-อิคอบะฮ์*, เล่ม 4 หน้า 980

วะสลัลัม มีบทบาทในการเปลี่ยนมุมมองของชาวมะดีนะฮ์และคนอื่น ๆ ที่เคยดูถูกอาซีฟบางอย่าง เช่น ช่างตีเหล็ก เป็นต้น¹

บทบัญญัติต่าง ๆ ของอิสลามที่ปฏิบัติใช้โดยท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสลัลัม นั้น มีส่วนในการเพิ่มผลผลิตในเมืองมะดีนะฮ์และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในทุกๆ ด้าน อาทิ

การพัฒนาด้านธุรกิจการค้า

เมื่อตอนที่ท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสลัลัม ได้ถึงยังเมืองมะดีนะฮ์นั้น ธุรกิจการค้าส่วนใหญ่อยู่ในมือของชาวยิว พวกเขามีอำนาจในตลาดของเมืองมะดีนะฮ์ โดยเฉพาะตลาดของเฝ้าบนี้ ก็อยนุกอฮุ² ที่รู้จักกันในชื่อของพวกเขา ซึ่งมันเป็นตลาดที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของมะดีนะฮ์ในตอนที่ท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสลัลัม อพยพไป และชาวยิวเหล่านั้นก็มีความเข้มงวดที่จะไม่ยอมให้ชาวมุสลิมมีอิทธิพลเหนือตลาดต่าง ๆ และเศรษฐกิจของเมืองมะดีนะฮ์

ตลาดของเฝ้าบนี้ ก็อยนุกอฮุ นับได้ว่าเป็นตลาดที่มีชื่อเสียงมากในสมัยญาฮิลียะฮ์ และชาวเอวาร์สและค็อบซริอญ์บางส่วนก็มีกิจกรรมทางธุรกิจในตลาดนั้นด้วย แม้จะมีตลาดเล็ก ๆ ของพวกเขาเป็นการเฉพาะแล้วก็ตาม เช่นตลาดมุซฮาหิม³

¹ ดู อับดุลอะซีซ อัล-อุมะรีย, *อัล-หิร็อฟ วะ อัล-คินาอาต ฟี อัล-หิญาซ ฟี อัล-อัศร์ อัน-นะบะวีเย์, เมากิฟ อัล-อิสลาม มิน อัล-หิร็อฟ วะ อัล-คินาอาต*, หน้า 43

² อุมร์ บิน ซับบะฮ์, *ตาริค อัล-มะดีนะฮ์*, เล่ม 1 หน้า 304

³ อัล-สัมฮูดีเย์, *วะฟาฮ์ อัล-วะฟาฮ์*, เล่ม 4 หน้า 1306

มะดีนะฮ์มีความพิเศษในเรื่องของอินทผลัม และผลผลิตทางการเกษตรอื่น ๆ ทำให้ชาวอาหรับนอกเมืองเข้ามาซื้อขายอินทผลัมในมะดีนะฮ์อย่างสม่ำเสมอ ชาวเมกกะฮ์เองก็เดินทางมาซื้ออินทผลัม ผลผลิตทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์เล็กน้อย อื่นๆ ถึงมะดีนะฮ์ และชาวยิวมะดีนะฮ์นั้นมีย่านาจควบคุมด้านเงินทุน พวกเขาปล่อยเงินกู้แก่ผู้คนและคิดดอกเบี้ย อันเป็นสิ่งที่ช่วยให้พวกเขามีอำนาจควบคุมและมีอิทธิพลในเมืองมะดีนะฮ์

พวกเขาส์และคือหรือจฎุก็มืบทบาทต่อเศรษฐกิจของมะดีนะฮ์ แต่บทบาทในด้านการเกษตรนั้นดูเหมือนจะโดดเด่นและดีกว่าการค้าขาย

และเมื่อท่านนบี คืออลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม และบรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่านได้อพยพมายังเมืองมะดีนะฮ์มุเนาะวะเราะฮ์ ผู้อพยพส่วนใหญ่มาจากชาวกูร็อยซ์และพวกเขาบางส่วนมีทักษะในทางการค้าขาย ทำให้พวกเขาจำนวนมากที่เมื่อมาถึงมะดีนะฮ์ พวกเขาก็ถามหาถึงที่ตั้งของตลาดทันที พวกเขาไปทำการซื้อขายหาชิก็บ¹จ้ายยังชีฟ อาทิเช่น อับดุลเราะห์มาน บิน เอาฟี¹ และ อุมร์ บิน อัล-ค็อฎฏอบ²

แท้จริงท่านนบี คืออลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม รู้ดีถึงอิทธิพลของชาวยิวต่อการค้าในเมืองมะดีนะฮ์ ผ่านการควบคุมของพวกเขาต่อตลาดเผ่าบนี้ ก็อยนุกออุ ท่านนบีจึงต้องการให้มีตลาดใหม่ในเมืองมะดีนะฮ์ ที่พ้นจากการควบคุมของชาวยิว ท่านนบี คืออลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงกำหนดให้ทำเต็นท์กระโจม ณ ที่ดินของ บะก็อู บิน อัล-ซุบัยร์ และประกาศว่า

¹ ุรายงานของ อัล-บุคอรีฮ์ ในเศาะฮีหฺของท่าน, กิตาบ อัล-มะฆอซี, บาบ กัยฟะ อาคอด อัน-นะบียฮ์ คืออลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม บัยนะ อัล-หะบิฮ์, หมายเลข 3937

²เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรีฮ์ เล่ม 3 หน้า 19

นี่คือตลาดของพวกเขา ท่าน การทำเช่นนี้ส่งผลทำให้ชาวยิวโกรธ และรับรู้ถึงอันตรายและการแข่งขันของตลาดใหม่นี้ กะอูบ บิน อัล-อัซรอฟ จึงเข้ามาในเต็นท์แล้วตัดเชือกที่เขี่ยดอก ท่านนบีจึงกล่าวว่า “ไม่เป็นไรฉันจะย้ายไปยังที่ที่พวกเขาจะโกรธมากกว่านี้ ท่านจึงได้ย้ายไปยังตลาดใหม่ของเมืองมะดีนะฮ์ แล้วกล่าวว่า “นี่คือตลาดของพวกเขา อย่าให้น้อยไปกว่าเดิม หรืออย่าทำให้มันแคบ และไม่มีที่เก็บค่าใช้จ่าใด ๆ”¹

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม สั่งห้ามเก็บค่าเช่าใด ๆ กับทุกคนในตลาดมะดีนะฮ์ใหม่ ส่งผลให้ตลาดมีความรุ่งเรืองและมีผู้คนมากันเยอะ การที่ท่านเลือกทำเลของตลาดนี้เป็นประตูทางเข้าเมือง ทำให้ตลาดของมุสลิมได้รับการตอบรับจากผู้มาเยือนและบรรดาพ่อค้า เป็นด่านแรกที่พวกเขาเจอเมื่อมาถึงยังเมืองมะดีนะฮ์ ก่อนที่พวกเขาจะเข้าไปยังตลาดของเผ่าบনী ก็อยนุกอฮฺ เรื่องนี้เป็นเหตุทำให้ชาวยิวโกรธเคือง และตลาดมะดีนะฮ์นี้ มีบทบาททำให้ธุรกิจและการค้าขายในหมู่มุสลิมและชนอื่น ๆ มีความรุ่งเรือง และช่วยส่งเสริมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของพวกเขา

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม สั่งห้ามเก็บค่าเช่าใด ๆ กับทุกคนในตลาดมะดีนะฮ์ใหม่ ส่งผลให้ตลาดมีความรุ่งเรืองและมีผู้คนมากันเยอะ การที่ท่านเลือกทำเลของตลาดนี้เป็นประตูทางเข้าเมือง ทำให้ตลาดของมุสลิมได้รับการตอบรับจากผู้มาเยือนและบรรดาพ่อค้า เป็นด่านแรกที่พวกเขาเจอเมื่อมาถึงยังเมืองมะดีนะฮ์ ก่อนที่พวกเขาจะเข้าไปยังตลาดของเผ่าบনী ก็อยนุกอฮฺ เรื่องนี้เป็นเหตุทำให้ชาวยิวโกรธเคือง และตลาดมะดีนะฮ์

¹ อัล-ฮัมมุลดียฺ, วะฟาฮฺ อัล-วะฟาฮฺ, เล่ม 2 หน้า 739, อุมร์ บิน ซับบะฮฺ, ตาริค อัล-มะดีนะฮฺ, เล่ม 1 หน้า 304, อัล-บะลาซุรียฺ, ฟูตูฮฺ อัล-มุลदान, หน้า 28

นี้ มีบทบาททำให้ธุรกิจและการค้าขายในหมู่มุสลิมและคนอื่น ๆ มีความ
รุ่งเรือง และช่วยส่งเสริมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของพวกเขา

ธุรกิจการค้าในตลาดเมืองมะดีนะฮ์ของชาวมุสลิมมีการพัฒนา
เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากความกระตือรือร้นชาวมาฮฺญาญิดีนที่ส่วนใหญ่เป็นชาว
กูร็อยช์และมีพื้นฐานทางการค้าขายในสายเลือดอยู่แล้ว ท่านอบู บักร์
ท่านอุมร์ และท่านอุษมาน เป็นส่วนหนึ่งคนบุคคลที่เคยทำการค้าขายมาแล้ว
ซึ่งท่านอุษมาน บิน อีฟฟาน และท่านฏ็อลหะฮ์ บิน อุบัยดิลลาฮ์ จัดอยู่ในกลุ่ม
พ่อค้าที่ขายผ้าในตลาดมะดีนะฮ์

ท่านนบีมักจะได้เดินผ่านบรรดาพ่อค้าในตลาดมะดีนะฮ์ ท่านจะซื้อ
สินค้าของพวกเขาและตักเตือนสั่งห้ามพวกเขาไม่ให้ฉ้อโกงหลอกลวงใน
การค้าขาย และบรรดาเศาะหาบะฮ์ต่างมีส่วนร่วมในการเดินทางไปทำธุรกิจที่
เมืองฮามในสมัยของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม¹

การบริหารรัฐและกำหนดภาระหน้าที่

ในอดีต ดินแดนคาบสมุทรอาหรับโดยเฉพาะในแคว้นหิญาซและ
นัจญ์ดูนั้น ปราศจากระบบการปกครองและบริหารประเทศอย่างเป็นทางการ
โดยทั่วไปแล้วในดินแดนนี้จะปกครองกันเองตามจารีตของแต่ละเผ่าและก๊ก
ไร้ซึ่งระเบียบแบบแผน และกฎเกณฑ์ไม่เคยจารึกในประวัติศาสตร์มาก่อนว่า
เมืองมักกะฮ์และเมืองมะดีนะฮ์มีระบบการปกครอง หรือมีผู้ปกครองรัฐอย่าง
เป็นทางการ แต่ทุกอย่างจะปกครองด้วยจารีตประเพณีของแต่ละชนเผ่า

¹ อิบน์ กะษีร, *อัศ-สีเราะฮ์ อัน-นะบะวีเยฮ์*, เล่ม 2 หน้า 249

แม้ว่าพวกเขาจะอาศัยอยู่ในเขตชุมชนเมืองแต่ทว่าไม่มีการวางระบบใด ๆ จนกระทั่งท่านนบีมุหัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้สถาปนารัฐอิสลามขึ้นมา

การวางระบบบริหารและปกครองรัฐของท่านนบีนั้น เป็นนัยสำคัญที่อัลกุรอานโองการหนึ่งถูกประทานลงมา อัลลอฮ์ สُبْحَانَہُ سُبْحَانَہُ سُبْحَانَہُ ตีตรัสว่า

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴾ ﴿النساء: ٥٨-٥٩﴾

ความว่า “แท้จริง อัลลอฮ์ทรงใช้พวกเจ้าให้มอบคืนสิ่งที่พวกเจ้าดูแลแก่เจ้าของของมัน และเมื่อพวกเจ้าตัดสินระหว่างผู้คน พวกเจ้าก็จะต้องตัดสินด้วยความยุติธรรม แท้จริง อัลลอฮ์ทรงแนะนำพวกเจ้าด้วยสิ่งดี ๆ อย่างแน่นอน แท้จริง อัลลอฮ์เป็นผู้ทรงได้ยินและเห็น ใจู่ศรัทธาทั้งหลาย ! จงเชื่อฟังอัลลอฮ์ และจงเชื่อฟังศาสนทูตและผู้ปกครองในหมู่พวกเจ้าด้วย ถ้าพวกเจ้าขัดแย้งกันในเรื่องใด ก็จงนำเรื่องนั้นกลับไปสู่การตัดสินของอัลลอฮ์และศาสนทูต หากพวกเจ้าศรัทธา

ต่ออัลลอฮ์และวันปรโลก นั้นแหละเป็นสิ่งที่ดียิ่งและเป็นผลบัน
ปลายยิ่งดงามยิ่ง” (อัน-นิสาฮ์ : 58-59)

และพระองค์ตรัสอีกว่า

﴿ لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ
وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ
شَدِيدٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَن يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ
بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٥﴾ [الحديد: ٢٥]

ความว่า “แท้จริง เราได้ส่งบรรดาศาสนทูตของเรามาพร้อมด้วย
หลักฐานทั้งหลายอันชัดแจ้ง และเราได้ประทานคัมภีร์และ
ความยุติธรรมลงมาพร้อมกับพวกเขา เพื่อมนุษย์จะได้ดำรงอยู่
บนความเที่ยงธรรม และเราได้ให้มีเหล็กขึ้นมา เพราะในนั้นมี
ความแข็งแกร่งมาก และมีประโยชน์มากมายสำหรับมนุษย์
และเพื่ออัลลอฮ์จะได้ทรงรู้ถึงผู้ที่ช่วยเหลือพระองค์ และ
ช่วยเหลือบรรดาศาสนทูตของพระองค์โดยที่พวกเขาไม่เห็น
พระองค์ แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงเดชานุภาพ ผู้ทรง
เกรียงไกร” (อัล-หะดีด : 25)

ท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม คือ ผู้นำสูงสุดของรัฐ ท่านได้ แต่งตั้งเจ้าหน้าที่รัฐและคณะทำงานผู้รับผิดชอบตามเมืองต่าง ๆ¹ ท่านได้ พยายามอย่างถึงยวดในการวางโครงสร้างบริหารจัดการและแบ่ง ภาระหน้าที่ นับตั้งแต่มีการให้สัตยาบันที่อะเกาะบะฮ์ (บัยอะฮ์ อัล-อะเกาะบะฮ์) ท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้มอบภาระงานแก่ บรรดาผู้ให้คำมั่นสัญญาต่อท่าน ให้ดำเนินการคัดเลือกหรือสรรหาบุคคลที่ จะเป็นตัวแทนหรือแกนนำในการมารับคำสั่งต่าง ๆ ที่ท่านบัญชานำไปขยาย ผลหรือปฏิบัติ และท่านเองได้ติดตามการปฏิบัติภารกิจของบุคคลที่ได้รับการ มอบหมายเป็นการเฉพาะอย่างต่อเนื่อง²

การรับบัยอะฮ์หรือสัตยาบันจากบรรดาผู้ชายและผู้หญิงนั้นมี จุดมุ่งหมายเฉพาะบางประการ³ ดังที่อัลลอฮ์ ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعَنَّكَ عَلَىٰ أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيَنَّكَ فِي مَعْرُوفٍ مَّعْرُوفٍ فَبَايِعْنَهُنَّ وَأَسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾ [المتحنة: ١٢]

¹ ดูเรื่อง ผู้ปกครองของท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ตามหัวเมืองต่าง ๆ ในหนังสือตารีค เคาะลีฟะฮ์ บิน ค็อยยาฎ, หน้า 60 หัวข้อ ชื่อตัวแทนของท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม, และ อับดุลอะซีซ อัล-อุมะรีย, อัล-วิลายะฮ์ อะลา อัล-บุลดาน ที่ อัลศ็ร อัล-कुละฟาร์ อัล-รอรอซดิน, หน้า 39, หัวข้อ การปกครองหัวเมืองในยุคของท่านนบี

² ดู อับดุลอะซีซ อัล-อุมะรีย, *เวาะสูลุลลอฮ์ วัะ คอตะมะ อัน-นะบียีน ดีน วัะ เคาะลีฟะฮ์*, (หัวข้อบัยอะฮ์ อัล-อะเกาะบะฮ์ อัล-ฆานียะฮ์) ภาคที่ 2 หน้า 384

³ อัล-กัตตานีย, *ฮัด-ตะรอติบ อัล-อิदारียะฮ์*, เล่ม 1 หน้า 222

ความว่า “โอ้ นบีเอ๋ย เมื่อบรรดาหญิงผู้ศรัทธาได้มาหาเพื่อให้
สัตยาบันแก่เจ้าว่า พวกนางจะไม่ตั้งภาคีใด ๆ ต่ออัลลอฮ์ จะไม่
ขโมย จะไม่ทำชั่ว จะไม่ฆ่าลูก ๆ ของพวกนาง จะไม่ใส่ร้ายโดย
การอ้างลูกหลงพอให้เป็นลูกของเขา และจะไม่ขัดขึ้นคำสั่งของ
เจ้าในเรื่องดีงาม ดังนั้น จงรับการให้สัตยาบันของพวกนาง
และจงขอต่ออัลลอฮ์ให้ทรงอภัยแก่พวกนาง แท้จริงอัลลอฮ์เป็น
ผู้ทรงอภัยผู้ทรงเมตตาเสมอ” (อัล-มุมตะหะนะฮ์ : 12)

คำสั่งของท่านนบี คืออัลลิลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นั้นมีความชัดเจนใน
การจัดแจงหน้าที่รับผิดชอบ ไม่ว่าจะมีการรวมตัวเป็นกลุ่มขนาดเล็กหรือ
ขนาดใหญ่แค่ไหนก็ตาม ท่านนบี คืออัลลิลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่ “ไม่
อนุญาตให้กลุ่มคนตั้งแต่สามคนขึ้นไปอาศัย อยู่ ณ ท้องทุ่งใดจากแผ่นดินนี้
นอกจากจะต้องเลือกคนหนึ่งคนใดในหมู่พวกเขาขึ้นเป็นผู้นำ”¹

ท่านนบี คืออัลลิลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้บริหารกิจการด้าน
การทหาร มีการจัดระเบียบและวางตำแหน่งผู้นำ การฝึกให้เชื่อฟังและทำ
ตามคำบัญชาของผู้นำในสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่ท่านนบี คืออัลลิลลอฮุอะลัยฮิวะ
สัลลัม ได้ฝึกฝนบ่มนิสัยประชาชาติของท่านมาตลอด

นครมะดีนะฮ์กลายเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรอิสลาม และท่าน
นบีมุหัมมัด คืออัลลิลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม คือผู้นำรัฐอย่างแท้จริง ท่านได้ให้
ความสำคัญในการบริหารกิจการบ้านเมือง ท่านเคยมอบหมายให้มีผู้สำเร็จ

¹ บันทึกโดยอิมามอะหมัด ใน อัล-มุสนัด เล่ม 2 หน้า 177

ราชการแทนท่านในยามที่ท่านต้องเดินทางออกไปจากเมืองมะดีนะฮ์ บรรดานักประวัติศาสตร์จะมีบันทึกรายชื่อเคาะหาบะฮ์บุคคลที่ท่านนับได้มอบหมายให้เป็นผู้สำเร็จราชการแทนในยามที่ท่านไม่อยู่ในเมืองมะดีนะฮ์ด้วย ส่วนหนึ่งจากเคาะหาบะฮ์อันเป็นที่รู้จักกันดีว่าท่านนับ คือลัลลลลอุซุอะลัยฮิวะสลัลัม ได้มอบหมายให้เขาดูแลบริหารเมืองมะดีนะฮ์แทนท่านก็คือ อับดุลลอฮ์ บิน อุมมี มักตูม¹ เคาะหาบะฮ์ท่านนี้เคยเป็นผู้สำเร็จราชการ ประมาณ 13 ครั้ง² เช่น ในช่วงสงครามบะดร์³ สงครามหัมรออ์ อัล-อะลัด และสงครามอื่นๆ⁴ เช่นเดียวกับการที่ท่านเราะฮ์สุลลุลลอฮ์ เคยมอบหมายให้อุษมาน บิน อัฟฟาน เป็นผู้สำเร็จราชการในเมืองมะดีนะฮ์แทนตอนที่ท่านออกไปทำสงครามในบางสมรภูมิ⁵ ท่านได้แต่งตั้งผู้นำและเจ้าหน้าที่ให้ไปดูแลแคว้นต่าง ๆ ในสมัยของท่านภายใต้อาณาเขตการปกครองของมะดีนะฮ์ เช่น เยเมน มักกะฮ์⁶ ฏออิฟ อัล-บะหรีฮ์⁷ และโอมาน⁸

¹ อิบน์ หะญูร, *อัล-อิศอabah*, เล่ม 2 หน้า 525

² อิบน์ หะญูร, *อัล-อิศอabah*, เล่ม 2 หน้า 523

³ *ตาริค เคาะลีฟะฮ์ บิน ค็อยยาฎ*, หน้า 96

⁴ อิบน์ ฮิซาม, *อัล-สีเราะฮ์ อัน-นะบะวะวียะฮ์*, เล่ม 3 หน้า 101-102

⁵ อัล-สุญูบีย, *ตาริค อัล-कुละฟาอ์*, เล่ม 1 หน้า 148

⁶ *ตาริค อัล-ญะบะรียะฮ์*, เล่ม 3 หน้า 126, อัตตาบ บิน อะลัด บิน อับ อัล-อิศ บิน อุมมัยยะฮ์ บิน อับดุลมุฮัมมัด เป็นชาวกุร็อยษ์ รับอิลฮิลมาในวันที่ท่านนับพิชิตมักกะฮ์ ท่านนับ คือลัลลลลอุซุอะลัยฮิวะสลัลัม ได้แต่งตั้งเขาเป็นผู้ว่าการเมืองมักกะฮ์ เมื่อท่านนับเสียชีวิตเขาก็ยังรักษาตำแหน่งนั้นอยู่ และท่านอนุบักร์ก็ยังคงให้เขาอยู่ในตำแหน่งนั้นต่อไป เขาเสียชีวิตในช่วงต้นการปกครองของอุมร์, ดู อิบน์ สะอูด, *อัล-ญะบะกอด*, เล่ม 5 หน้า 446 และอิบน์ หะญูร, *อัล-อิศอabah*, เล่ม 2 หน้า 451

⁷ อัล-บะลาซุรีย, *ฟูตูห์ อัล-บุลดาน*, หน้า 90

⁸ *ตาริค เคาะลีฟะฮ์ บิน ค็อยยาฎ*, หน้า 97, อัล-สุอัยลีย, *อรั-เรฎู อัล-อุนฟู*, เล่ม 4 หน้า 250

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เป็นผู้นำสูงสุดในอาณาจักรอิสลาม แต่ท่านยังได้ปรึกษาหารือกับบรรดาเศาะหาบะฮ์อยู่เสมอ อัลลอฮ์ได้ประทานสุเราะฮ์ อัลช-ชูรอ เป็นโองการหนึ่งที่ยืนยันในหลักการนี้ อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ

بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٨﴾ [الشورى: 38]

ความว่า “และบรรดาผู้ตอบรับต่อพระเจ้าของพวกเขาและดำรงละหมาด และในกิจการของพวกเขาที่มีการปรึกษารือระหว่างพวกเขา และพวกเขาได้บริจาคในสิ่งที่เราประทานให้เป็นริชกีแก่พวกเขา” (อัลช-ชูรอ : 38)

และคำรัสของพระองค์อัลลอฮ์ที่ว่า

﴿ فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ

لَأَنْفَضُوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي

الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ

﴿ [آل عمران: 159]

ความว่า “เนื่องด้วยความเมตตาจากอัลลอฮ์นั่นเอง เจ้า(มุหัมมัด)จึงได้สุภาพอ่อนโยนแก่พวกเขา ถ้าหากเจ้าเป็นผู้ประพฤติหยาบช้าและมีใจแข็งกระด้างแล้วไซ้ไร แน่นนอนพวกเขาก็ย่อมแยกตัวออกไปจากรอบ ๆ เจ้ากันแล้ว ดังนั้นจงอภัยให้แก่พวกเขาเถิด และจงขออภัยให้แก่พวกเขาด้วย และจงปรึกษารือกับพวกเขาในกิจการทั้งหลาย ครั้นเมื่อเจ้าได้ตัดสินใจแล้ว ก็จง

มอบหมายต่ออัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรักใคร่ผู้
มอบหมายทั้งหลาย” (อาล อิมรอน : 159)

เป็นที่ทราบกันดีว่าท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ประชุม
หาหรือหลายครั้งหลายครากับบรรดาเศาะหาบะฮ์ซึ่งเป็นคณะทำงานของท่าน
ก่อนที่จะตัดสินใจหรือกำหนดแนวทางในประเด็นที่สำคัญ จนเป็นที่รู้กันว่า
เศาะหาบะฮ์บางท่านกลายเป็น อะฮ์ลุด์ อັช-ชูรอ (องค์คณะที่ประชุมหรือที่
ปรึกษา) ของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม

ความยุติธรรมและเสมอภาค

ความยุติธรรมคือหลักพื้นฐานสำคัญของอิสลามและมนุษยชาติทั้ง
มวล ความยุติธรรมคือกลไกสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของผู้ศรัทธาใน
ทุกสถานการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้อื่นเมื่อ
มีหน้าที่ในการต้องดูแลปกครองผู้คน ความยุติธรรมถือเป็นสิ่งที่มีเกียรติสูงส่ง
ยิ่งซึ่งทุกระบบอล้วนปรารถนาจะให้มันเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของผู้คนทุกที่
และทุกยุคสมัย อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَايَ ذِي الْقُرْبَىٰ
وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾ [النحل: ٩٠]

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ทรงใช้ให้รักษาความยุติธรรม ให้ทำ
ความดี ให้บริจาคแก่ญาติใกล้ชิด ให้ละเว้นจากการทำลามก

ความซื่อซำ และการอธรรม พระองค์ทรงตักเตือนพวกเจ้าเพื่อ
พวกเจ้าจักได้รำลึก” (อัน-นะห์ลุ : 90)

และพระองค์ตรัสอีกว่า

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا
حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ
بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٥٨﴾ [النساء: ٥٨]

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ทรงใช้พวกเจ้าให้มอบอะมานะฮ์/สิ่งที่
พวกเจ้าดูแลคืนแก่เจ้าของของมัน และเมื่อพวกเจ้าตัดสิน
ระหว่างผู้คน พวกเจ้าก็ต้องตัดสินด้วยความยุติธรรม แท้
จริงอัลลอฮ์ทรงแนะนำพวกเจ้าด้วยสิ่งที่ดียิ่ง แท้จริงอัลลอฮ์เป็น
ผู้ทรงได้ยินและทรงเห็น” (อัน-นิสาฮ์ : 58)

อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿ فَلِلَّذَلِكَ فَادْعُ ۖ وَاسْتَقِمْ ۖ كَمَا أُمِرْتُ ۖ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ ۖ وَقُلْ
ءَأَمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمْ ۖ اللَّهُ
رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ ۖ لَنَا أَعْمَلُنَا وَلَكُمْ أَعْمَلُكُمْ ۖ لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا
وَبَيْنَكُمْ ۖ اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا ۖ وَاللَّهُ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾ [الشورى: ١٥]

ความว่า “ดังนั้น เพื่อการนี้แหละเจ้าจงเรียกร้องเชิญชวนและ
ดำรงมั่นอยู่ในแนวทางที่เที่ยงธรรมดังที่เจ้าได้รับบัญชา และ
อย่าได้ปฏิบัติตามอารมณ์ต่ำของพวกเขา และจงกล่าวว่า ฉัน

ได้ศรัทธาในสิ่งที่มีอยู่ในคัมภีร์ตามที่อัลลอฮ์ประทานลงมา และฉันรับบัญชาให้ตัดสินระหว่างพวกท่านด้วยความเที่ยงธรรม อัลลอฮ์คือพระเจ้าของฉันและพระเจ้าของพวกท่าน ผลตอบแทนการงานของฉันก็จะได้แก่ฉันและผลตอบแทนการงานของพวกท่านก็จะได้แก่พวกท่าน ไม่มีการโต้แย้งใด ๆ ระหว่างพวกเรากับพวกท่าน อัลลอฮ์จะทรงรวบรวมพวกเราทั้งหมด และฉันปลายทั้งหมดจะกลับคืนสู่พระองค์” (อิซ-ซุรอ : 15)

เช่นเดียวกับที่พระองค์ทรงเตือนสำทับการก่อความอธรรม ดังที่พระองค์ตรัสว่า

﴿ وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَفِيلاً عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ ﴿٤٦﴾ مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْعَدْتُهُمْ هَوَاءً ﴿٤٧﴾ وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخْرَجْنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ نَحْبُ دَعْوَتِكَ وَتَتَّبِعِ الرَّسُولَ ۖ أَوْ لَمْ نَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ مِّن قَبْلُ مَا لَكُم مِّن زَوَالٍ ﴿٤٨﴾ ﴾ [إبراهيم: ٤٦-٤٨]

ความว่า “และเจ้าอย่าคิดว่าอัลลอฮ์ทรงละเลยต่อสิ่งที่พวกอธรรมได้ก่อไว้ แท้จริงพระองค์ทรงประวิงเวลาให้พวกเขาจนถึงวันที่สายตาเงยจ้องไม่กระพริบ/วันกิยามะฮ์ พวกเขารีบเร่งเงยศีรษะของพวกเขาขึ้น นัยน์ตาของพวกเขาไม่กระพริบ และจิตใจของพวกเขาหลงลอย และจงเตือนมนุษยย์ให้ตระหนักถึง

วันที่การลงโทษจะมาหาพวกเขา บรรดาผู้ธรรมจะกล่าวว่า
โอ้พระเจ้าของเรา โปรดประวิงเวลาแก่เราจนถึงกำหนด
อันใกล้นี้ เพื่อเราจะได้สนองตอบการเชิญชวนของพระองค์
และเราจะปฏิบัติตามบรรดาศาสนทูต (พวกเขาจะได้รับ
คำตอบว่า) ก่อนหน้านี้ พวกเจ้ามิได้สาบานดอกหรือว่าพวกเจ้า
จะไม่มีวันสูญสลาย?” (อิบรอฮีม : 42-44)

ความยุติธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องถือปฏิบัติกับทุกคน แม้ว่าผู้นั้นจะ
เป็นศัตรูก็ตาม ดังที่อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا
يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ ءَلَّا تَعْدِلُوا ءَاعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ
لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾ [المائدة:

[٨

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยดีเพื่อ
อัลลอฮ์ ในฐานะพยานที่ยึดในความเที่ยงธรรม และจงอย่าให้
การเกลียดชังพวกหนึ่งพวกใดเป็นเหตุทำให้พวกเจ้าไม่ยุติธรรม
จงยุติธรรมเถิด มันเป็นเรื่องที่ใกล้กับความยำเกรงยิ่งกว่า และ
พึงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้อย่าง
ละเอียดในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำกัน” (อัล-มาอิดะฮ์ : 8)

ไม่เป็นที่ต้องสงสัยเลยว่า ความยุติธรรมไม่ได้ถูกจำกัดเฉพาะในด้าน
การพิพากษาตัดสินคดีความเท่านั้น แต่เป็นคำสอนที่ให้มุสลิมทุกคนได้ถือ

ปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ความยุติธรรมถือเป็นหัวใจหลักในการบริหารจัดการองค์กร ผู้นำองค์กรจำเป็นต้องมีความยุติธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาของเขา มีความยุติธรรมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงาน หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กร ความยุติธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องการและใฝ่หาอยู่เสมอ แม้กระทั่งกับการบริหารจัดการในครอบครัวหรือภารกิจส่วนตัว นับประสาอะไรกับผู้ที่มีตำแหน่งเกี่ยวข้องกับผู้คนหมู่มากหรือกลุ่มบุคคลเฉพาะ ยิ่งต้องยึดมั่นในความยุติธรรมมากขึ้นอีก

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้เตือนระวังถึงการกระทำที่อธรรม ดังที่ท่านได้กล่าวว่า “พวกท่านพึงระวังการอธรรม เพราะการอธรรมนั้น เป็นความมืดมนในวันกิยามะฮ์ และพวกท่านพึงระวัง ความโลภ เพราะความโลภ ได้ทำให้ชนรุ่นก่อนจากพวกท่าน ประสบความวิบัติมาแล้ว มันเป็นเหตุนำพาพวกเขาสู่การนองเลือดและลวงละเมิดสิ่งต้องห้ามของพวกเขา”¹ เช่นเดียวกันนั้น ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้บัญญัติให้อ้างไว้ซึ่งความยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติในการตัดสินคดีความไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีฐานะด้อยหรือฐานะสูงส่งในสังคม อีกทั้งท่านได้เตือนสำคัญการละเลยหรือคิดว่าเป็นเรื่องนี้เป็นเรื่องเล็ก ท่านได้กล่าวว่า “แท้จริงแล้ว สาเหตุที่ทำให้ชนก่อนหน้าพวกเจ้าต้องหายหน้าก็เพราะว่า เมื่อพวกเขาเห็นคนชั้นสูงขโมยพวกเขาก็ปล่อยตัว แต่เมื่อคนธรรมดาต่ออายต่อขโมยพวกเขากลับลงโทษ ขอสาบานต่ออัลลอฮ์ว่า หากฟาฏิมะฮ์บุตรสาวของมุฮัมมัดขโมย แนนอนฉันก็จะตัดมือของฉันนาง”²

¹ บันทึกใน เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรี, *باب อัล-ซุลม์ ซุลมาตฺ ยาเมะ อัล-กิยามะฮ์*, เล่ม 3 หน้า 199 และบันทึกโดยอะหฺมัด, *อัล-มุสนัด*, เล่ม 2 หน้า 92

² เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรี หมายเลขหะดีษ 3733

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษา ระหว่างผู้คน¹ ท่านพยายามสุดความสามารถให้ความยุติธรรม และเกรง การอำพรางคดีระหว่างคู่กรณี และได้เตือนให้ระวังถึงการละเมิดสิทธิของ ผู้อื่น แม้ว่ากระบวนการไต่สวนและตัดสินคดีความเป็นที่สิ้นสุดแล้วก็ตาม เช่น ที่ครั้งหนึ่งท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ยื่นเสียงทะเลาะวิวาทหน้า บ้านของท่าน แล้วท่านได้ออกมา แล้วกล่าวว่า “แท้จริงฉันก็คือมนุษยธรรมดา คนหนึ่งและพวกท่านก็นำข้อพิพาทมายังฉัน เกรงว่าบางคนอาจจะนำ หลักฐาน(ที่ทำให้คดีคลาดเคลื่อนได้)ดีกว่าอีกคน แล้วฉันก็ตัดสินตามที่ฉัน ได้รับฟัง ดังนั้นผู้ใดที่ฉันได้ตัดสินให้เขาได้รับสิ่งใดก็ตาม ซึ่งเขารู้ดีว่าเป็นสิทธิ ของมุสลิมอื่น โดยแท้จริงแล้วมันคือส่วนหนึ่งจากไฟนรก ดังนั้นให้เขา พิจารณาดูเองว่าจะเอาไปหรือจะทิ้งมัน”²

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม พิจารณาดีความของ ประชาชนทุกคนทั่วไป ท่านมอบสิทธิที่ควรจะได้รับให้แก่ทุกฝ่ายอย่าง ยุติธรรม ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นมุสลิมหรือผู้ที่ปฏิเสธศรัทธาก็ตาม ท่านได้ชี้แนะ แนวทางและกฎเกณฑ์การตัดสินคดีความและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ท่าน เตือนให้ระวังการให้การเท็จ หรือเป็นพยานเท็จ ซึ่งอาจจะนำพาสู่การตัดสินที่ ทำให้คนที่บริสุทธิ์ต้องเสียสิทธิของเขาไป ดังที่มีหะดีษบันทึกโดยอับดุลลอฮ์ บิน มัสอูด เราะฎียัลลอฮุอันฮ์ เล่าว่า ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่ “ผู้ใดเจตนาสาบานโดยอ้างสิทธิ์เพื่อครอบครองทรัพย์ ทั้งที่มันเป็น

¹ รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดูใน อัล-กรุฏีบี, *อับดุลลอฮ์ มุหัมมัด บิน ฟะร็อจญ์ อัล-มาลิกีย์, อักฎียะฮ์ เราะฮูตูลลอฮ์*, โดยา กาดาร์ : มะฆอบบิอู เกาะฎัวร์ อัล-วะญาฮะนียะฮ์, มปป.

² เศาะฮิห์ อัล-บุคอรี๊ หมายเลขหะดีษ 2458

การสาบานเท็จ เขาจะกลับไปพบอัลลอฮ์ในสภาพที่พระองค์ทรงโกรธเขาเป็น
อย่างยิ่ง”¹

และเนื่องด้วยสาเหตุนี้อัลลอฮ์ได้ประทานอายะฮ์อัลกุรอานลงมาว่า

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ
لَا خَلَقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٧﴾ ﴾ [آل عمران: ٧٧]

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ที่นำสัญญาของอัลลอฮ์และการ
สาบานของพวกเขาไปขายด้วยราคาอันเล็กน้อยนั้น ชนเหล่านี้
แหละไม่มีส่วนได้ใด ๆ แก่พวกเขาในปรโลก และอัลลอฮ์จะไม่
ทรงพูดแก่พวกเขา และจะไม่ทรงมองดูพวกเขาในวันกิยามะฮ์
อีกทั้งจะไม่ทำให้พวกเขาสะอาดด้วย และพวกเขาจะได้รับโทษ
อันเจ็บแสบ” (อาล อิมรอน : 77)

﴿ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ ﴿٣٠﴾ ﴾
[الحج: ٣٠]

ความว่า “ดังนั้น พวกเจ้าจงปลีกตัวให้พ้นจากความโสเมฆของ
เจ็ดทั้งหลาย(หมายถึงการชริก) และจงออกห่างจากการกล่าว
คำเท็จเถิด” (อัล-หัจญ์ : 30)

¹เศาะฮ์น์ อัล-บุคอรี, กิตาบ อัล-คุศูมาต, หมายเลขหะดีษ 2416

ท่านนบีได้มีคำชี้แนะอย่างชัดเจนในการให้ความเสมอภาคระหว่าง
คูภรณี ไม่อนุญาตให้ตัดสินตามอารมณ์ แต่ให้ตัดสินตามบทบัญญัติของ
ศาสนา ดังที่ท่านได้กล่าวว่า “ผู้อ้างต้องมีหลักฐาน(พยาน/ผู้รับรองพยาน)
ส่วนผู้ถูกกล่าวหาให้นั้นให้เขาสาบานว่าข้อกล่าวหาเป็นเท็จ”¹

อัลกุรอานได้เรียกร้องให้มีการอ้าวงไว้ซึ่งความยุติธรรมโดยปราศจาก
การใช้อารมณ์มาตัดสิน กล่าวสั้นหยัดในสิ่งที่ถูกต้องแม้ว่าจะขึ้นชมก็ตาม และ
แม้ว่าตัวเองจะต้องเสียเปรียบก็ตาม ดังที่อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ
عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوْ ءَوْلَادِكُمْ وَءَلْقَرَبِينَ إِن يَكُنْ عَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا
فَٱللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا ٱلْهَوَىٰ أَن تَعْدِلُوا وَإِن تَلَوُّا أَوْ
تُعْرَضُوا فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾ [النساء: ١٣٥]

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย ! จงเป็นผู้ที่ดำรงไว้ซึ่งความ
ยุติธรรม จงเป็นพยานเพื่ออัลลอฮ์ และแม้ว่าจะป็นอันตรายแก่
ตัวของพวกเจ้าเอง หรือผู้บังเกิดเกล้าทั้งสองและญาติที่ใกล้ชิด
ก็ตาม หากเขาจะเป็นคนมั่งมีหรือคนยากจน อัลลอฮ์ก็คือผู้ที่
พวกเจ้าสมควรต้องตามยิ่งกว่าเขาทั้งสอง ดังนั้นจงอย่าปฏิบัติ
ตามอารมณ์ใฝ่ต่ำในการที่พวกเจ้าจะมีความยุติธรรม และหาก
พวกเจ้าบิดเบือนหรือผินหลังให้แท้จริง อัลลอฮ์ทรงรอบรู้้อย่าง
ถี่ถ้วนในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำกัน” (อัน-นินสาฮ์ : 135)

¹ ในเศาะฮีหฺ อัล-บุคอรี, กิตาบ อัล-ชะฮาดัต, บาบ มา ญาอะ ฟิ อัล-บัยยีนะฮ์ อะลา อัล-มุคตะฮีย, เล่ม 3 หน้า 146

และมีรายงานในหะดีษกุศลีฮ์ อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า “โอ้ปวงบ่าวของข้า แท้จริงข้าห้ามการอธรรมแก่ตัวข้าเอง และข้าก็ทำให้มันเป็นที่ต้องห้ามแก่พวกเจ้าด้วย ดังนั้นผู้เจ้าจงอย่าได้ออธรรมต่อกัน”¹

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ย้ำเตือนถึงการพิพากษาที่ไม่เป็นธรรมว่า “ผู้พิพากษามีสามประเภท สองประเภทจะได้อยู่ในนรก ส่วนอีกประเภทจะได้เข้าสวนสวรรค์ คือ หนึ่ง ผู้ที่ได้ตัดสินผู้คนไปด้วยความไม่รู้ เขาจะได้อยู่ในนรก และสอง ผู้ที่ไม่มีความรู้แล้วตัดสินผู้อื่นให้เสียสิทธิ์อย่างไม่เป็นธรรม เขาจะได้อยู่ในนรก และสาม ผู้ที่ได้ตัดสินด้วยสำจรรยา(ด้วยความรู้และข้อเท็จจริง)เขาจะได้เข้าสวรรค์”²

อิสลามได้ห้ามการตัดสินบน ข้อราษฎร์บังหลวง อันจะนำพาซึ่งความอธรรมและลิดรอนสิทธิของผู้อื่น อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อระบบศาลยุติธรรม ดังที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า “อัลลอฮ์ได้สาปแช่งคนที่ให้สินบน และคนที่รับสินบน และคนที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ให้สินบนและผู้รับสินบน”³

อิสลามได้ห้ามการตัดสินบน ข้อราษฎร์บังหลวง อันจะนำพาซึ่งความอธรรมและลิดรอนสิทธิของผู้อื่น อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อระบบศาลยุติธรรม ดังที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า “อัลลอฮ์ได้

¹เศาะอีดฮ์ มุสลิม, *กิตาบ อัล-บิรร์, บาบ ตะหฺรีม อัจ-ชุลม์*, เล่ม 8 หน้า 17 และอะหะหมัด, *อัล-มุสนัด*, เล่ม 5 หน้า 160

²บันทึกโดยอับดุล-ติรมิซีย์, *กิตาบ อัล-อะหฺกาม, หะดีษที่ 1322*, เล่ม 3 หน้า 612

³บันทึกโดยอะหะหมัด, *อัล-มุสนัด*, เล่ม 2 หน้า 164, เล่ม 5 หน้า 279, อับดุล-ติรมิซีย์, *กิตาบ อัล-อะหฺกาม, หะดีษที่ 1336*, เล่ม 3 หน้า 622, อิบน์ มาญะฮ์, *กิตาบ อัล-อะหฺกาม และ อับดุล-ดารีมี, กิตาบ อัล-อักญียะฮ์*

สาปแช่งคนที่ให้สินบน และคนที่รับสินบน และคนที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ให้สินบนและผู้รับสินบน”¹

กระบวนการพิพากษาถูกใช้ทั่วไปในสังคมมุสลิม ในยุคสมัยท่านนบีเองนั้นจะมีการพิจารณาคดีของผู้ที่เป็นมุสลิมและผู้ที่ไม่ใช่มุสลิม ซึ่งความยุติธรรมนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนไฝหา ไม่ว่าจะเข้าผู้ใดจะเป็นมุสลิมหรือผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมก็ตาม ดังที่อัลลอฮ์ ตรัสว่า

﴿ سَمْعُونَ لِلْكَذِبِ أَكْلُونَ لِّلْسِحْتِ فَإِن جَاءُوك فَاحْكُم بَيْنَهُم أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ وَإِن تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَن يَضُرَّكَ شَيْئًا وَإِن حَكَمْتَ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴾ [المائدة: ๔๒]

ความว่า “พวกเขาชอบฟังคำมูสา ชอบกินสิ่งต้องห้าม ถ้าหากพวกเขามาหาเจ้า ก็จงตัดสินระหว่างพวกเขา หรือไม่ก็หลีกเลี่ยงพวกเขาเสีย และถ้าหากเจ้าหลีกเลี่ยงพวกเขา พวกเขาก็จะไม่ให้โทษแก่เจ้าได้แต่อย่างใดเลย และหากเจ้าตัดสินใจ ก็จงตัดสินใจระหว่างพวกเขาด้วยความยุติธรรม แท้จริงอัลลอฮ์นั้นทรงรักบรรดาผู้ที่ยุติธรรม” (อัล-มาอิดะฮ์ : 42)

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งท่านได้แต่งตั้งผู้พิพากษาและส่งไปยังหัวเมือง

¹ บันทีกโดยอะหมัด, อัล-มุสนัด, เล่ม 2 หน้า 164, เล่ม 5 หน้า 279, ฮัด-ติรมิซีย์, กิตาบ อัล-อะหฺกาม, หนี้ษที่ 1336, เล่ม 3 หน้า 622, อิบนุ มาญะฮ์, กิตาบ อัล-อะหฺกาม และ ฮัด-ดารีมี, กิตาบ อัล-อักญียะฮ์

หรือสถานที่อยู่ห่างไกลจากเมืองมะดีนะฮ์ ดังที่ท่านได้ส่งบรรดาเศาะหาบะฮ์หลายท่านไปยังหัวเมืองต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่ไกลเกลี้ย พิพากษา ตัดสินคดีความหรือข้อพิพาทต่าง ๆ และท่านก็จะคอยให้คำแนะนำแก่พวกเขา¹

ไม่มีอาณาเขตใดที่อยู่ภายใต้อาณัติการปกครองของท่านนบี เว้นแต่ท่านได้แต่งตั้งผู้ทำหน้าที่พิพากษาให้ความยุติธรรมแก่ชาวเมืองนั้นด้วย อาจจะถูกกล่าวได้ว่าธรรมเนียมการตัดสินพิพากษาที่มีชื่อเสียงที่สุดฉบับหนึ่งคือสารที่ท่านอุมรฺ บิน อัล-ค็อฏฏอบ เราะาะฎิยัลลอฮุอันฮ์ เขียนถึงท่านอนู มุซา อัล-อัชชะรีย์ เราะาะฎิยัลลอฮุอันฮ์ ถึงเรื่องการพิพากษาตัดสินคดีความ² ซึ่งไม่ต้องสงสัยเลยว่าท่านอุมรฺ เราะาะฎิยัลลอฮุอันฮ์ ได้คัดเอามาจากคำสอนของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ในเรื่องการพิพากษาและการให้ความเป็นธรรม³

ไม่เป็นที่สงสัยเลยว่าการใช้ชีวิตอย่างมีระเบียบในสังคมหนึ่งสังคมใดจะไม่เกิดขึ้นนอกจากจะต้องมี กฎหมาย กฎระเบียบและบทบัญญัติที่ชัดเจน มีความเสมอภาค มีองค์กรที่สามารถพึ่งพิงด้านความยุติธรรม คอยปกป้องสิทธิของทุกคน มีอำนาจบังคับเพื่อนำสิทธิต่าง ๆ ถูกละเมิดมาคืนกลับแก่เจ้าของสิทธินั้น ห้ามปรามความอธรรมและใช้กระบวนการยุติธรรมเติมรูปแบบ สิ่งเหล่านี้จะเป็นแรงผลักดันให้สังคมเกิดความสันติสงบสุข ถ้วนหน้า ประชาชนย่อมจะยื่นเคียงข้างระบบการปกครองที่ผดุงรักษา

¹ อัล-มาวาริฎีย, อะห์กาม อัล-สุลฏอนียะฮ์, หน้า 67

² อิบน์ อัล-ก็อยยิม ได้อธิบายสารของอุมรฺที่ส่งไปยังอนู มุซา อัล-อัชชะรีย์ ในตำรา อิดุคฺลาม อัล-มุวักกีฮีน อัน ร็อบบิลอะลาละมีน, เล่ม 1 หน้า 86-406 จนถึง เล่ม 2 หน้า 1-165 จำนวนมากกว่าสี่ร้อยหน้า

³ อิบน์ อัล-ก็อยยิม, อิดุคฺลาม อัล-มุวักกีฮีน อัน ร็อบบิลอะลาละมีน, เล่ม 1 หน้า 85-86, อัล-ชะวารีย์, อัล-ฮิดาเราะะฮ์ อัล-อุศูล วัล-อุศูล อัล-ฮิลมียะฮ์, หน้า 176

ความยุติธรรม คอยปกป้องรักษาสิทธิต่าง ๆ ที่พึงได้รับ ส่งผลให้ประชาชนใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี ประกอบสัมมาชีพที่ถูกต้อง ปราศจากการเบียดเบียนลักทรัพย์ หรือละเมิดสิทธิของผู้อื่นทั้งด้านทรัพย์สิน ศักดิ์ศรี หรือชีวิต

ด้วยความยุติธรรมที่ได้รับการชี้แนะจากพระเจ้าเป็นเจ้า และการดำเนินการที่ชาญฉลาด ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้สถาปนาสังคมมุสลิมในเมืองมะดีนะฮ์และหัวเมืองต่าง ๆ ในดินแดนอาระเบียที่อยู่ภายใต้การปกครองและการบริหารจัดการของท่าน จนกระทั่งระบบการปกครองของท่านกลายเป็นแม่บท หรือบรรทัดฐานในการปกครองอาณาจักรอิสลามและสังคมมุสลิมต่อมา จะเห็นว่าทุกครั้งที่มีการปฏิบัติตามแนวทางของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ความสงบสุข ความสันติจะยิ่งทวีเพิ่มขึ้นในสังคมนั้น แต่ในทางกลับกันเมื่อห่างไกลจากแนวทางที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้วางไว้ การละเมิดในสิทธิต่าง ๆ ก็จะมีทวีคูณในสังคมนั้นด้วย

บรรดานักปราชญ์มุสลิมได้เรียบเรียงและแต่งตำราเกี่ยวกับการเมือง การปกครองบนฐานความยุติธรรมมากมายจนนับไม่ถ้วน¹ แต่น่าเสียดายเหลือเกินที่บรรดามุสลิมหลายคนไม่ได้ให้ความสนใจหรือรับรู้ โดยเฉพาะในหมู่ผู้ปกครอง ผู้บริหาร หรือผู้กุมอำนาจในการกำหนดนโยบายบริหารประเทศ ที่ไม่แยแสและใส่ใจกับเรื่องนี้ พวกเขาจึงเสียหายเอง และยังทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นอีกด้วย

¹ โปรดดูในหนังสือ *มิน อุกูล อัล-ฟิกฺ อัล-สียาซีฮ์ อัล-อิสลามียะฮ์* โดย มุหัมมัด พัดฮียะฮ์ อุษมาน

มาตรการความปลอดภัยและสันติสุข

การรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยถือเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งยวดสำหรับมนุษย์ทุกคน เป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้ของทุกสังคมมนุษย์ ครั้งที่ผ่านมาในปี คีอิลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ถูกแต่งตั้งให้เป็นศาสนทูตนั้น ดินแดนอาหรับอยู่ในความโกลาหลวุ่นวายไร้ข้อแป ปราศจากความปลอดภัยในชีวิต ผู้ที่มีอำนาจในสังคมเข้มแข็งแก่ผู้อ่อนแอ ความระส่ำระสายได้แพร่กระจายทุกหย่อมหญ้าจนผู้คนไม่กล้าที่จะสัญจรเดินทางไปไหนมาไหน เพราะไม่มั่นใจในความปลอดภัยของชีวิต นอกจากนี้จะต้องมีกองกำลังคุ้มกัน หรือมีพันธมิตรคอยระแวดระวังภัยให้กันและกัน ในสมัยนั้นยังไม่มีระบบการปกครอง กฎหมาย หรือระเบียบในการคุ้มครองสิทธิของผู้คนเพื่อไม่ให้เกิดเหตุต่อกัน

นี่คือการรวมกันระหว่าง มาตรการยับยั้งอาชญากรรม การลงโทษอาชญากร พิทักษ์รักษาสิทธิต่าง ๆ จัดระบบความยุติธรรม และกระจายความปลอดภัยให้ทั่วถึง นี่คือการต้องการสูงสุดของมนุษย์เป็นอันดับรองลงมาจากศาสนาและหลักศรัทธา ซึ่งมาพร้อมกับการแสวงหาปัจจัยยังชีพทั้งหมดนี้ถูกกล่าวรวมไว้อย่างลุ่มลึกอัจฉริยภาพมาก ในโองการที่ว่า

﴿ فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ۚ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِّنْ جُوعٍ

وَأَمَّنَّهُمْ مِّنْ خَوْفٍ ۚ ﴾ [قریش: 3-4]

ความว่า “ดังนั้น พวกเขาจงเคารพภักดีพระเจ้าผู้อภิบาลของกะอฺบะฮ์(บ้านของอัลลอฮ์)นี้เถิด ผู้ทรงให้อาหารแก่พวกเขาจนรอดพ้นจากความหิว และให้พวกเขาปลอดภัยจากความหวาดกลัว” (กูร็อยซ์ : 3-4)

นี่คือการรวมกันระหว่างเตาฮีด/ศรัทธา ริซกี/ปัจจัยยังชีพ และความปลอดภัย ซึ่งถูกเรียบเรียงไว้อย่างล้ำลึกในพระดำรัสของพระเจ้า อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับกะอูบะฮ์ที่เป็นบ้านของอัลลอฮ์และเป็นกิบละฮ์ของชาวมุสลิม มีนัยบ่งชี้ทั้งในเรื่องสถานที่ ระบบ และศาสนาในคราวเดียวกัน

อัลกุรอานได้ประทานโองการลงมาเพื่อเตือนสติมวลมนุษย์ให้ตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัยโดยได้กล่าวคู่กับการได้รับปัจจัยยังชีพ ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَءَامَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ۝٤﴾ [قریش:

[٤

ความว่า “พระองค์ผู้ทรงให้อาหารแก่พวกเขาให้พ้นจากความหิว และทรงให้ความปลอดภัยแก่พวกเขาให้พ้นจากความหวาดกลัว” (กุรีชียะฮ์ : 4)

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا ۚ يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا ۚ وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ۝٥٥﴾ [النور: ٥٥]

ความว่า “อัลลอฮ์ทรงสัญญากับบรรดาผู้ศรัทธาในหมู่พวกเจ้า และบรรดาผู้กระทำความดีทั้งหลายว่า แน่نونพระองค์จะทรง

ให้พวกเขาเป็นตัวแทนสืบช่วงในแผ่นดิน เสมือนดังที่พระองค์ทรงให้บรรดาชนก่อนพวกเขาเป็นตัวแทนสืบช่วงมาก่อนแล้ว และพระองค์จะทรงทำให้ศาสนาของพวกเขาซึ่งพระองค์โปรดปราน เป็นที่มั่นคง เป็นเกียรติแก่พวกเขา และแน่นอนพระองค์จะทรงเปลี่ยนแปลงให้พวกเขาได้รับความปลอดภัย หลังจากที่พวกเขาเคยมีความกลัว โดยที่พวกเขาจะเคารพภักดีต่อข้า ไม่ตั้งภาคีอื่นใดต่อข้า และผู้ใดที่ปฏิเสธศรัทธาหลังจากนั้น ชนเหล่านั้นพวกเขาคือผู้ฝ่าฝืน” (อัน-นุร : 55)

﴿ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَىٰ الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا قُرَىٰ ظَهْرًا وَقَدَّرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سِيرُوا فِيهَا لَيَالِيَ وَأَيَّامًا ءَامِنِينَ ﴿١٨﴾ ﴾ [سبأ

[١٨ :

ความว่า “ระหว่างพวกเขาและระหว่างหัวเมืองต่าง ๆ ซึ่งเราได้ให้ความจำเริญในนั้น เราได้บังเกิดให้มีหัวเมืองที่เด่นชัด และเราได้กำหนดการเดินทางไว้ therein พวกเจ้าจงเดินทางไปตามนั้นเถิด ทั้งกลางวันและกลางคืนอย่างปลอดภัย” (สะบะฮ์ : 18)

﴿ فِيهِ ءَايَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ ۖ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ ءَامِنًا ۗ وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا ۚ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٩٧﴾ ﴾ [آل عمران: ٩٧]

ความว่า “ในบ้าน(มัสยิดหะรออม)นั้นมีหลายสัญญาณที่ชัดเจน ส่วนหนึ่งคือมะกะอมอิบรอฮีม และผู้ใดได้เข้าไปในบ้านนั้นเขาก็จะเป็นผู้ที่ปลอดภัย และสิทธิของอัลลอฮ์ที่มนุษย์ต้องปฏิบัติ นั่นคือการมุ่งสู่บ้านหลังนั้น สำหรับผู้ที่มีความสามารถหาทางไป ได้ และผู้ใดปฏิเสธ แท้จริง อัลลอฮ์ก็ทรงมั่งมีโดยไม่ต้องพึ่งสรรพสิ่งทั้งหลายแต่อย่างใด” (อาล อิมรอน : 97)

﴿ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ إِلَّا صَنَامًا ﴾ [إبراهيم: ٣٥]

ความว่า “และจงรำลึกเมื่ออิบรอฮีมกล่าวว่า โอ้ พระเจ้าของข้าพระองค์ ขอพระองค์ทรงให้เมืองนี้ (มักกะฮ์)เป็นที่ปลอดภัย และทรงปกป้องให้ข้าพระองค์และลูกหลานของข้าพระองค์ ห่างไกลพ้นจากการบูชาเจว็ด” (อิบรอฮีม : 35)

ซึ่งมีนัยดังที่พระองค์ได้กล่าวถึงว่า

﴿ وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنَا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنَّ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴾ [البقرة: ١٢٥]

ความว่า “และจงรำลึกถึงขณะที่เราได้ให้บ้านหลังนั้นเป็นที่กลับมาสำหรับมนุษย์ และเป็นที่ปลอดภัยพวกเจ้าจงยึดเอา มะกะอมของอิบรอฮีมเป็นที่ละหมาดเถิด เราได้สั่งเสียแก่อิบรอฮีมและอิสมาอีลว่า เจ้าทั้งสองจงทำความสะอาดบ้าน

ของข้า เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่บรรดาผู้ทำการฎาะวาฟ (เวียนรอบกะอูบะฮ์) บรรดาผู้ทำการอิฎติกาฟ(พำนัก) บรรดาผู้ที่ทำรุกอู(โค้งคำนับ)และสุญูด(ก้มกราบ)” (อัล-ปะเกาะเราะฮ์ : 125)

และพระองค์ตรัสว่า

﴿ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴾ [الأنعام: ٨٢]

ความว่า “บรรดาผู้ศรัทธาที่มีได้ให้การศรัทธาของพวกเขาปะปนกับการอธรรมนั้น ชนเหล่านี้แหละพวกเขาจะได้รับความปลอดภัย และพวกเขาคือผู้ที่ได้รับทางนำ” (อัล-อันอาม : 82)

และอัลลอฮ์ได้ชี้แจงในชีวิตประวัติบรรดาศาสนทูตก่อน ๆ ถึงความสำคัญของความปลอดภัยในชีวิต ดังเช่น พระองค์กล่าวถึงประชาชาติของนบีศอลิห์ว่า

﴿ أَنتَرَكُونَ فِي مَا هَلُمْنَا ءَامِنِينَ ﴾ [الشعراء: ١٤٦]

ความว่า “พวกเจ้าคิดว่าจะถูกปล่อยให้อยู่อย่างสงบปลอดภัย ณ ที่นี้หรือ?” (อัล-ชูอะรอฮ์ : 146)

และกล่าวถึงบ้านเมืองและประชาชาติทั่วไปว่า

﴿ أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيِّنًا وَهُمْ نَائِمُونَ ﴾ [٩٧]
﴿ أَوْ آمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحَىٰ وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴾ [٩٨]

أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ

﴿[الأعراف: 97-99]﴾

ความว่า “แล้วชาวเมืองนั้นรู้สึกว่าคุณจะปลอดภัยยกกระนั้นหรือ ในการที่บทลงโทษของเราจะมายังพวกเขาในเวลากลางคืน ขณะที่พวกเขาอนหลับอยู่ และชาวเมืองนั้นรู้สึกว่าคุณจะปลอดภัยยกกระนั้นหรือ ในการที่บทลงโทษของเราจะมายังพวกเขาในเวลาสายขณะที่พวกเขากำลังเล่นสนุกสนานกันอยู่ พวกเขาคิดว่าปลอดภัยจากอุปายของอัลลอฮ์กระนั้นหรือ ไม่มีใครที่มั่นใจว่าตัวเองจะปลอดภัยจากอุปายของอัลลอฮ์ได้ นอกจากกลุ่มชนที่ขาดทุนเท่านั้น” (อัล-อะอ์ร็อฟ : 97-99)

﴿وَصَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ ءَامِنَةً مُّطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا

رِغْدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ لِبَاسَ

الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿[النحل: 112]﴾

ความว่า “และอัลลอฮ์ทรงยกอุทาหรณ์ด้วยเมืองหนึ่ง ที่ปลอดภัยและสงบ ปัจจัยยังชีพของมันก็มีพร้อมอย่างอุดมสมบูรณ์ทุกแห่งหน แล้วชาวเมืองก็ปฏิเสธต่อความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ดังนั้น อัลลอฮ์จึงทรงให้พวกเขาล้มความรู้สึกแห่งความหิวและความกลัว เป็นผลตอบแทนตามที่พวกเขาได้เคยกระทำไว้” (อัน-นะหฺลฺ : 112)

ท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้แจ้งข่าวดีให้แก่บรรดา
เศาะหาบะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม หลายครั้งว่าอิสลามจะนำความปลอดภัย
ในชีวิตมาให้ เช่น วาจนะของท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่กล่าวแก่
อะดีย์ บิน หาดิม เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม ว่า “ขอสาบานด้วยพระนามแห่งอัลลอฮ์
ใกล้ถึงเวลาที่พวกท่านจะได้ยินข่าวคราวผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งอุรุของนางเองตัว
คนเดียวเดินทางมาเยี่ยมบัยตุลลอฮ์(นครมักกะฮ์) โดยนางไม่ม
ีความหวาดกลัวต่อสิ่งใดเลยนอกจากอัลลอฮ์เท่านั้น”¹ ท่านนบี คือลัลลลอฮุ
อะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวอีกว่า “ขอสาบานด้วยพระนามแห่งอัลลอฮ์ พระองค์จะ
ทำให้นางขึ้นนี้(ศาสนาอิสลาม)สมบูรณ์อย่างแน่นอน จนผู้ขับขี่พาหนะ
สามารถเดินทางระหว่าง ค็อนอาฮ์ จนถึง ्हฎเราะเมาต์ โดยเขาไม่ม
ีความหวาดกลัวต่อสิ่งใดเลยนอกจากอัลลอฮ์ และกังวลเพียงแค่ว่าหมาป่าจะ
ทำร้ายแพะของเขาเท่านั้นเอง แต่พวกท่านกลับรีบร้อนเกินไปที่อยากจะเห็น
ชัยชนะ”²

ความปลอดภัยและความสงบสุขในสังคมถือเป็นเป้าหมายหลักของ
ศาสนาอิสลาม ดังนั้นอิสลามจึงต่อต้านการกระทำอันนำไปสู่การสร้างความ
หวาดกลัว ด้วยเหตุนี้ จุดประสงค์หลักประการหนึ่งที่สำคัญของอำนาจ
ในการปกครองของท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นั้น คือการสร้าง
ความปลอดภัยให้เกิดขึ้นในสังคมอย่างแท้จริง

¹ อัลญะนาะบะรีฮ์, อัต-ตารีค, เล่ม 3 หน้า 150 , อิบน์ อับี ซัยบะฮ์, อัล-มะฆอซี, หน้า 142, อิบน์ ฮิษาม, อัล-
ลีเราะฮ์ อัน-นะบะวียะฮ์, เล่ม 4 หน้า 581

² เศาะฮิห์ อัล-บุคอรี, กิตาบ อัล-มะฆอซี, باب มา ละกียะ อัน-นะบีย์ คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ะ
อัคหามุฮ์ มิน อัล-มุชริกีน ฟิ มักกะฮ์, เล่ม 5 หน้า 238

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้พูดเน้นย้ำตามวาระต่าง ๆ มากมายในประเด็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหมู่มนุษย์ ด้วยการประกันความปลอดภัยและไม่ละเมิดต่อกัน ส่วนหนึ่งจากคุณบะฮ์วันอะเราะเราะฮ์ในหัจญ์อำลาของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ที่เรารู้กันดี ท่านนบีได้กล่าวถามเศาะหาบะฮ์ว่า เดือนใดเล่าที่พวกท่านรู้ว่าเป็นที่ต้องห้ามและมีเกียรติมากที่สุด? พวกเขาบอกว่า คือเดือนที่เรากำลังอยู่นี้ ท่านกล่าวว่า เมืองใดที่พวกท่านรู้ว่าเป็นที่ต้องห้ามและมีเกียรติมากที่สุด? พวกเขาบอกว่า คือเมืองมักกะฮ์ที่เรากำลังอยู่ในขณะนี้ ท่านกล่าวว่า วันใดที่พวกท่านรู้ว่าเป็นที่ต้องห้ามและมีเกียรติมากที่สุด? พวกเขาตอบว่า คือวันนี้(วันอะเราะเราะฮ์) ท่านนบีจึงกล่าวว่า “แท้จริง อัลลอฮ์ผู้ทรงจำเริญและสูงส่งได้ทำให้เลือดเนื้อทรัพย์สิน และเกียรติศักดิ์ศรีของพวกท่านเป็นสิ่งต้องห้ามแก่พวกท่าน นอกจากด้วยความชอบธรรมเท่านั้น ดังที่ต้องห้ามแก่พวกท่านในวันนี้ เดือนนี้ และเมืองนี้ ใ้ท่านทั้งหลาย ชันได้เผยแพร่จนชัดแจ้งแล้วหรือไม่? (สามครั้ง) ทุกครั้งพวกเขาจะตอบว่า ใช่แล้ว ท่านนบีกล่าวว่า “หายนะแน่ อย่าเลย พวกท่านอย่ากลับไปเป็นผู้ปฏิเสธศรัทธาหลังจากฉัน โดยที่พวกท่านบางส่วนต่อสู้อันเองกับคนอื่นบางส่วน”¹

และท่านได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของความปลอดภัยในชีวิตว่า “บุคคลใดในหมู่พวกท่านที่ตื่นมายามเช้าด้วยสภาพที่ปลอดภัยในบ้านของตน มีสุขภาพดี มีอาหารเพียงพอตลอดวัน นั้นเท่ากับว่าเขาได้ครอบครองโลกนี้

¹ จากบันทึกของอัล-บุคอรีห์ *กิตาบ อัล-หุจูด*, หมายเลข 6785 และอิบนุ หัซม์, *อัล-มุหัลลา*, *กิตาบ อัล-หัจญ์*, เล่ม 4 หน้า 84

ทั้งหมดแล้ว”¹ และท่านยังกล่าวว่า “ไม่อนุญาตแก่มุสลิมคนใดที่จะทำให้มุสลิมด้วยกันเกิดความหวาดกลัว”² ในจำนวนดุอาอ์ของท่านก็คือ “โอ้อัลลอฮ์ขอพระองค์ทรงปกปิดสิ่งพึงสงวนของเรา(หรือความบกพร่องของเรา) และทรงให้ความปลอดภัยแก่ความหวาดกลัวของเราด้วยเถิด”³

รัฐอิสลามแห่งมะดีนะฮ์ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างดี ในการกระจายความปลอดภัยและความสงบสุขระหว่างมวลมนุษยชน⁴ ไม่ว่าจะเป็นมุสลิมและต่างศาสนา และนั่นคือเสาหลักของพันธสัญญาแห่งเมืองมะดีนะฮ์ระหว่างท่านนบีกับผู้อาศัยทุกคนรวมถึงเผ่าต่าง ๆ ในมะดีนะฮ์ด้วย ทุกคนต้องร่วมกันปกป้องภัยจากภายนอก กระจายความสงบสุขให้ทั่วมะดีนะฮ์ และไม่สนับสนุนแก่ผู้ที่ทำให้เกิดความหวาดกลัว อันได้แก่พวกที่ก่อจลาจลหรือสร้างความวุ่นวายและคนอื่น ๆ⁵

ท่านนบี คืออัลลิลลอฮุอะลัยฮิวะสَّلَام ตีตตามดูแลเรื่องความปลอดภัยในเมืองมะดีนะฮ์และความสงบสุขแก่ผู้อาศัยและผู้มาเยือนด้วยตัวของท่านเอง และดำเนินการลงโทษตามบทบัญญัติของศาสนาแก่อาชญากรที่ก่อความเสียหายบนแผ่นดิน ผู้นองเลือดคนอื่น ทำลายความปลอดภัยและความสงบสุขของมนุษย์ ดังที่ท่านได้ลงโทษคนกลุ่มหนึ่งจากเผ่าอูรียะนะฮ์ ในเศาะฮ์อิห์อัล-บุกอริยี่ท่านได้ตั้งชื่อภาคหนึ่งไว้ว่า “ภาคว่าด้วยการลงโทษต่าง ๆ

¹ บันทึกโดยอับดุล-ติรมิซียฺ, *กิตาบ อัล-ฮุซุด*, หมายเลข 2346 เล่ม 4 หน้า 574

² *มุสนัด อิมาม อะหมัด* เล่ม 5 หน้า 262

³ *มุสนัด อิมาม อะหมัด* เล่ม 2 หน้า 25

⁴ ศึกษาประเด็นนี้เพิ่มเติมได้จาก ดร.อับดุลลอฮ์ ฮัด-ตุรกี, *อัล-อัมน์ ฟิ ษะยาต อัน-นาส* *วะ อะฮ์มียะตุฮู ฟิ อัล-อิสลาม*, กระทรวงกิจการอิสลาม กรุงริยาด, ฮ.ศ. 1417

⁵ ดู อับดุลอะซีซ อัล-อุมะรี, *เราะฮ์ลุลลอฮ์ วะ คอตมะมะ อัน-นะบียีน ดีน วะ เคาะละฮ์*, (มุฮาฮาอะฮ์ อัล-มะดีนะฮ์), ภาคที่ 3, หน้า 551

และสิ่งพึงระวังในการลงโทษ”¹ ซึ่งท่านได้รวบรวมบทต่าง ๆ ไว้หลายตอนเช่น “บทว่าด้วยการลงโทษแก่คนที่มีตระกูลสูงส่งและคนที่ต่ำต้อย”² และ “บทว่าด้วยการไม่สนับสนุนให้มีการร้องขอความช่วยเหลือในบทลงโทษ เมื่อเรื่องถึงไปยังผู้พิพากษาแล้ว”³ ท่านได้รายงานหะดีษจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ว่า “แท้จริงเรื่องราวของสตรีนางหนึ่งจากเผ่า *มัจญุม* ที่ลักขโมยทำให้พวกกูร็อยช์มีความกังวล พวกเขากล่าวว่า ใครจะไปพูดกับท่านนบีเพื่อขอไถ่โทษ? พวกเขากล่าวว่า คงไม่มีใครกล้านอกจากอุซามะฮ์ บิน ซัยด์ ผู้เป็นที่รักของท่านนบีเท่านั้น แล้วอุซามะฮ์ก็ได้ไปพูดกับท่านนบี ท่านจึงกล่าวกับเขาว่า “โอ้อุซามะฮ์เอ๋ย ท่านจะร้องขออุทธรณ์ในบทลงโทษของอัลลอฮ์กระนั้นหรือ?” จากนั้นท่านยืนขึ้นแล้วพูดว่า “แท้จริงแล้ว ผู้คนก่อนหน้านี้พวกท่านได้หายนะมาก่อนแล้ว เมื่อผู้ที่มีตระกูลในหมู่พวกเขาขโมยพวกเขาก็ปล่อย และเมื่อคนต่ำต้อยขโมยพวกเขาก็ลงโทษ ขอสาบานต่ออัลลอฮ์ ถ้าหากว่าฟาฏิมะฮ์ บุตรีของมุฮัมมัดลักขโมย ฉันก็จะตัดมือของเธออย่างแน่นอน”⁴

อัล-บุคอรีได้นำโครงการที่เกี่ยวข้องกับการตัดมือขโมยมาตั้งเป็นชื่อ บทหนึ่งในตำราของท่าน⁵ นั่นคือโครงการที่ว่า

﴿وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جَزَاءُ بِمَا كَسَبَا نَكَالًا

مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣٨﴾ [المائدة: 38]

¹ เศาะฮ์ฮ์ อัล-บุคอรี เล่ม 8 หน้า 13

² เศาะฮ์ฮ์ อัล-บุคอรี เล่ม 8 หน้า 16

³ เศาะฮ์ฮ์ อัล-บุคอรี เล่ม 8 หน้า 16

⁴ บันทึกโดยอัล-บุคอรี, *กิตาบ อัล-หุคูด*, *باب อิกอมะฮ์ อัล-หัดด์ อะลา อัล-ชะรีฟ* *วะ อัล-วะฎูอ*, เล่ม 8 หน้า 16

⁵ เศาะฮ์ฮ์ อัล-บุคอรี, *กิตาบ อัล-หุคูด*, *باب 13*, เล่ม 8 หน้า 16

ความว่า “สำหรับชายและหญิงที่ขโมยนั้น พวกเจ้าจงตัดมือ
ของเขา เป็นผลตอบแทนในสิ่งที่ทั้งสองได้ก่อไว้ เพื่อเป็น
เยี่ยงอย่างการลงโทษจากอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์นั้นทรง
เดชานุภาพ ทรงปรีชาญาณ” (อัล-มาอิดะฮ์: 38-39)

และท่านนบีเคยตัดมือของขโมยหญิงจากเฝ้ามัคซุม สถานะทาง
สังคมของนางและการร้องขอของอุสามะฮ์รวมทั้งผู้มีเกียรติชาวมักกะฮ์
คนอื่น ๆ ก็ไม่สามารถยับยั้งท่านจากการลงโทษนางได้ และยังปรากฏอีกว่า
ในชีวิตของท่านนั้น ท่านเคยลงโทษด้วยการตัดมือขโมยมากกว่าหนึ่งครั้ง¹

บทลงโทษของการขโมยนั้นมีบทบาทสำคัญในความปลอดภัย
เกี่ยวกับทรัพย์สิน และยังมีบทบาททำให้โจรลักขโมยเกิดความกลัว จนกระทั่ง
การขโมยลดลงและเกือบจะไม่มีเลยในสมัยของท่านนบี คือลิลลอลฮุอะลียฮิ
วะสัลลัม

ไม่มีข้อกังขาเลยว่าเมืองไคและสังคมใดในโลกนี้ที่ดำเนินการ
บทลงโทษการขโมย ปัญหานี้ก็ย่อมจะลดลง และผู้คนจะมีความปลอดภัยใน
ทรัพย์สิน

เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า แท้จริงการลงโทษโดยการชดใช้ด้วยชีวิตนั้น
ยับยั้งมิให้ผู้คนคิดในเรื่องฆาตกรรมและหลังเล็ดผู้อื่น เมื่อรู้ว่าเล็ดเนื้อของ
พวกเขาถูกคาดโทษไว้ และพวกเขาจะต้องชดใช้ด้วยชีวิต หากทำเช่นนั้น
ดังนั้น จากจุดนี้จะเห็นว่าบทลงโทษ *กิศอศ* หรือการชดใช้ด้วยชีวิตนั้น เนื่อแท้

¹ ดู เศาะฮิห์ อัล-บุคอรี เล่ม 8 หน้า 15-18

ของมันคือการพิทักษ์เลือดเนื้อและชีวิตของมนุษย์นั่นเอง ดังที่พระองค์กล่าว
ว่า

﴿ وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيٰوةٌ يَاۤؤَيُّهَا الَّذِيْنَ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ

[البقرة: 179] ﴿ ﴿ 179 ﴾

ความว่า “และในการประหารฆาตกรให้ตายตามนั้นคือการ
อ้างไว้ซึ่งชีวิตสำหรับพวกเจ้า ใ้ผู้มีสติปัญญาทั้งหลาย เพื่อว่า
พวกเจ้าจะได้ยำเกรง” (อัล-ปะเกาะเราะฮ์ : 179)

และพระองค์ได้กล่าวถึงโทษของการปล้นสะดมว่า

﴿ اِنَّمَا جَزَاۤءُ الَّذِيْنَ يُحَارِبُوْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗٓ وَّيَسْعَوْنَ فِي
الْاَرْضِ فَسَادًا اَنْ يُقْتَلُوْا اَوْ يُصَلَّبُوْا اَوْ تُقَطَّعَ اَيْدِيْهِمْ وَاَرْجُلُهُمْ
مِّنْ خِلَافٍ اَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْاَرْضِ ذٰلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ
فِي الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ﴿۳۳﴾ اِلَّا الَّذِيْنَ تَابُوْا مِنْ قَبْلِ اَنْ
تَقْدِرُوْا عَلَيْهِمْ فَاَعْلَمُوْا اَنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۳۴﴾ [المائدة:

[34-33]

ความว่า “แท้จริง บรรดาผู้ที่ทำสงครามกับอัลลอฮ์และ
ศาสนทูตของพระองค์ และพยายามบ่อนทำลายในแผ่นดินนั้น
(โดยการฆ่าผู้อื่นและปล้นสะดม) ผลตอบแทนของพวกเขาก็คือ
ต้องถูกประหาร หรือถูกตรึงบนไม้กางเขน หรือมือและเท้าของ
พวกเขาต้องถูกตัดสลับข้าง หรือถูกเนรเทศออกไปจากเมือง
นั้นเป็นความอับยศแก่พวกเขาในโลกนี้ และพวกเขาจะได้รับ

การลงโทษอันใหญ่หลวงในปรโลกนอกจากบรรดาผู้ที่สำนึกผิด กลับเนื้อกลับตัวก่อนที่พวกเขาจะจับตัวพวกเขาได้ ฟังรู้เถิดว่า แท้จริงอัลลอฮ์ทรงอภัยและทรงเมตตาอย่างยิ่ง” (อัล-มาอิเดฮ์ 33-34)

ท่านนบี คือลัลลิลอสุอะลัยฮิวะสัลลัม รู้ดีว่ามนุษย์ต้องการความปลอดภัย ไม่ต้องการความหวาดกลัว ท่านจึงประกันให้ความปลอดภัยแก่บรรดาศัตรูของท่านในมักกะฮ์ ขณะที่ท่านทำการพิชิตมักกะฮ์ โดยประกาศว่า “บุคคลใดเข้าไปอยู่ในบ้านของอับดุลมุฏอลิบจะปลอดภัย บุคคลใดปิดประตูบ้านของเขาเองเขาก็จะปลอดภัย และบุคคลใดเข้าไปในมัสยิดอัล-หะรอหมเขาก็จะปลอดภัย¹

ท่านให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในชีวิต ด้วยเหตุนี้ สิ่งแรก ๆ ที่ท่านได้ยื่นข้อเสนอให้นักหนาหลังจากการพิชิตมักกะฮ์แล้วก็คือห้ามการหลังเลียด²

การปลุกฝังมารยาทและจริยธรรมทางสังคม³

แท้จริงแล้ว ในภาพรวมของสังคมมนุษย์และโดยเฉพาะสังคมอาหรับในยุคนั้น มีความเสื่อมเสียด้านจริยธรรม ให้ร้ายและเหยียดหยามกันและกัน¹

¹ ดู อับดุลอะซีซ อัล-อุมะรียฺ, *เราะสูลุลลอฮ์ วัะ คอตะมะ อัน-นะบียีน ดีน วัะ เดาละฮ์*, (พิศห์ มักกะฮ์), ภาคที่ 3, หน้า 797

² ดู อิบน์ ฮิชาม, *อัล-สีเราะฮ์ อัน-นะบะเวียะฮ์*, เล่ม 4 หน้า 415

³ ตำราที่ดีที่สุดเกี่ยวกับเรื่องนี้จะเป็นเศาะฮีห์ อัล-บุคอรีฮ์ ใน *กิตาบ อัล-อะดบ์* หลาย ๆ บาบ ที่เกี่ยวข้องกับมารยาท การสัมพันธ์เครือญาติ การผ่อนปรน การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน คนจน และเครือญาติ และอื่น ๆ ซึ่งมีมากกว่า 128 บาบ ดู เล่ม 7 หน้า 68-125

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงใช้ความพยายามอย่างเต็มกำลังเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมมักกะฮ์ด้วยความพยายามของท่านในการเผยแผ่อิสลาม และสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอิสลาม อาทิ บทบัญญัติศาสนา การปลูกฝังจริยธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ และไมตรีที่แนบแน่นของสมาชิกในสังคมโดยรวม เริ่มต้นจากญาติใกล้ชิด พ่อ และลูก ๆ ด้วยการเชื่อมโยงที่สอดคล้องประสานเข้าด้วยกันระหว่างศาสนา สังคม และจริยธรรม ชาวกุร็อยช์เคยต่อต้านอย่างหนักและกีดขวางมิให้ท่านนบีทำการเผยแพร่ ต่อสู้กับท่านและยังทำร้ายบรรดาสาวกของท่าน ทำให้ต้องหาสถานที่ใหม่ เพื่อสร้างสังคมมุสลิมที่มีความโดดเด่นเรื่องจรรยาบรรณและความสมัครสมานสามัคคี นั่นก็คือการฮิญาเราะฮ์/อพยพไปยังมะดีนะฮ์ และเริ่มสร้างสังคมมุสลิมที่มีความปลอดภัย ชาวมุสลิมมักกะฮ์ต่างก็อพยพไปยังมะดีนะฮ์และได้รับการต้อนรับอย่างดี พวกเขาได้เป็นพี่เป็นน้องกับชาวมะดีนะฮ์ ก่อให้เกิดระบบการผูกความเป็นพี่น้องระหว่างกัน ที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางสังคมอันบริสุทธิ์และเปี่ยมด้วยไมตรี ดังที่อัลลอฮ์ตรัสไว้ว่า

﴿ وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شَحْحَ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾ [الحشر: ٩]

¹ สามารถค้นคว้าเพิ่มเติมได้จาก ดร.อะหมัด บิน อับดุลอะซีซ บิน กอสิม อัล-หัดดาดี, *อัลลาฮ์ อัน-นะบีย์* ที่ อัล-กูรออัน วะ อัล-สุนนะฮ์, จำนวนสามเล่ม, เบรุต : ดาร์ อัล-ชีอרב อัล-อิสลามีย์, พิมพ์ครั้งที่ 2, ฮ.ศ.

ความว่า “บรรดาชาวอันศอรที่ได้ตั้งหลักแหล่งอยู่ที่นครมะดีนะฮ์และยืนหยัดในการศรัทธาก่อนหน้าการอพยพของชาวมุฮาญิรีน พวกเขารักผู้ที่อพยพมา และไม่พบความอิจฉาอยู่ในทรวงอกของพวกเขาต่อสิ่งที่ผู้อพยพเหล่านั้นได้รับเป็นส่วนแบ่ง (จากทรัพย์เชลยหรืออื่น ๆ) และพวกเขาจะเสียสละให้สิทธิแก่ผู้อื่นก่อนตัวของพวกเขาเอง แม้ว่าพวกเขายังมีความต้องการอยู่มากก็ตาม และผู้ใดที่ได้รับการปกป้องให้ตนรอดพ้นจากนิสัยตระหนี่ แน่نونชนเหล่านั้นย่อมเป็นผู้ประสบความสำเร็จ” (อัล-หัจร : 9)

นี่เป็นการสร้างความสมัครสมานสามัคคีและความเป็นพี่น้องทั้งสำหรับยุคของบรรดาเศาะหาบะฮ์ และทุกยุคที่มาหลังจากนั้น อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٠﴾ [الحشر: 10]

ความว่า “และบรรดาผู้ศรัทธาที่มาหลังจากพวกเขา จะกล่าวว่า โอ้พระผู้อภิบาลของเรา โปรดอภัยบาปให้แก่เรา และแก่พี่น้องของเราที่ศรัทธาก่อนหน้าเรา ขอพระองค์อย่าให้มีการเคียดแค้นเกิดขึ้นในหัวใจของเราต่อบรรดาผู้ศรัทธา โอ้พระผู้อภิบาลของเรา แท้จริงพระองค์ทรงเอ็นดู ทรงเมตตาเสมอ” (อัล-หัจร : 10)

การขัดเกลาจิตใจให้สะอาดและการปลูกฝังจริยธรรมนั้น เป็นหัวใจหลักของการเผยแผ่หรือการตระอุวะฮ์ของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ดังที่อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿١٥١﴾ ﴾ [البقرة: ١٥١]

ความว่า “ในทำนองเดียวกันนี้ เราได้ส่งศาสนทูตคนหนึ่งมาในหมู่พวกเจ้า ซึ่งมาจากหมู่พวกเจ้าเอง เขาจะอ่านโองการต่าง ๆ ของเราแก่พวกเจ้า จะขัดเกลาพวกเจ้าให้สะอาดบริสุทธิ์ สอนคัมภีร์และความรู้ให้แก่พวกเจ้า และเขาจะสอนพวกเจ้าในสิ่งที่พวกเจ้าไม่เคยรู้มาก่อน” (อัล-บะเกาะเราะฮ์ : 151)

และอีกโองการคือ

﴿ هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢﴾ ﴾ [الجمعة: ٢]

ความว่า “พระองค์ทรงเป็นผู้ส่งศาสนทูตคนหนึ่งในหมู่ผู้ไม่รู้จำหนังสือ ซึ่งมาจากหมู่พวกเขาเอง เขาจะอ่านโองการต่าง ๆ ของอัลลอฮ์แก่พวกเขา คอยขัดเกลาพวกเขาให้สะอาดบริสุทธิ์ สอนคัมภีร์และความรู้ให้แก่พวกเขา และแท้จริง เมื่อก่อนนั้นพวกเขาเคยอยู่ในความหลงทางอันชัดแจ้ง” (อัล-ญุมอะฮ์ : 2)

ก็จงอย่ากล่าวแก่ทั้งสองว่า อูฟ (คือแสดงความไม่พอใจ ออกมา) อย่าขู่เข็ญท่านทั้งสอง และจงพูดแก่ท่านทั้งสองด้วย ถ้อยคำที่อ่อนโยน และจงนอบน้อมแก่ท่านทั้งสองด้วยการถ่อม ตนที่เต็มเปี่ยมด้วยเมตตา และจงกล่าววิงวอนว่า โอ้ พระผู้อภิบาลของฉัน ได้โปรดเมตตาแก่ท่านทั้งสองดังที่ทั้งสอง ได้เลี้ยงดูฉันเมื่อเยาว์วัย” (อัล-อิสรอห์ : 23-24)

ในการทำงานเดียวกัน อัลกุรอานได้เน้นย้ำเรื่องการเอาใจใส่และมีสัมพันธที่ดีต่อญาติใกล้ชิด

﴿وَأَتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تَبْذُرْ
تَبْذِيرًا ۝﴾ [الإسراء: ๒๖]

ความว่า “และเจ้าจงให้สิทธิแก่ญาติที่ใกล้ชิด ผู้ขัดสน ผู้เดินทาง และอย่าได้สุรุ่ยสุร่าย” (อัล-อิสรอห์ : 26)

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม นั้นอยู่ในระดับสูงสุดของ มารยาทที่ดีงาม อัลลอฮ์ได้พรรณนาถึงบุคลิกของท่านไว้ว่า

﴿وَأَنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ۝﴾ [القلم: ๕]

ความว่า “และแท้จริงเจ้า - โอ้มุหัมมัด - อยู่บนคุณลักษณะ นิสัยอันยิ่งใหญ่” (อัล-เกาะลัม 4)

และพระองค์สั่งให้มวลมนุษยชาติท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เป็นแบบอย่าง

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا

اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ۝﴾ [الأحزاب: ٢١]

ความว่า “แท้จริง ในศาสนทูตของอัลลอฮ์นั้น มีแบบฉบับอัน
ดีงามสำหรับพวกเจ้าแล้ว สำหรับผู้ที่หวัง (จะพบ)อัลลอฮ์และ
วันปรโลก และรำลึกถึงอัลลอฮ์อย่างมากมาย” (อัล-อะห์ซาบ :
21)

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าววว่า “แท้จริง ฉันถูกส่ง
มาเพื่อเติมเต็มให้มารยาทที่ดีงามเกิดความสมบูรณ์”¹

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เป็นคนถ่อมตน ชอบเยี่ยม
ผู้ป่วย ติดตามและไปส่งศพที่สุสาน ต้อนรับคำเชิญเพื่อรับประทานอาหาร
และไม่ชอบให้ผู้อื่นยื่นให้เกียรติ ท่านนอบน้อมต่อกับทั้งผู้อาวุโสและเด็ก
จนกระทั่งเมื่อคนแปลกหน้ามาหาท่านก็อาจจะพบว่าท่านนั่งร่วมกับบรรดา
สาวกโดยไม่มี ความโดดเด่นหรือแตกต่างจากพวกเขาเลย ท่านเป็นคน
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และคอยกำชับให้คนอื่นได้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้วย ท่านโอบอ้อม
อารีและกำชับให้ผู้อื่นโอบอ้อมอารีด้วย ท่านสงวนตนให้บริสุทธิ์จาก
พฤติกรรมที่ไม่ดีและสั่งผู้อื่นให้ห่างไกลจากความชั่วด้วยเช่นกัน ท่านกำชับ
ทุกคนให้พึ่งตนเองไม่ใช่เอาแต่ขอจากผู้อื่น เป็นผู้กล้าหาญ มีความสุขุมไม่รีบ
ร้อนและกำชับเรื่องความสุขุม มีความอ่อนโยนนิ่มนวลและสั่งใช้ให้ทุกคนมี
ความนิ่มนวล ท่านรักสะอาดและดูแลกลิ่นกายให้หอมอยู่เสมอและได้กำชับ

¹ อัล-อัลบานีย์ วินิจฉัยว่าเศาะฮีห์ ตู มุสนัด อิมาม อะหมัด, เล่ม 2 หน้า 381, โดยใช้สำนวนว่า ศอลิห์ อัล-อัลลา

เรื่องนี้อย่างยิ่ง และเหนืออื่นใดนั้นท่านเป็นผู้ที่รักษามารยาทที่ดีต่ออัลลอฮ์ เริ่มจากหลักศรัทธาในเตาฮีด พอใจในการเคารพภักดีพระองค์ คิดดีต่อพระองค์และมอบหมายต่อพระองค์ เกรงกลัวพระองค์ น้อมรับในสิ่งที่พระองค์ให้ หวังในการให้จากพระองค์ มีความยำเกรงและกลัวพระองค์ทั้งที่ลับและเปิดเผย ท่านจะมีความสุขกับการรำลึกต่อพระองค์ ขอขอบคุณพระองค์ และเคารพภักดีพระองค์อย่างสวยงามยิ่ง

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣﴾ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٤﴾ ﴾ [الأنفال:

[๓-๔

ความว่า “บรรดาผู้ที่ศรัทธาอย่างแท้จริงนั้น คือ ผู้ที่เมื่ออัลลอฮ์ ถูกกล่าวขึ้นแล้ว หัวใจของพวกเขาก็หวั่นเกรง และเมื่อบรรดา โองการต่าง ๆ ของพระองค์ถูกอ่านแก่พวกเขา โองการเหล่านั้น ก็เพิ่มพูนความศรัทธาแก่พวกเขา และต่อพระผู้อภิบาลของ พวกเขาเท่านั้นที่พวกเขาจะมอบหมายกัน คือบรรดาผู้ที่ดำรงไว้ ซึ่งการละหมาด และบริจาคบางส่วนจากสิ่งที่เราได้ประทาน เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเขา” (อัล- อันฟาล : 2-3)

และในโองการที่ว่า

﴿ فَادْكُرُونِي أذكُرْكُمْ وَأشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونَ ﴿١٥٦﴾ ﴾

[البقرة: 156]

ความว่า “ดังนั้น พวกเจ้าจงระลึกถึงข้า แล้วข้าจะระลึกถึงพวกเจ้า จงขอบคุณข้าและอย่าเนรคุณต่อข้า” (อัล-บะเกาะเราะฮ์ : 152)

แท้จริงพระองค์ได้ตรัสว่า

﴿ مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾ وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾ ﴾

[นوح : 13-14]

ความว่า “ทำไมพวกท่าน -โอ้กลุ่มชนของฉัน- จึงไม่กลัวในความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์ ทั้งที่พระองค์ทรงสร้างพวกท่านตามลำดับขั้นตอน” (นุหฺ : 13-14)

และพระองค์ยังตรัสอีกว่า

﴿ وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْرَبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِّثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٦١﴾ ﴾ [يونس : 61]

ความว่า “และเจ้า -โอ้ผู้หมัดมัดเศย- มิได้อยู่ในกิจการใด มิได้อ่านส่วนใดจากอัลกุรอาน และพวกเจ้ามิได้กระทำการใด ๆ เว้นแต่เราได้เป็นพยานรู้เห็นในขณะที่พวกเจ้ากำลังง่วนอยู่ในเรื่องนั้น และจะไม่มีสิ่งใดรอดพ้นจากความรู้ของพระผู้อภิบาลของเจ้าเลย ไม่ว่าสิ่งนั้นจะหนักแค่ไหนเท่าผงธุลี ทั้งในแผ่นดินและ

ในชั้นฟ้า และไม่ว่ามันจะเล็กกว่านั้นหรือใหญ่กว่านั้นอีกก็ตาม
ทุกอย่างล้วนอยู่ในบันทึกอันชัดแจ้ง” (ยูनुส : 61)

ท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ย้ำเตือนให้มิมารยาทที่ดี
ต่ออัลลอฮ์ว่า “จงละอายต่ออัลลอฮ์อย่างแท้จริงเถิด พวกท่านจงรักษาศีรษะ
และสิ่งที่อยู่ร่วมกับศีรษะ(หู ตา ลิ้น และความคิด)จากสิ่งที่ต้องห้าม จงรักษา
ท้องและสิ่งที่ติดกับท้อง (คืออวัยวะเพศ เท้า มือ กระเพาะ และหัวใจ) จง
รำลึกถึงความตายและการเนาเปื่อยเป็นมุยผง”¹ และท่านยังได้ย้ำเตือนว่า
“อัลลอฮ์นั้น สมควรยิ่งที่พวกท่านจะละอายพระองค์มากกว่ามนุษย์”²

ส่วนหนึ่งในจำนวนการมีมารยาทดีต่ออัลลอฮ์นั้นก็คือ การกลับเนื้อ
กลับตัวและขอภัยโทษต่อพระองค์ และรีบเร่งไปหาพระองค์ ดังที่พระองค์
ตรัสว่า

﴿فَفِرُّوْا إِلَى اللَّهِ إِلَيَّ لَكُمْ مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥٠﴾﴾ [الذاريات:

[٥٠

ความว่า “ดังนั้น พวกท่านจงเร่งรีบไปหาอัลลอฮ์เถิด แท้จริง ฉัน
เป็นผู้ตักเตือนอย่างชัดแจ้งแก่พวกท่าน” (อัล-ซารียาต : 50)

พึงรำลึกอยู่เสมอว่าความโปรดปรานทั้งหลายมาจากพระองค์ ดัง
โองการที่ว่า

¹ มุสนัด อิมาม อะหมัด, เล่ม 1 หน้า 387

² เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรี, กิตาบ อัล-ฮุสดี, باب مَنْ إِيمَنَ بِاللهِ وَرَبِّهِ وَهُوَ فِي إِحْسَانٍ ... , เล่ม
1 หน้า 73

﴿ وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ

تَجْرُونَ ﴿۵۳﴾ [النحل: ۵۳]

ความว่า “และ ความโปรดปรานใด ๆ ก็ตาม ที่พวกเจ้าได้รับ ล้วนแล้วมาจากอัลลอฮ์ และแล้วเมื่อเคราะห์กรรมใดประสบแก่ พวกเจ้า พวกเจ้าก็จะวิงวอนขอต่อพระองค์อย่างนอบน้อม” (อัล-นะหฺล : 53)

﴿ فَأَذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿۱۵۲﴾

[البقرة: 152]

ความว่า “ดังนั้น พวกเจ้าจงระลึกถึงข้า ข้าจะระลึกถึงพวกเจ้า จงขอบคุณข้าและอย่าเนรคุณต่อข้า” (อัล-บะเกาะเราะฮ์ : 152)

พึงรำลึกถึงความโปรดปราน ความอารี ความเอื้อเฟื้อ และการ สอดส่องดูแลของพระองค์ที่มีต่อสรรพสิ่งทั้งมวล

﴿ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ

حَيٰوةً طَيِّبَةً ۖ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۹۷﴾

[النحل: 97]

ความว่า “ผู้ใดประกอบความดีงาม ไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือ เพศหญิงก็ตาม โดยที่เขาเป็นผู้ศรัทธา ดังนั้น เราจะให้เขามี ชีวิตที่ดี และแน่นอน เราจะตอบแทนรางวัลแก่พวกเขาด้วยสิ่ง ที่ ดียิ่งกว่าที่พวกเขาได้เคยกระทำไว้” (อัน-นะหฺล : 97)

ส่วนหนึ่งจากมารยาทที่ดีต่ออัลลอฮ์นั้น คือมารยาทที่ดีต่ออัลกุรอาน อันเป็นพระดำรัสของพระองค์

﴿ وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾
[الأعراف: ٢٠٤]

ความว่า “และเมื่ออัลกุรอานถูกอ่านขึ้น ก็จงสดับฟังเถิด และจงนิ่งเงียบ เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสะดวก” (อัล-อะอฺรอฟ : 204)

คือ มารยาทที่ดีต่อท่านนบี ศ็อดลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ทั้งในขณะที่ที่ท่านยังมีชีวิตอยู่และเสียชีวิตไปแล้ว ดังโองการต่อไปนี้

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْدِمُوا بَيْنَ يَدَيْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا
تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ
كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالِكُمْ وَأَنتُمْ لَا
تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَعْضُونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَىٰ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ
عَظِيمٌ ﴿٣﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِنَ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا
يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّىٰ تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥﴾ ﴾ [الحجرات: ١-٥]

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย ! พวกเจ้าอย่าได้ล้ำหน้าก่อนอัลลอฮ์และศาสนทูตของพระองค์ พวกเจ้าจงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์นั้นทรงได้ยิน ทรงรอบรู้ โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย ! พวกเจ้าอย่าได้ยกเสียงของพวกเจ้าเหนือเสียงของท่านนบี และอย่าพูดเสียงดังกับเขาเกี่ยวกับการพูดเสียงดังระหว่างพวกเจ้ากันเอง ทั้งนี้เกรงว่าความดีต่าง ๆ ของพวกเจ้าจะเป็นโมฆะโดยที่พวกเจ้าไม่รู้ตัว แท้จริงบรรดาผู้ที่ลดเสียงของพวกเรา ณ ศาสนทูตของอัลลอฮ์นั้น ชนเหล่านั้นคือบรรดาผู้ที่อัลลอฮ์ทรงทดสอบจิตใจของพวกเราเพื่อความยำเกรง พวกเขาจะได้รับการอภัยโทษและรางวัลอันยิ่งใหญ่ แท้จริงบรรดาผู้ส่งเสียงโหวกเหวกเรียกเจ้าทางเบื้องหลังห้องหับเหล่านั้น ส่วนใหญ่ของพวกเราไม่ได้มีปัญญา และหากว่าพวกเขาอดกลั้นจนกว่าเจ้าจะออกมาหา แน่นนอนนั้นย่อมเป็นการดีกว่าสำหรับพวกเขา อัลลอฮ์นั้นทรงอภัยและเมตตาเสมอ” (อัล-หุญรุต : 1-5)

อัลกุรอานให้สั่งบรรดาเศาะหาบะฮ์ปฏิบัติตามคำสั่งของท่านนบี คือลดเสียงพูดขลุ่ยอะลียะฮ์ลัลล์ม และห้ามฝ่าฝืน ดังโองการที่ว่า

﴿لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

[النور: 63]

ความว่า “พวกเจ้าอย่าเรียกศาสนทูตของอัลลอฮ์เสียเป็นการเรียกระหว่างพวกเจ้าด้วยกันเอง แท้จริง อัลลอฮ์ทรงรู้ถึงบรรดาผู้ที่แอบหลีกออกไปในหมู่พวกเจ้า ดังนั้น บรรดาผู้ที่ฝ่าฝืนคำสั่งของเขาจะระวางตัวเถิดว่าจะมีเคราะห์ใดเกิดขึ้นแก่พวกเขาในโลกนี้หรือการลงโทษอันเจ็บปวดจะเกิดขึ้นแก่พวกเขาในปรโลก” (อัน-นูร : 63)

﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ۝٦٥﴾
 [النساء: ٦٥]

ความว่า “ขอสาบานต่อพระผู้อภิบาลของเจ้าว่า พวกเขาเหล่านั้นจะยังไม่ศรัทธา จนกว่าพวกเขาจะให้เจ้าตัดสินในสิ่งที่ขัดแย้งกันระหว่างพวกเขา แล้วพวกเขาก็ไม่พบความคับอกคับใจใด ๆ ในจิตใจของพวกเขาต่อสิ่งที่เจ้าได้ตัดสินไป และพวกเขายอมจำนนด้วยดี” (อัน-นิสาฮ์ : 65)

อัลกุรอานได้เน้นย้ำถึงการมีมารยาทที่ดีต่อท่านนบี คืออัลลัลลอฮฺ อะลัยฮิวะสัลลัม และไม่ถอนตัวออกไปจากท่านจนกว่าจะได้รับอนุญาต
 ดังโองการที่ว่า

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ۖ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَىٰ أَمْرٍ جَامِعٍ لَّمْ يَذْهَبُوا حَتَّىٰ يَسْتَأْذِنُوهُ ۚ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ۖ فَإِذَا

أَسْتَعِذُّنَاكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأَذِنَ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ وَأَسْتَغْفِرُ لَهُمْ
 اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٦٢﴾ لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ
 كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ
 لِوَادِعٍ فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ
 يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾ [النور: 62-63]

ความว่า “บรรดาผู้ศรัทธาอย่างแท้จริงนั้น คือบรรดาผู้ศรัทธา
 ต่ออัลลอฮ์และศาสนทูตของพระองค์ และเมื่อพวกเขาอยู่
 ร่วมกับเขา(มุหัมมัด)ในกิจการที่สำคัญ พวกเขาจะไม่
 ผละออกไปจนกว่าพวกเขาจะขออนุญาตจากเขาเสียก่อน
 แท้จริงบรรดาผู้ที่ขออนุญาตต่อเจ้านั้น เขาเหล่านั้นคือบรรดาผู้
 ที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์และศาสนทูตของพระองค์อย่างแท้จริง ครั้น
 เมื่อพวกเขาขออนุญาตต่อเจ้าเพื่อกิจการบางอย่างของพวกเขา
 แล้ว ก็จงอนุญาตแก่ผู้ที่เจ้าพึงประสงค์ในหมู่พวกเขาเถิด และ
 จงขอภัยต่ออัลลอฮ์ให้แก่พวกเขา แท้จริงอัลลอฮ์ทรงอภัย ทรง
 เมตตาเสมอ พวกเจ้าอย่าเรียกศาสนทูตของอัลลอฮ์เยี่ยงการ
 เรียกระหว่างพวกเจ้าด้วยกันเอง แท้จริง อัลลอฮ์ทรงรู้ถึงบรรดา
 ผู้ที่แอบหนีออกไปในหมู่พวกเจ้า ดังนั้น บรรดาผู้ที่ฝ่าฝืนคำสั่ง
 ของเขาจงระวังตัวเถิดว่าจะมีเคราะห์หิเดเกิดขึ้นแก่พวกเขาใน
 โลกนี้หรือการลงโทษอันเจ็บปวดจะเกิดขึ้นแก่พวกเขาใน
 ปรโลก” (อัน-นุร : 62-63)

﴿ إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشِ اللَّهَ وَيَتَّقِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٥٢﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ قُلْ لَا تُقْسِمُوا طَاعَةٌ مَعْرُوفَةٌ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾ ﴾ [النور: ٥١-٥٤]

ความว่า “แท้จริงคำกล่าวของบรรดาผู้ศรัทธาอันนั้น เมื่อพวกเขา ถูกเรียกร้องไปยังการตัดสินระหว่างพวกเขาตามคัมภีร์ ของอัลลฮอฮ์และการตัดสินของศาสนทูตของพระองค์ พวกเขา จะกล่าวว่า เราได้ยิน เราเชื่อฟังและปฏิบัติตามแล้ว และชน เหล่านี้จะเป็นผู้ประสบความสำเร็จ ผู้ใดก็ตามที่เชื่อฟังและ ปฏิบัติตามอัลลฮอฮ์และศาสนทูตของพระองค์ ทั้งเกรงกลัวและ ยำเกรงต่ออัลลฮอฮ์ ชนเหล่านี้จะเป็นผู้ได้รับชัยชนะ และพวกเขา (บรรดาผู้กลับกลอก) ได้สาบานต่ออัลลฮอฮ์อย่างแข็งขันว่า หาก เจ้า-โอมุหัมมัด- มีคำสั่งให้พวกเขาออกสงคราม พวกเขาก็จะ ออกไปร่วมอย่างแน่นอน จงกล่าวเถิด-โอมุหัมมัด-พวกเจ้าอย่า สาบานเท็จเลย การเชื่อฟังของพวกท่านนั้นเป็นที่รู้กันดีว่ากลับ กลอก แท้จริง อัลลฮอฮ์ทรงรู้ดียิ่งในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำ จงกล่าว เถิด - โอมุหัมมัด - พวกท่านจงเชื่อฟัง และปฏิบัติตามอัลลฮอฮ์

พวกเจ้าจงเชื่อฟังและปฏิบัติตามศาสนทูตเถิด หากคนเหล่านั้น
ผินหลังให้ แท้จริง หน้าทีของเขาก็คือต้องรับผิดชอบสิ่งที่ถูก
มอบหมาย และพวกเจ้าก็ต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้ถูก
มอบหมายเช่นกัน และหากพวกเจ้าเชื่อฟังและปฏิบัติตามเขา
แล้วไซ้พวกเจ้าก็จะได้รับทางนำ และหน้าทีของศาสนทูตนั้น
ไม่มีอื่นใด นอกจากการเผยแพร่อันชัดแจ้งเท่านั้น” (อัน-นุร :
51-54)

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ใช้ชีวิตในโลกนี้อย่างสมถะและ
กำชับในเรื่องนี้ ท่านมีคุณลักษณะต่าง ๆ อันสูงส่งที่ส่งเสริมเรื่องความสะอาด
และการรักษาความรู้สึกของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นอาหาร เครื่องดื่ม อารมณ์
เส้นผม และในภาพลักษณ์ของท่าน ท่านยังกำชับเรื่องการให้ความรักและการ
ทักทายให้เกียรติแก่ทุกคน ท่านกล่าวว่า “เอาไหมฉันจะบอกพวกท่านถึงผู้เป็น
ที่รักและอยู่ใกล้ชิดกับฉันมากที่สุดในวันปรโลก? คือบรรดาผู้ที่มีมารยาทดี
งามยิ่งจากพวกท่าน คือผู้ที่เรียบง่ายไม่ถือตัว ชอบสนทนากับคนอื่นและคน
อื่นก็สนทนากับเขา”¹

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า “ผู้ใดยินดีที่จะให้
ตนหลุดรอดจากนรกและได้เข้าสวรรค์ เขาจงตายในสภาพที่เขายืนยันว่า
แท้จริงไม่มีพระเจ้าที่ถูกเคารพยกย่องอย่างแท้จริงนอกจากอัลลอฮ์เท่านั้น และ
มุหัมมัดเป็นบ่าวและศาสนทูตของพระองค์ และเขาจงปฏิบัติต่อผู้อื่น

¹ เตะฮีย์ อัล-บุคอรี, *กิตาบ อัล-มะนากีบ, باب ٱะญูอิล อัล-เศาะหาบะฮ์*, เล่ม 4 หน้า 218, และ
มุสนัด อิมาม อะหฺมัด, เล่ม 4 หน้า 193

เช่นเดียวกับที่เขาต้องการให้คนอื่นปฏิบัติแก่ตัวเอง”¹ ท่านยังกล่าวอีกว่า “ขอสาบานต่อผู้ที่ชีวิตของฉันอยู่ในมือของพระองค์ พวกท่านจะยังไม่ได้เข้าสวรรค์ จนกว่าพวกท่านจะศรัทธาเสียก่อน และพวกท่านจะยังไม่มีศรัทธาที่สมบูรณ์ จนกว่าพวกท่านจะรักกัน เหาใหม่ฉันจะแนะนำพวกท่านสักสิ่งหนึ่ง ซึ่งเมื่อทำแล้วพวกท่านย่อมรักกัน นั่นคือจงให้การทักทายสลามแพร่หลายในหมู่พวกท่าน”² เมื่อเดินผ่านเด็ก ๆ ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็มักจะทักทายพวกเขาเสมอ

อัลลอฮ์ได้สั่งให้มีการขออนุญาตและการทักทายด้วยสลาม
 ดังโองการที่ว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتَسَلِّمُوا عَلَىٰ أَهْلِهَا ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾ ﴾ [النور: ٢٧]

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย อย่าได้เข้าไปในบ้านผู้อื่นที่ไม่ใช่บ้านของพวกเจ้า จนกว่าจะขออนุญาตและให้สลามแก่เจ้าของบ้านเสียก่อน เช่นนั้นแหละเป็นการดีสำหรับพวกเจ้า หวังว่าพวกเจ้าจะใคร่ครวญ” (อัน-นุร : 27)

﴿ وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴾ [الفرقان: ٦٣]

¹ ดู อนุ บักร์ อัล-ญะซาอีย์, *มินฮายูจ์ อัล-มุสลิม*, หน้า 103

² เศาะฮี้หฺ มุสลิม, *กิตาบ อัล-ฮิมาน*, เล่ม 1 หน้า 53

ความว่า “และปวงป่าวของอัลลอฮ์ผู้ทรงกรุณาปรานีนั้น คือ บรรดาผู้ที่เดินบนหน้าแผ่นดินด้วยความสงบเสงี่ยม และเมื่อ พวกโง่เขลากล่าวทักพวกเขา พวกเขาจะกล่าวตอบด้วยถ้อยคำ ศานติ” (อัล-ฟุรกอน : 63)

﴿ وَلَا تَمْسِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ﴾ [الإسراء: 37]

ความว่า “และอย่าเดินบนแผ่นดินอย่างเย่อหยิ่ง แท้จริงเจ้าไม่มี ทางที่จะแยกแผ่นดินและไม่มีทางที่จะสูงเท่าภูเขาได้หรอก” (อัล-อิสรอฮ์ : 37)

﴿ وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْسِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴾ [لقمان: 18]

ความว่า “เจ้าอย่าหันแก้มของเจ้าให้แก่ผู้คนอย่างยโส และอย่า เดินไปตามแผ่นดินอย่างโอ้อวด แท้จริง อัลลอฮ์ มิทรงชอบทุก คนที่ยิ่งจองหงอนและโอ้อวด” (ลุกมาน 18-19)

เช่นเดียวกันนั้น ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ยังกำชับเรื่อง ความอ่อนโยนนี้มนวล เพราะมันเป็นปัจจัยแห่งความอบอุ่นในครอบครัวและ สังคม ท่านกล่าวว่า “แท้จริง อัลลอฮ์ทรงรักความอ่อนโยนในทุก ๆ กิจการ”¹

¹ เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรี, กิตาบ อัล-อะดับ, บาบ อัล-ริฟกฺ ที่ อัล-อัมร์ กุลลียฺ, เล่ม 7 หน้า 8

ท่านยังกล่าวว่า “ความอ่อนโยนไม่ว่าจะอยู่กับสิ่งใด ย่อมต้องทำให้สิ่งนั้น สวยงาม”¹ ท่านนบีได้ปฏิบัติจริงในการใช้ความสุภาพอ่อนโยนและความนึ่มนวลกับบรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่าน ดังโองการที่ว่า

﴿ فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ
لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي
الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾
[آل عمران: ١٥٩]

ความว่า “เพราะความเมตตาจากอัลลอฮ์ เจ้า(มุหัมมัด)จึงได้ สุภาพอ่อนโยนแก่พวกเขา และถ้าหากเจ้าเป็นผู้ประพฤติ ทรยศและมึนใจแข็งกระด้างแล้วไซ้รู้ แน่นนอนพวกเขาก็ ย่อมแยกตัวออกไปจากเจ้า ดังนั้นจงอภัยให้แก่พวกเขาเถิด จงขออภัยโทษต่ออัลลอฮ์ให้แก่พวกเขา และจงปรึกษาหารือกับ พวกเขาในกิจการทั้งหลาย ครั้นเมื่อเจ้ามั่นใจแล้วก็จง มอบหมายแด่อัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรักบรรดา ผู้มอบหมายทั้งหลาย” (อาล อิมรอน : 159)

และด้วยความอ่อนโยนนึ่มนวลของท่านนี่เอง ที่ท่านแสดงความรัก ต่อประชาชาติของท่าน และมุ่งมั่นปรารถนาอย่างจริงจังให้พวกเขาได้รับแต่ สิ่งดี ๆ

¹ เศาะฮิห์ มุสลิม, กิตาบ อัล-บิรร์, باب فضائل الرِّفق، เล่ม 8 หน้า 22, และมุสนัด อิมาม อะหมัด, เล่ม 6 หน้า 58, 112

﴿ لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴾ [التوبة: 128]

[128]

ความว่า “แท้จริง ศาสนทูตคนหนึ่งได้มายังพวกเจ้าแล้ว จากหมู่พวกเจ้าเอง เป็นที่ลำบากใจแก่เขาในสิ่งที่พวกเจ้าได้รับความทุกข์ยาก เขาปรารถนาดีแก่พวกเจ้าเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งยังเมตตาต่อบรรดาผู้ศรัทธา” (อัล-เตาบะฮ์: 128)

﴿ لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَأخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴾ [الحجر: 88]

ความว่า “อย่าทอดสายตาทั้งสองของเจ้าไปยังสิ่งที่เราให้เพื่อความสำราญแก่เหล่าผู้ปฏิเสธศรัทธา จงอย่าเสียใจในการปฏิเสธของพวกเขา และจงลดสีข้างของเจ้าแก่บรรดาผู้ศรัทธาเถิด” (อัล-หิจญ์รฺ: 88)

﴿ وَأَخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴾ [الشعراء: 215]

[الشعراء: 215]

ความว่า “และจงลดสีข้างของเจ้าแก่บรรดาผู้ศรัทธาที่ตามเจ้าเถิด” (อัล-ชุกรออะฮ์: 215)

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เป็นตัวอย่างของความเมตตา การหยิบบั้น และมารยาทที่ดีงาม ท่านหญิงเคาะดีญะฮ์รู้เรื่องเหล่านี้ดีและเคยใช้สิ่งนี้กล่าวพลบโยนให้ท่านสงบและหายจากความกลัวหลังจากที่ได้รับอัลกุรอานครั้งแรก ด้วยการย้ำให้ท่านเห็นถึงคุณค่ามารยาทอันดีงามของท่านว่า “หาเป็นเรื่องเลวร้ายเช่นนั้นไม่ ขอสาบานต่ออัลลอฮ์ พระองค์จะไม่ให้ท่านตกต่ำเป็นอันขาด แท้จริงท่านเป็นคนที่เชื่อมสัมพันธ์กับเครือญาติ ท่านรับภาระหนักคอยช่วยคนที่อ่อนแอ ท่านให้การสงเคราะห์แก่ผู้ที่ขัดสน ท่านเอื้อเฟื้อแจก และท่านคอยช่วยเหลือสนับสนุนความดีเสมอทุกเวลา”¹ นี่เป็นที่ยืนยันแก่ประชาชาติทั้งหลายว่า แท้จริงมารยาทที่สูงส่งและคุณลักษณะนิสัยที่ดีนั้น เป็นสาเหตุหนึ่งที่คอยปกป้องให้คนผู้หนึ่งปลอดภัยจากการถูกรอบงำด้วยสิ่งชั่วร้าย² ในวันที่เข้าพิชิตมักกะฮ์นั้น ท่านนบีได้แสดงให้เห็นถึงความนอบน้อม ก้มศีรษะ ไม่โอ้อวดและไม่โยโส³ ท่านเป็นคนที่คอยรับฟังคำพูดของผู้หญิงและเด็ก สนทนากับพวกเขา และช่วยขจัดความเดือดร้อนให้พวกเขา⁴

หะดีษจากอะนัสอาจจะช่วยอธิบายเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี อะนัสเล่าว่า ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ชอบเยี่ยมผู้ป่วย ร่วมพิธีเกี่ยวกับศพ ท่านไม่เกี่ยงที่จะชี้ลา ตอบรับคำเชิญของพวกเขาเพื่อรับประทานอาหาร

¹ เคาะฮ์อี อัล-บุคอรีฮ์, *باب กัยพะ กานะ บัดฮ์ อัล-วะหีย อีลา เราะฮ์ลิลลาฮ์ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม*, เล่ม 1 หน้า 3, เป็นหะดีษที่สามในตำราท่าน

² อะหมัด บิน อับดุลอะซีซ อัล-หัดดาดี, *อัคดาก อัน-นะบีย์ ฟี อัล-กุรอาน วะ อัล-สุนนะฮ์*, เล่ม 1 หน้า 77

³ ดูรายละเอียดในหัวข้อการพิชิตมักกะฮ์จากหนังสือเล่มนี้

⁴ เคาะฮ์อี มุสลิม, *باب กุรบ์ อัน-นะบีย์ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม มิน อัน-นาส*

และในวันสงครามกับบনী กุร็อยเซาะฮ์ท่านซีลาตัวหนึ่งที่ผูกจมูกด้วย
ใยอินทผลัม โดยมีเบาะรองนั่งที่ทำจากใยอินทผลัมเช่นกัน¹

ท่านไม่ปฏิเสธที่จะให้มีคนไต่หนังพาหะซ้อนกับท่าน ส่วนใหญ่จะ
เป็นอุซามะฮ์ บิน ซัยด์ และบางครั้งท่านก็ให้ภรรยาบางคนของท่านซ้อน²
ท่านเคยกล่าวว่า “แท้จริงอัลลอฮ์มีบัญชามายังฉันว่า พวกเจ้าจงนอบน้อม
เถิด เพื่อที่คนผู้หนึ่งจะได้ไม่เยอหยิ่งกับใครอีกคนหนึ่ง”³

ท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ทำภารกิจร่วมกับบรรดา
เศาะหาบะฮ์ในขณะที่เดินทาง ท่านจะเก็บฟืนและทำหน้าที่เหมือนกับคนอื่น ๆ
ท่านเคยร่วมในการก่อสร้างมัสยิดของท่าน ท่านยังมีส่วนร่วมกับภรรยาในการ
ทำงานบ้าน ดังหะดีษของท่านหญิงอาอิชะฮ์ที่ว่า “ท่านนบีจะคอยช่วยงาน
ภรรยาของท่าน”⁴ ท่านเป็นคนที่มีความละเอียดอ่อนเป็นนิสัย กระทั่งอัลลอฮ์ได้
กล่าวถึงท่านในเรื่องนี้ว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ
لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرٍ نَظِيرِينَ إِنَّهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَأَدْخُلُوا
فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَسِينِ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ
كَانَ يُؤْذَى النَّبِيَّ فَيَسْتَحِيءُ مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحِيءُ مِنَ الْحَقِّ

¹ ฮัต-ติรมิซียฺ, กิตาบ อัล-ญะนาอิช, บาบ 32, หมายเลข 1017 เล่ม 3 หน้า 337

² เศาะฮี้หฺ อัล-บุคอรีเย้, กิตาบ อัล-อะดะบ, บาบ เกาล์ อีร-เราะเงลุญะอะละนิลลาฮ์ ฟิดากะ, เล่ม 7 หน้า
116

³ อิบน์ มาญะฮ์, อัล-สุนัน, บาบ อัล-หะยาอ, หมายเลข 4179, เล่ม 2 หน้า 1399

⁴ จากหะดีษของอาอิชะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮา, ในเศาะฮี้หฺ อัล-บุคอรีเย้, กิตาบ อัล-อะดะบ, บาบ กัยพะ
ยะญุญ อีร-เราะเงลุฟี อะฮ์ลิเย้, เล่ม 7 หน้า 83

وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ
 أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ
 وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا أَرْوَاجَهُمْ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ
 اللَّهِ عَظِيمًا ﴿٥٣﴾ [الأحزاب: ٥٣]

ความว่า “ใ้ับรรดาผู้ศรัทธาเถย ! อย่าได้เข้าไปในบ้านของนบี
 เว้นแต่เมื่อได้รับอนุมัติแก่พวกเจ้าให้เข้าไปรับประทานอาหาร
 โดยมีตั่งนั้งรจอนอาหารสุก แต่เมื่อพวกเจ้าได้รับเชิญก็จงเข้าไป
 ไป ครั้นเมื่อพวกเจ้ารับประทานเสร็จแล้วก็จงแยกย้ายกัน
 ออกไป โดยอย่าถือวิสาสะในการสนทนากันยาว แท้จริง
 ในการนั้นย่อมทำความรำคาญให้แก่ท่านนบี ซึ่งเขาละอายที่จะ
 เชิญพวกเจ้ากลับ(หรือห้ามไม่ให้พวกเจ้าเข้าบ้าน) ทว่าอัลลฮอฮ์
 ไม่ทรงละอายต่อความจริง และเมื่อพวกเจ้าต้องการขอสิ่งใด
 จากพวกนาง(ภรรยาของเขา) ก็จงขอจากหลังม่าน(สิ่งกำบัง)
 เช่นนั้นแหละเป็นการบริสุทธิ์ยิ่งแก่จิตใจของพวกเจ้าและจิตใจ
 ของพวกนาง และไม่เป็นการบังควรแก่พวกเจ้าที่จะก่อความ
 รำคาญให้แก่ศาสนทูตของอัลลฮอฮ์ และไม่บังควรที่จะแต่งงาน
 กับบรรดาภริยาของเขาเป็นอันขาด หลังจากเขาเสียชีวิตแล้ว
 แท้จริง ในการกระทำเช่นนั้น เป็นเรื่องใหญ่หลวงนัก ณ
 ที่อัลลฮอฮ์” (อัล-อะห์ซาบ : 53)

ท่านเรียกร้องสู่ความสมดุลระหว่างการใช้ชีวิตในโลกนี้และโลกหน้า และอย่าให้ชีวิตในโลกนี้และความสวยงามอันล่อลวงของมันกลายเป็นเป้าหมายหลักของมนุษย์ ดังโองการที่ว่า

﴿ وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ ۖ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا ۚ وَأَحْسِنَ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ ۖ وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾ [القصص: ٧٧]

ความว่า “และจงแสวงหาจากสิ่งที่อัลลอฮ์ได้ประทานให้แก่เจ้า เพื่อเป็นปัจจัยสู่ปรโลก และอย่าลืมส่วนของเจ้าแห่งโลกนี้ และจงทำดีต่อผู้อื่น เสมือนกับที่อัลลอฮ์ได้ทำดีแก่เจ้า และอย่าแสวงหาความเสียหายในแผ่นดิน แท้จริง อัลลอฮ์ไม่รักบรรดาผู้ป้อนทำลาย” (อัล-เกาะศ็อศ : 77)

ท่านปรารถนาที่จะให้บรรดาสาวกได้รู้ว่าท่านรักพวกเขาแค่ไหน ด้วยเหตุนี้ท่านได้พูดกับมูอาซ บิน ญะบัล ในวันหนึ่งว่า “โอ้มูอาซเอ๋ย ขอสาบานต่ออัลลอฮ์ แท้จริงฉันรักท่าน โอ้มูอาซเอ๋ย ฉันจะสั่งเสียแก่ท่าน อย่าได้ละเลย คำกล่าวทุกครั้งหลังละหมาดว่า

اللَّهُمَّ اعْنِي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ.

“โอ้อัลลอฮ์ โปรดช่วยเหลือฉันในการรำลึกถึงพระองค์ ขอขอบคุณพระองค์ และการเคารพภักดีต่อพระองค์อย่างสวยงามยิ่ง”¹

¹ มุสนัด อิมาม อะหมัด, เล่ม 5 หน้า 245

และท่านกล่าวว่า “เมื่อคนหนึ่งในกลุ่มพวกท่านรักพี่น้องของเขา (ที่เป็นมุสลิม) ก็จงบอกให้เขารับรู้เถิด”¹ เช่นเดียวกัน ท่านยังส่งเสริมให้กระทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดความรักระหว่างกัน เช่นการเยี่ยมเยียน การมอบของขวัญ² และการยิ้ม ซึ่งท่านได้กล่าวเกี่ยวกับการยิ้มว่า “การยิ้มแก่พี่น้องของท่านเป็นการทำทาน”³ ท่านสอนการทักทายให้เกียรติระหว่างพวกเขาด้วยการทักทายที่ดีเยี่ยม

﴿وَإِذَا حَيَّيْتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا﴾ [النساء: ٨٦]

ความว่า “และเมื่อพวกเขาได้รับคำทักทายให้เกียรติ ก็จงกล่าวตอบด้วยคำทักทายให้เกียรติที่ดีกว่านั้น หรือตอบเช่นเดียวกันกลับไป แท้จริงอัลลอฮ์ทรงค่านวณการตอบแทนทุกสิ่งทุกอย่าง” (อัน-นิสาฮ์ : 86)

อัล-บุคอรีย์ ได้ตั้งข้อบทในตำราของท่านว่า “บทว่าด้วยการขออนุญาต เรื่องการทักทายให้สลามแก่ทุกคนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของอิสลาม”⁴

¹ มุสнад อิมาม อะหมัด, เล่ม 4 หน้า 30

² อัต-ติรมิซีย์, กิตาบ อัล-บิรร์, มา ญาฮ์ ที่ เกาะบูล อัล-สะดียะฮ์ อะ อัล-อิซาบะฮ์ อะลียฮา, หน้า 34 หมายเลข 1953 เล่ม 4 หน้า 338

³ อัต-ติรมิซีย์, กิตาบ อัล-บิรร์, มา ญาฮ์ ที่ เคาะนาอิฮ์ อัล-มะอรูฟ มิน อัล-หะดีษ, หน้า 36 หมายเลข 1956 เล่ม 4 หน้า 340, อับดุลลอฮ์ บิน นะฎิบ สาลิม ได้รวบรวมสายรายงานเกี่ยวกับเรื่องการยิ้มของท่านนี้ คือลัดลุลอฮ์อะลียะฮ์ สัดลัม ในหนังสือที่ชื่อว่า อิบติสามาต นะบะวียะฮ์, ไคโร : สำนักพิมพ์ อิกเราะฮ์, พิมพ์ครั้งที่ 1, อ.ศ. 1427

⁴ ดู เคาะฮีย์ อัล-บุคอรีย์, เล่ม 7 หน้า 128

และ “บทว่าด้วยการศรัทธา เรื่องการทักทายให้สลามเป็นส่วนหนึ่งของอิสลาม” และอัล-ติรมิซียได้ตั้งข้อบทรในตำราของท่านว่า “บทว่าด้วยคุณค่าของการทักทายให้สลาม”¹

อัลกุรอานยังได้ห้ามการแบ่งชนชั้นวรรณะระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และได้ย้ำเตือนว่าพวกเขาเกิดจากที่เดียวกัน และห้ามเหยียดหยามซึ่งกันและกัน ดังโองการที่ว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّن نِّسَاءٍ مِّن نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَرُوا بِاللِّقَبِّ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوقَ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقْوَمُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾ ﴾

[الحجرات: ١١- ١٣]

¹ เศาะฮ์ อัล-บุคอรี, เล่ม 1 หน้า 12, เศาะฮ์ มุสลิม เล่ม 7 หน้า 2, และดู กิตาบ อัล-อิสติซฮาน เล่ม 5 หน้า 52

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย ชนกลุ่มหนึ่งจากพวกเจ้า
อย่าได้เยาะเย้ยอีกกลุ่มหนึ่ง บางทีกลุ่มที่ถูกเยาะเย้ยนั้นจะ
ดีกว่ากลุ่มที่เยาะเย้ย และสตรีกลุ่มหนึ่งอย่าได้เยาะเย้ยสตรีอีก
กลุ่มหนึ่ง บางทีกลุ่มที่ถูกเยาะเย้ยจะดีกว่ากลุ่มที่เยาะเย้ย และ
พวกเจ้าอย่าได้ตำหนิตัวของพวกเจ้าเอง (โดยตำหนิกันเอง
ระหว่างพวกเจ้า) และอย่าได้เรียกกันด้วยฉายาที่ไม่ชอบ
สิ่งเหล่านั้นช่วงเลวทรามยิ่งนักหลังจากที่ได้มีการศรัทธากัน
แล้ว และผู้ใดไม่สำนึกผิดจากสิ่งเหล่านั้นพวกเขาคือบรรดา
ผู้อธรรม โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงปลีกตัวให้พ้นจาก
พฤติกรรมส่วนใหญ่ของการสงสัยคาดเดาในทางไม่ดี แท้จริง
การสงสัยคาดเดาบางอย่างนั้นเป็นบาป พวกเจ้าอย่าสอดแนม
และบางคนในหมู่พวกเจ้านินทาซึ่งกันและกัน คนหนึ่ง
ในหมู่พวกเจ้านั้นชอบที่จะกินเนื้อพี่น้องของเขาที่ตายไปแล้ว
กระนั้นหรือ? พวกเจ้าอย่ามรังเกียจมัน และจงยำเกรงอัลลอฮ์
เถิด แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ
โอ้มนุษยชาติทั้งหลาย แท้จริงเราได้สร้างพวกเจ้าจากเพศชาย
และเพศหญิง และเราได้ให้พวกเจ้าแยกเป็นเผ่าและตระกูล
เพื่อจะได้รู้จักกัน แท้จริงผู้ที่มีเกียรติยิ่งในหมู่พวกเจ้า
ที่อัลลอฮ์นั้น คือผู้ที่มีความยำเกรงยิ่งในหมู่พวกเจ้า
แท้จริง อัลลอฮ์ทรงรอบรู้และตระหนักรู้ยิ่ง” (อัล-หุญรอต 11-
13)

อัลกุรอานได้ยืนยันความเป็นพี่น้องของบรรดาผู้ศรัทธาในโองการ
ที่ว่า

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾ ﴾ [الحجرات: 10]

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ศรัทธานั้นเป็นพี่น้องกัน ดังนั้น
พวกเจ้าจงไกล่เกลี่ยประนีประนอมกันระหว่างพี่น้อง
ทั้งสองฝ่ายของพวกเขา และจงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด หวังว่า
พวกเจ้าจะได้รับความเมตตา” (อัล-หุญรอต : 10)

อัลกุรอานได้สั่งบังคับให้มีการไกล่เกลี่ยประนีประนอมเมื่อพวกเขา
ขัดแย้งกัน ให้ยื่นเคียงข้างฝ่ายที่ถูกต้อ และอยู่ตรงข้ามกับฝ่ายที่ละเมิด และ
ให้มีการประนีประนอมอย่างต่อเนื่อง ดังโองการต่อไปนี้

﴿ وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ
بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقْتُلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى
أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ
يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾ ﴾ [الحجرات: 9]

ความว่า “และหากสองฝ่ายจากบรรดาผู้ศรัทธาทะเลาะวิวาท
กัน พวกเจ้าจงไกล่เกลี่ยระหว่างทั้งสอง หากฝ่ายหนึ่ง
ในสองฝ่ายนั้นละเมิดอีกฝ่ายหนึ่ง พวกเจ้าก็จงปรามฝ่ายที่
ละเมิด จนกว่าฝ่ายนั้นจะกลับสู่พระบัญชาของอัลลอฮ์ ต่อมา
หากฝ่ายนั้นกลับตัวแล้ว พวกเจ้าก็จงประนีประนอมระหว่าง

ทั้งสองฝ่ายด้วยความยุติธรรม และจงให้มีความเที่ยงธรรมเถิด
แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรักใคร่บรรดาผู้เที่ยงธรรม” (อัล-หุญรุด : 9)

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ยังได้ห้ามการนินทา¹ และห้าม
เหยียดหยามซึ่งกันและกัน “เพียงพอแล้วที่ความชั่วจะเกิดกับคนผู้หนึ่ง ด้วย
การที่เขาถูกเหยียดหยามพี่น้องมุสลิมของเขา”² เช่นเดียวกับโองการที่ว่า

﴿ وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ
لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴾ [لقمان: 18]

ความว่า “เจ้าอย่าหันแก้ม(ไบหน้า)ของเจ้าให้แก่ผู้คนอย่างยโส
และอย่าเดินไปตามแผ่นดินอย่างโอ้อวด แท้จริง อัลลอฮ์
มิทรงชอบทุกคนที่ยิ่งจองหอง” (ลูกมาน : 18)

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ
الْحَرُّ بِالْحَرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنثَىٰ بِالْأُنثَىٰ فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ
أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتِّبَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٌ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ
تَخْفِيفٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنِ اعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ [البقرة: 178]

¹ อัต-ติรมิซีย์, กิตาบ อัล-บิรร์, มา ญาฮ์ ที่ อัล-ฮิบะฮ์, เล่ม 4 หน้า 329

² อัต-ติรมิซีย์, กิตาบ อัล-บิรร์, บาบ 18, มา ญาฮ์ ที่ ชะพะเกาะฮ์ อัล-มุสลิม อะลา อัล-มุสลิม, หมายเลข
1927 และ มุสนัด อิมาม อะหมัด, เล่ม 3 หน้า 491

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย การประหารชีวิตฆาตกรในกรณีที่มีผู้ถูกฆ่าตาย (โดยเจตนา) ได้ถูกบัญญัติแก่พวกเจ้าแล้ว คือชายอิสระจะถูกประหารชีวิตเพราะฆ่าชายอิสระ ทาสจะถูกประหารชีวิตเพราะฆ่าทาส และผู้หญิงจะถูกประหารชีวิตเพราะฆ่าผู้หญิง ผู้ใดได้รับการอภัยจากทายาทของผู้ถูกฆ่า (โดยไม่ชดใช้ด้วยชีวิตและทดแทนด้วยสินไหม) ก็ให้เขาติดตามค่าสินไหมโดยชอบธรรม และให้เขาชำระสินไหมแก่เขาโดยดี (โดยไม่ยัดเยียด) นั่น(การยกโทษพร้อมชดใช้ด้วยสินไหม)คือการผ่อนปรนจากพระเจ้าผู้อภิบาลของพวกเจ้าและเป็นความเมตตาแก่พวกเจ้า และหากผู้ใดละเมิดหลังจากนั้นเขา ก็ย่อมได้รับการลงโทษอันเจ็บแสบ” (อัล-บะเกาะเราะฮ์: 178)

﴿ وَلَا يَأْتِلِ أَوْلُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أَوْلِيَ الْقُرْبَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِيَعْفُوا وَيَلِصَفَحُوا ۗ أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ [النور: ๒๔]

ความว่า “ผู้มีเกียรติในศาสนาและผู้มั่งคั่งในทรัพย์สินจากหมู่พวกเจ้าอย่าได้สาบานที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือแก่ญาติมิตร คนยากจน และผู้อพยพในหนทางของอัลลอฮ์ พวกเขาจงอภัยและยกโทษเถิด พวกเจ้าไม่ชอบหรือที่อัลลอฮ์จะทรงอภัยให้แก่พวกเจ้า และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัย ผู้ทรงเมตตาเสมอ” (อัน-นูร : 22)

﴿ وَجَزَاؤُا سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴾ [الشورى: ٤٠]

ความว่า “และการตอบแทนความชั่วก็คือความชั่วเยี่ยงเดียวกัน แต่ผู้ใดอภัยและไถ่เก็ลยคืนดีกัน รางวัลตอบแทนของเขานั้นย่อมอยู่ที่อัลลอฮ์ แท้จริงพระองค์ไม่ชอบบรรดาผู้อธรรม” (อัล-ชورى : 40)

﴿ وَلَا تَسْتَوِى الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعِ بِالَّتِي هِىَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِى بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِىٌّ حَمِيمٌ ﴾ [فصلت: ٣٤]

ความว่า “ความดีและความชั่วนั้นหาเท่าเทียมกันไม่ เจ้าจงขับไล่(ความชั่ว)ด้วยสิ่งที่ดีกว่า เมื่อนั้นผู้ที่ระหว่างเจ้ากับเขาเคยเป็นอริกันก็จะกลับกลายเป็นเยี่ยงมิตรที่สนิทกัน” (ฟุศสิลัต : 34)

﴿ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴾ [آل عمران: ١٣٣-١٣٤]

ความว่า “คือบรรดาผู้ที่บริจาคทั้งในยามสุขสบายและในยามเดือดร้อน บรรดาผู้ที่ยับยั้งความโกรธและให้อภัยแก่

เพื่อนมนุษย์ และอัลลอฮ์ทรงรักผู้กระทำดีทั้งหลาย” (อาล อิมรอน : 134)

สิ่งเหล่านี้ ทั้งความเท่าเทียม การให้เกียรติผู้อื่น และการ ประนีประนอมระหว่างคู่กรณี ล้วนเพราะต้องการสร้างสังคมอิสลามที่มี จริยธรรมอันมั่นคงและเป็นเอกภาพ

﴿ لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّنْ نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنَ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ أُتِيَآءَ مَرْضَاتٍ لِّلَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴾ [النساء: ١١٤]

ความว่า “ไม่มีความดีใด ๆ ในส่วนมากจากการพูดคุยซบซิบของพวกเขา นอกจากผู้ที่ใช้ให้ทำทาน คำพูดที่ดี หรือ ประนีประนอมระหว่างผู้คนเท่านั้น และผู้ใดกระทำได้ดังกล่าวเพื่อ แสวงหาความโปรดปรานจากอัลลอฮ์แล้ว เราจะให้รางวัล อันยิ่งใหญ่แก่เขา” (อัน-นิสาฮ์ : 114)

อัลลอฮ์บัญญัติสั่งให้ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม มีความ เมตตา และให้มนุษย์สังเสียดกันในเรื่องความเมตตาเช่นกัน ดังโองการต่อไปนี้

﴿ ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ﴾ [البلد: ١٧]

ความว่า “แล้วเขาได้อยู่ในหมู่ผู้ที่ศรัทธา ตักเตือนกันให้มีความ ออดทน และตักเตือนกันให้มีความเมตตา” (อัล-บะลัด : 17)

ดังที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า “แท้จริงอัลลอฮ์จะทรงเมตตาต่อปวงบ่าวของพระองค์ที่มีความเมตตา”¹ และท่านกล่าวว่า “ผู้ที่เมตตาจะได้รับความเมตตาจากอัลลอฮ์ผู้เมตตา ยิ่ง ดังนั้น จงเมตตาผู้ที่อยู่ในแผ่นดินนี้ แน่แน่นอนผู้ที่อยู่บนฟ้าจะเมตตาพวกท่าน”² ท่านเน้นย้ำในเรื่องของการแบ่งปันความเมตตาระหว่างมุสลิมในภาพรวมและให้มันขจรกระจายครอบคลุมสังคมโดยทั่วไป “อุปมาบรรดาผู้ศรัทธา ในความรัก ความเมตตา และความเอ็นดูระหว่างพวกเขานั้น อุปมัยร่างกายเดียวกัน เมื่ออวัยวะส่วนใดบาดเจ็บ ส่วนอื่นของร่างกายก็พลอยไม่ได้หลับนอนและเจ็บปวดไปด้วย”³

การละหมาดนั้นถูกนับว่าเป็นอิบาดะฮ์ที่สำคัญยิ่งสำหรับท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ทว่า ท่านก็ยังผ่อนปรนเพื่อให้ละหมาดเสร็จอย่างรวดเร็ว ๆ เพราะเมตตาสงสารเด็ก ๆ ที่กำลังร้อง ดังรายงานจากอบูเกาะตาดีฮ์ เราะวะฎิยัลลอฮุอันนัฮ์ ว่า แท้จริงท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า “แท้จริงฉันกำลังละหมาดอยู่ และฉันต้องการจะละหมาดให้ยาว แต่แล้วฉันได้ยินเด็กร้อง ฉันจึงละหมาดให้สั้น เนื่องจากฉันรู้ว่าแม่ของเด็กรู้สึกกังวลมากแค่ไหนกับลูกที่กำลังร้อง”⁴

¹ เคาเศฮ์ อัล-บุคอรีฮ์, กิตาบ อัล-ญะนาอิช, บาบ 33, เกาล์ อัน-นะบีย์ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ยูอัซฮับ อัล-มัยยิต บิ นูกาฮ์ อะฮ์ลิฮ์ อะลัยฮ์, เล่ม 2 หน้า 81

² จากหะดีษที่บันทึกโดย อัล-ติรมิซีย์, กิตาบ อัล-บิรร์, บาบ 16, เล่ม 4 หน้า 324

³ เคาเศฮ์ มุสลิม, กิตาบ อัล-บิรร์, บาบ มา ญูอาห์ ฟิ เราะหิมะฮ์ อัล-มุสลิมีน ตะรอหุม อัล-มุอ์มินีน อะตะอาฟุฟิฮิม เล่ม 8 หน้า 20

⁴ เคาเศฮ์ อัล-บุคอรีฮ์, กิตาบ อัล-อะฮซาน, บาบ 65, มัน อะค็อฟพะ อัล-เคาะลาฮ์, เล่ม 1 หน้า 172, และ มุสнад อิมาม อะห์มัด, เล่ม 3 หน้า 205

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม มีเมตตาต่ออาทาส ท่านบัญญัติให้การปล่อยทาสเป็นการทำความดีอันใหญ่หลวง และเป็นหนึ่งในประตุนแห่งการไถ่บาปต่าง ๆ ได้ อิสลามพยายามปิดประตุนแห่งการเป็นทาสให้แคบลงหลังจากที่เคยถูกเปิดกว้างในทุกศาสนาและระบบการปกครองต่าง ๆ ในสมัยของท่านนบี และท่านยังได้สั่งเสียให้ปฏิบัติกับพวกเขาด้วยดี “คนรับใช้ของพวกท่านนั้นเป็นพี่น้องของพวกท่าน อัลลอฮ์ให้พวกเขาอยู่ภายใต้การปกครองของพวกท่าน ดังนั้นผู้ใดที่พี่น้องของเขาอยู่ภายใต้การปกครองของเขา จงให้อาหารแก่เขาจากชนิดเดียวกับที่เขารับประทาน จงให้เครื่องนุ่งห่มแก่เขาจากชนิดเดียวกับที่เขาสวมใส่ และพวกท่านอย่าให้พวกเขาทำในสิ่งที่เกินความสามารถของพวกเขา หากพวกท่านให้พวกเขาทำในสิ่งที่เกินความสามารถ ก็จงช่วยเหลือพวกเขา”¹ ท่านยังกล่าวว่า “และห้ามคนใดคนหนึ่งจากพวกท่านพูดว่า ใ้ทาสของฉัน ใ้ทาสีของฉัน แต่จงพูดแทนว่า ใ้คนหนุ่มสาวของฉัน ส่วนคนที่เป็นทาสก็อย่าเรียกนายของเขา ร็อบบีย์ วะ ร็อบบะตี (เจ้าของฉัน) แต่ให้เรียกว่า สัยยิดีดี วะ สัยยิดะตี (นายของฉัน) เพราะทุกคนเป็นป่าวกันหมด เจ้าของก็คืออัลลอฮ์ อัลชะวะญุลล์ ผู้สูงส่งยิ่งเท่านั้น”²

แท้จริงความเมตตาและมารยาทต่าง ๆ ของความเป็นมนุษย์นั้น มิได้เจาะจงกับมุสลิมและมนุษยชาติเท่านั้น แต่บทบัญญัติของอิสลามยังแผ่ไปถึงสัตว์ เมตตาต่อสัตว์ ให้อาหาร ไม่ทรมาน ไม่ฆ่าโดยไร้ความปรานีและไร้ประโยชน์ ดังที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า

¹ มุสนัด อิมาม อะหมัด, เล่ม 2 หน้า 247 และเศาะฮีหฺ อัล-บุคอรี, กิตาบ อัล-อีมาน, บาบ อัล-มะอาคียฺ มิน อัมร์ อัล-ญายฮิลียะฮฺ, เล่ม 1 หน้า 13

² เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรี, หมายเลข 2434,เศาะฮีหฺ มุสลิม, หมายเลข 4275

“ในการช่วยเหลือสัตว์ทุกตัวนั้นย่อมมีผลบุญตอบแทน”¹ และกล่าวว่า “ผู้ที่
ไม่มีความเมตตา(ต่อผู้อื่น)เขาจะไม่ได้รับความเมตตา(จากอัลลอฮ์)”² และ
กล่าวว่า “สตรีนางหนึ่งถูกลงโทษเพราะแมว เธอก็กังมັນจนกระทั่งตาย เธอ
ได้เข้านรกเพราะมัน เมื่อเธอกังมັນไว้เธอไม่ได้ให้อาหารและน้ำแก่มัน และเธอ
ไม่ได้ปล่อยยให้มันหากินแมลงตามพื้นดิน”³ และกล่าวว่า “อัลลอฮ์สาปแช่งผู้ที่
เอาสิ่งมีชีวิตมาเป็นเป้า(ในการประลองความแค้น)”⁴

คำสอนทั้งหมดนี้เกี่ยวกับสิทธิของสัตว์ อิสลามได้กล่าวถึงมาก่อนแล้ว
เป็นเวลาหลายศตวรรษ นั่นเป็นความเมตตาที่อัลลอฮ์บัญญัติแก่ปวงบ่าว
ผู้ศรัทธาของพระองค์ ผู้ดำเนินตามทางนำของพระองค์ ทั้งนี้เพื่อพวกเขาจะได้
เป็นผู้เมตตาต่อทุก ๆ ชีวิต นับประสาอะไรกับความเมตตาที่ต้องมีแก่มนุษย์
ด้วยกัน

อิสลามเน้นย้ำให้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ให้อยู่เคียงข้างผู้เดือดร้อน
และไม่ให้ร้ายแก่บุคคลใด ไม่ว่าจะเป็นเพศชายและเพศหญิง ดังโองการ
ต่อไปนี้

¹ จากบันทึกของ อัล-บุคอรี, *กิตาบ อัล-มุสากอฮ์*, บาบ *ฟัยล์ สักย อัล-มาฮ์*, เล่ม 3 หน้า 77

² หะดีษ มุตตะฟั กะ อัลดัยฮ์ จากรายงานของอบู สุร็อยเราะฮ์, ดู เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรี, *กิตาบ อัล-อะดบ์*,
باب *เราะหฺมะฮ์ อัล-วะลัด ะ ตักบีลฺฮ์ ะ มุอานะกอดุฮ์*, เล่ม 7 หน้า 75 และ เศาะฮีหฺ มุสลิม หมายเลข
4282

³ เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรี, *กิตาบ อัล-มุสากอฮ์*, เล่ม 3 หน้า 77 และเศาะฮีหฺ มุสลิม, บาบ *ตะหรีม ตะอูชีบ
อัล-ฮิเราะฮ์ ะ นะหฺวีฮา*, เล่ม 8 หน้า 35

⁴ *มุสนัด อิมาม อะห์มัด*, เล่ม 1 หน้า 216 และเศาะฮีหฺ มุสลิม, *กิตาบ อัล-ฮิด*, บาบ *อัน-นะฮ์ยฺ อัน ค็อบรฺ
อัล-บะฮาอิม*, เล่ม 6 หน้า 73

﴿ وَلَا يَأْتَلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولَى الْقُرْبَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِيَعْفُوا وَيُلِصِّفُوا إِلَّا نُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعُنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾ يَوْمَئِذٍ يُوفِّيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿٢٥﴾

[النور: ٢٢-٢٥]

ความว่า “ผู้มีเกียรติในศาสนาและผู้มั่งคั่งในทรัพย์สินจากหมู่พวกเขาอย่าได้สาบานที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือแก่ญาติมิตรคนยากจน และผู้อพยพในหนทางของอัลลอฮ์ พวกเขาจงอภัยและยกโทษให้แก่พวกเขาเถิด พวกเขาไม่ชอบหรือที่อัลลอฮ์จะทรงอภัยให้แก่พวกเขา และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัย ผู้ทรงเมตตาเสมอ แท้จริงบรรดาผู้กล่าวหาบรรดาหญิงบริสุทธิ์ไว้แต่ยงสาและเป็นผู้ศรัทธาว่านางผิดประเวณี พวกเขาเหล่านั้นจะถูกสาปแช่งทั้งในโลกนี้และโลกหน้า สำหรับพวกเขาจะได้รับการลงโทษอย่างมหันต์ วันที่ลิ้น มือ และเท้าของพวกเขาจะเป็นพยานปรักปรำพวกเขาในสิ่งที่พวกเขาได้กระทำไว้ ในวันนั้นอัลลอฮ์จะทรงตอบแทนแก่พวกเขาอย่างครบถ้วน ตามส่วนแห่งการตอบแทนของพวกเขาอย่างแท้จริง และพวกเขาจะรู้ว่าแท้จริงอัลลอฮ์นั้น พระองค์คือผู้ทรงสัจจะ ผู้ทรงให้ประจักษ์ซึ่ง

ความจริง” (อัน-นุร : 22-25)

และยังเน้นย้ำเรื่องการปฏิสัมพันธ์ที่ดีและการทำดีกับเพื่อนบ้าน¹ ดัง
โองการต่อไปนี้

﴿ ۞ وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا
وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ
الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ
أَيْمَانُكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا ﴿۳۶﴾

[النساء: ۳۶]

ความว่า “พวกเจ้าจงเคารพภักดีอัลลอฮ์เถิด และอย่านำสิ่งใด
มาเป็นภาคีกับพระองค์ และจงทำดีต่อผู้บังเกิดเกล้าทั้งสอง
ญาติที่ใกล้ชิด เด็กกำพร้า ผู้ขัดสน เพื่อนบ้านใกล้เคียงและที่
ห่างไกล เพื่อนเคียงข้างและผู้เดินทาง และทาสที่อยู่ในการ
ครอบครองของพวกเจ้า แท้จริงอัลลอฮ์ ไม่รักผู้หยิ่งยโส
ผู้โอ้อวด”(อัน-นิสาฮ์ : 36)

ดังที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลิม กล่าวว่า “บุคคลใดศรัทธา
ต่ออัลลอฮ์และวันปรโลกเขาอย่าได้ก่อความเดือดร้อนแก่เพื่อนบ้านของเขา”²

¹ อัล-บุคอรีได้ตั้งชื่อหัวข้อในตำราของท่านว่า *باب احل-วุศอฮ์ บี احล-ญาร*, เล่ม 7 หน้า 78 เป็นหะดีษ
มุตตะฟัค อะลัยยฺ

² เศาะฮิห์ อัล-บุคอรี, *باب มัน กานะะ ยูฮฺมินู บิลลาฮ์ อะ احล-เยาม์ احล-อาคิร* ฟูลา *ยูฮฺนี ญาเราะฮู*,
เล่ม 7 หน้า 78 เป็นหะดีษมุตตะฟัค อะลัยยฺ

และ “ญิบร็ลล์สั่งเสียฉันอยู่เสมอเกี่ยวกับเพื่อนบ้าน จนฉันคิดว่าเขากำลังจะให้เพื่อนบ้านรับมรดกกันได้”¹ “ขอสาบานต่ออัลลอฮ์ เขายังไม่ศรัทธา ขอสาบานต่ออัลลอฮ์ เขายังไม่ศรัทธา” มีคนถามว่า ใครเล่า ใ้ท่านเราะสูลุลลอฮ์? ท่านตอบว่า “ผู้ที่เพื่อนบ้านของเขาไม่ปลอดภัยจากความเลวร้ายของเขา”² การทำดีเช่นนี้มิได้เจาะจงเฉพาะมุสลิมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกับต่างศาสนิกอีกด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความชัดเจนและประจักษ์ชัดในการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน หากพวกเขามิใช่คู่สงคราม ดังในโองการนี้

﴿ لَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقْتَلُوا فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوا مِنْ دِينِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٨﴾ إِنَّمَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَتَلُوا فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوا مِنْ دِينِكُمْ وَظَلَّهُرُوا عَلَىٰ إخراجِكُمْ أَنْ تَوَلَّوهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩﴾ [الممتحنة: ٨-٩]

ความว่า “อัลลอฮ์ไม่ได้ห้ามพวกเจ้า มิให้ทำดีและให้ความยุติธรรมแก่บรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาที่ได้ต่อต้านพวกเจ้าในเรื่องศาสนา และได้ขับไล่พวกเจ้าออกจากบ้านเรือนของพวกเจ้า แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรักบรรดาผู้มีความยุติธรรม แท้จริงอัลลอฮ์ทรงห้ามพวกเจ้าจากการผูกมิตรกับบรรดาผู้ที่ต่อต้านพวกเจ้าในเรื่องศาสนา และขับไล่พวกเจ้าออกจากบ้านเรือนของพวก

¹เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรี, باب อัล-วุศอฮฺ บิ อัล-ญาร, เล่ม 7 หน้า 78 เป็นหะดีษมุตตะฟิหฺ อะลียฺ

²เศาะฮีหฺ อัล-บุคอรี, باب อิซม์ มัน ลา ยะอัมมะนู ญาเราะฮฺ บะวาอิเกาะฮฺ, เล่ม 7 หน้า 78 เป็นหะดีษมุตตะฟิหฺ อะลียฺ

เจ้า และผู้ใดผูกมิตรกับพวกเขา แน่นนอนพวกเขาย่อมเป็นผู้
อธรรม” (อัล-มุตตะหะนะฮ์ : 8-9)

อัลลอฮ์บัญชาสั่งให้ทำดีกับเชลยสงครามในโองการต่อไปนี้

﴿ وَيُطْعَمُونَ أَلْطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِ ۖ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ﴿٨﴾
إِنَّمَا نُنْطَعِمُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا

﴿[الانسان: 8-9]﴾

ความว่า “และพวกเขาให้อาหารแก่คนยากจน เด็กกำพร้า และ
เชลยศึก ทั้งที่พวกเขายังรักและต้องการในอาหารนั้น โดยพวกเขา
จะกล่าวว่า แท้จริงเราให้อาหารแก่พวกท่าน โดยหวังความ
โปรดปรานของอัลลอฮ์ เรามิได้หวังการตอบแทนและการ
ขอบคุณจากพวกท่านแต่ประการใด” (อัล-อินซาน : 8-9)

ท่านนบีสั่งให้ทำดีกับบรรดาผู้ตั้งภาคีที่เป็นเชลยในสงครามบะดร์
และอื่น ๆ ดังนั้นชาวมุสลิมจึงให้อาหารแก่พวกเชลยเช่นเดียวกับอาหารที่
พวกเขาบริโภค และยังปฏิบัติกับพวกเชลยเหล่านั้นด้วยดี จนมีผลทำให้
พวกเขาเข้ารับอิสลามหลังจากนั้น¹

¹ ดู อับดุลอะซีซ อัล-อุมะรียฺ, *เราะซูลุลลอฮ์ วัะ คอตะมะ อัน-นะบียีน ดีน วัะ เคาละฮ์*, (หัวข้อสงคราม
บะดร์) ภาคที่ 3 หน้า 607

ส่วนหนึ่งจากจริยธรรมอันสวยงามนำมาห้ศรัทธาของประชาชาตินี้ คือ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการให้¹ การให้ของประชาชาตินี้เป็นที่รู้ ๆ กัน ในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็นการทำทานภาคบังคับ หรือทานบริจาคทั่วไป ซึ่งถูกกล่าวถึงพร้อมกับการละหมาดในหลาย ๆ ที่ด้วยกัน ดังเช่น

﴿ إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا ۝ إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ۝ وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ۝ إِلَّا الْمُصَلِّينَ ۝ الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ۝ وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ۝ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ۝ وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ۝ ﴾ [المعارج: 19-26]

ความว่า “แท้จริงมนุษย์นั้นถูกบังเกิดมาเป็นคนหวั่นไหว เมื่อความทุกข์ยากประสบแก่เขา ก็ตีโพยตีพายกลัดกลุ้ม และเมื่อคุณความดีประสบแก่เขาก็หวงแหน นอกจากบรรดาผู้กระทำความละหมาด บรรดาผู้ที่ดำรงมั่นอยู่ในการทำละหมาดของพวกเขาเป็นประจำ และบรรดาผู้ที่ในทรัพย์สินของพวกเขามีส่วนที่ถูกกำหนดไว้เพื่อบริจาคสำหรับผู้ที่ย่อยขอและผู้ที่ไม่่อยขอ และบรรดาผู้ที่เชื่อมั่นต่อวันแห่งการตอบแทน” (อัล-มะฮารีจญ์ : 19-26)

¹ อัล-บุคอรีได้ตั้งชื่อหัวข้อในตำราของท่านว่า *กิตาบ อัล-อะดับ*, *باب हुسن อัล-คุลุค* *วะ อัล-สะคอธ* *วะ มา ยุกเราะฮ์ มิน อัล-บุคค*

﴿ فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى ﴿٥﴾ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى ﴿٦﴾ فَسَنِيَرُهُو
 لِيُسْرَى ﴿٧﴾ وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى ﴿٨﴾ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى ﴿٩﴾
 فَسَنِيَرُهُو لِلْعُسْرَى ﴿١٠﴾ وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى ﴿١١﴾ إِنَّ
 عَلَيْنَا لَلْهُدَى ﴿١٢﴾ وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَى ﴿١٣﴾ ﴾ [الليل: ٥-١٣]

ความว่า “ส่วนผู้ที่บริจาคและยำเกรง และเชื่อมั่นในสิ่งที่ดี (สัญญาของอัลลอฮ์) เราก็จะอำนวยความสะดวก และส่วนผู้ที่ตระหนี่และถือว่ามีพอเพียงแล้ว (โดยไม่หวังการตอบแทนจากอัลลอฮ์) และปฏิเสธสิ่งที่ดีงาม เราก็จะอำนวยความสะดวกให้เขาได้รับความลำบาก และทรัพย์สินสมบัติของเขาจะไม่อำนวยความสะดวกประโชยชนแก่เขาได้ เมื่อเขาตกไปในเหวนรก แท้จริงหน้าที่ของเรานั้นคือการชี้แนะทาง และแท้จริงชีวิตในปรโลก และโลกนี้เป็นสิทธิ์ของเราเท่านั้น” (อัล-ลัยลฺ : 5-13)

และโองการที่ว่า

﴿ لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَا نَنْفُسِكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُؤَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٢﴾ ﴾ [البقرة: ٢٧٢]

ความว่า “หาใช่เป็นหน้าที่ของเจ้าไม่ ที่จะให้พวกเขาบรรลู่ถึงศรัทธา แต่ทว่าอัลลอฮ์ต่างหากที่จะแนะนำใครก็ได้ที่พระองค์ทรงประสงค์ สิ่งดีใด ๆ ที่พวกเจ้าบริจาค ก็ย่อมเป็นประโชยชน

แก่ตัวของพวกเจ้าเอง และพวกเจ้าไม่ได้บริจาคสิ่งใด นอกจาก
ต้องบริจาคเพื่อแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์เท่านั้น
และสิ่งดีใด ๆ ที่พวกเจ้าบริจาคไป มันก็จะถูกตอบแทนโดย
ครบถ้วนแก่พวกเจ้า โดยพวกเจ้าจะไม่ถูกอธรรมลำเอียง” (อัล-
บะเกาะเราะฮ์ : 272)

และ

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِّن قَبْلِ أَنْ يَأْتِي
يَوْمٌ لَا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفِيعَةٌ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ

[البقرة: ๒๖๔]

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงบริจาคส่วนหนึ่งจาก
สิ่งที่เราได้ให้เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเจ้า ก่อนที่จะถึงวันหนึ่ง
ซึ่งในวันนั้นไม่มีการซื้อขาย ไม่มีการเป็นมิตร และไม่มีการ
ช่วยเหลือใด ๆ และบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธานั้นคือพวกที่อธรรม”
(อัล-บะเกาะเราะฮ์ : 254)

และในหะดีษของท่านนบี คือลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม มีว่า
“แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงเอื้อเพื่อ พระองค์รักการเอื้อเพื่อ”¹ และเพื่อเป็น
แนวทางที่จะป้องกันให้ห่างไกลจากการเคียดแค้น การอิจฉากันและกัน และ
ให้ออกห่างจากสงครามเพื่อแย่งทรัพย์สินนั้น ท่านกล่าวว่า “พวกท่านจงระวัง

¹ จากบันทึกของอັต-ติรมิซียฺ, กิตาบ อัล-อะดบ์, หมายเลข 2799

ความตระหนี่ เพราะแท้จริงความตระหนี่เคยทำลายผู้คนในยุคก่อนหน้า พวกท่านให้พินาศมาแล้ว ทำให้พวกเขาหลังเลื้อดกัน และให้พวกเขาอนุมิติ ในสิ่งที่ต้องห้ามแก่พวกเขา”¹

แน่นอน คำสอนที่ดีเช่นนี้ก็เพื่อปลูกฝังนิสัยการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สำหรับมุสลิมและสังคมมุสลิม ซึ่งท่านนบีได้ทำอยู่เป็นประจำในชีวิตของท่าน จนเป็นที่รับรู้กันว่าท่านเป็นคนใจบุญมากที่สุดคนหนึ่งในหน้าแผ่นดินนี้ ท่านส่งเสริมการบริจาค แม้จะเป็นสิ่งเพียงเล็กน้อยก็ตามแต่ “จงป้องกันตัวของพวกท่านจากไฟนรกเถิด แม้ด้วยการทำทานเพียงซีกเดียวจากอินทผลัมก็ตาม”² ในยุคของท่าน บรรดามุสลิมต่างแข่งขันกันในเรื่องการทำทานและบริจาคแก่มุสลิมที่เดือดร้อน บริจาคเพื่อใช้จ่ายในการทำสงคราม และต้อนรับแขกของท่านนบี และบุคคลที่อยู่ในระดับแนวหน้าในเรื่องนี้คือ อุซมาน บิน อ์ฟฟาน ซึ่งบริจาคทรัพย์สินเพื่อทำสงครามตะบูกในปีที่เกิดความอดอยากแร้นแค้น³ การรักษาสัญญาเป็นมารยาทที่สำคัญยิ่งของท่านนบี คือลบล้างลอบขู่จะลบลัษณ์ และบรรดาผู้ศรัทธา ซึ่งท่านนำมาใช้กับทั้งมิตรสหายและศัตรู

﴿ لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ
وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ
وَالْكِتَابِ وَالرَّسُولِ وَعَٰتَى الْمَالِ عَلَىٰ حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ

¹ เคาะฮ์ มุสลิม, กิตาบ อัล-บิรร์, باب ตะหฺรีม อัล-ซุลม์, เล่ม 8 หน้า 18 และมุสนัด อิมาม อะหมัด, เล่ม 2 หน้า 160

² เคาะฮ์ อัล-บุคอรี, กิตาบ อัล-ชะกาต, باب ฮิตตะกู อัน-นาร ว่าจะ เล่า บี ซิกก์ ตัมเราะฮะ, เล่ม 2 หน้า 114

³ ดู อับดุลอะซีซ อัล-อุมะรีย, เราะฮ์ลุคคัลลอฮ์ ว่าจะ คอตะมะ อัน-นะบียีน ดีน ว่าจะ เคาละฮ์, (หัวข้อสงครามตะบูก) ภาคที่ 3 หน้า 817

وَأَلْيَتَمَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَأَنَّ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ
 وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا
 وَالصَّادِقِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ
 صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾ [البقرة: 177]

ความว่า “คุณธรรมไม่ใช่อยู่ที่การผินหน้าของพวกเจ้าไปทางทิศ
 ตะวันออกและทิศตะวันตก(ขณะละหมาด) แต่ทว่าคุณธรรม
 นั้นคือผู้ที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ วันปรโลก มลาอิกะฮ์ บรรดาคัมภีร์
 และบรรดาศาสนทูต และบริจาครูปยสินทั้งที่รักในทรัพย์สิน
 นั้นแก่บรรดาญาติใกล้ชิด บรรดาเด็กกำพร้า บรรดาผู้ยากจน
 ผู้ที่อยู่ในการเดินทาง(ที่ขาดเสบียง) บรรดาผู้ที่มาขอ(เนื่องจาก
 ความเดือดร้อน) และบริจาคในการไถ่ทาส คือผู้ที่ดำรง
 ละหมาดและบริจาคตานบังคับ คือบรรดาผู้ที่รักษาสัญญาของ
 พวกเขาโดยครบถ้วนเมื่อพวกเขาได้สัญญาไว้ และบรรดาผู้ที่
 อดทนในความทุกข์ยากจากความเดือดร้อน และขณะต่อสู้ใน
 สมรภูมิ ชนเหล่านี้แหละคือผู้ที่สัตย์จริง และชนเหล่านี้แหละคือ
 ผู้ที่มีความยำเกรง”(อัล-บะเกาะอะฮะฮ์ : 177)

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ أَحَلَّتْ لَكُمْ بِهِمَّةُ
 الْأَنْعَمِ إِلَّا مَا يُنْتَلَىٰ عَلَيْكُمْ غَيْرَ مُحِلِّي الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ إِنَّ
 اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ ﴿١٧٨﴾ [المائدة: 1]

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงรักษาสัญญาให้

ครบถ้วนเกิด แท้จริงถูกอนุมัติแก่พวกเจ้าแล้ว ซึ่งปศุสัตว์ต่าง ๆ (อูฐ วัว แกะ) นอกจากสิ่งที่จะถูกสาธยายแก่พวกเจ้า(ว่าเป็นสิ่งต้องห้าม)และนอกจากสภาพที่พวกเจ้าถูกห้ามไม่ให้ล่าขณะที่พวกเจ้าอยู่ในพิธีกรรมหัจญ์หรืออุมเราะฮ์ แท้จริง อัลลอฮ์นั้นทรงซึ่งขาดตามที่พระองค์ทรงประสงค์” (อัล-มาอิเดฮ์ : 1)

ท่านนบี คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะสَّلَام ได้ทำสัญญาเกี่ยวกับเผ่าต่าง ๆ รอบเมืองมะดีนะฮ์และรักษาสัญญาของพวกเขา และท่านก็ยังทำสัญญากับชาวยิวในเมืองมะดีนะฮ์เองตั้งแต่วันที่ท่านเดินทางมาถึงและท่านก็รักษาสัญญาเหล่านั้นกับพวกเขาจนกระทั่งมียิวบางส่วนได้บิดพลิ้วและละเมิดสัญญา ท่านยังได้ทำสัญญากับพวกกุร็อยชในสงครามอัล-หุดียปียะฮ์และรักษาสัญญาอย่างดี แม้ว่าเนื้อหาบางส่วนในนั้น หากดูผิวเผินแล้วอาจจะเป็นการเสียเปรียบแก่ชาวมุสลิมบางกลุ่มที่ถูกพวกเขากดขี่ก็ตาม¹

และเมื่อมีการบิดพลิ้วสัญญาจากคู่ตรงข้าม เมื่อนั้นอิสลามก็สั่งให้ยกเลิกสัญญานั้นและประกาศให้ชัดเจน ไม่ใช่ทำลายสัญญาลับหลังเช่นที่อีกฝั่งหนึ่งกระทำ

﴿وَأَمَّا نَحْنُ فَأَنْتَ مِنْ قَوْمٍ خِيَانَةٌ فَأَنْبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَى سَوَاءٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ ﴿٥٨﴾ [الأنفال: ٥٨]

ความว่า “และถ้าหากเจ้าเกรงว่าจะมีการทรยศจากพวกใด ก็จงโยนสัญญากลับคืนแก่พวกเขาไปโดยเท่าเทียมกัน แท้จริง

¹ สุนัน อิบิ ดาวูด, หะดีษหมายเลข 2758

อัลลอฮ์นั้นไม่ทรงชอบบรรดาผู้ที่ทรยศหักหลัง” (อัล-อันฟาล :

58)

อิสลามยังสั่งให้มีการรักษาสัญญาให้สมบูรณ์และห้ามฉีกสัญญาที่
จนกว่าจะครบกำหนดที่ตกลง ในสุเราะฮ์ อัล-เตาบะฮ์ อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ بَرَاءَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ۝
فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي
اللَّهِ وَأَنَّ اللَّهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ ۝ وَأَذَانٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى
النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ
وَرَسُولُهُ فَإِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا
أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابِ آلِيمٍ
۝ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوكُمْ شَيْئًا
وَلَمْ يُظَاهَرُوا عَلَيْكُمْ أَحَدًا فَأَتِمُوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَىٰ مُدَّتِهِمْ
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ۝ ﴾ [التوبة: ١- ٤]

ความว่า “นี่คือประกาศการพ้นข้อผูกมัดทั้งหลาย จากอัลลอฮ์
และเราะฮะฮ์สุลของพระองค์ แก่บรรดาผู้ตั้งภาคีที่พวกเขาได้ทำ
สัญญาไว้ ดังนั้น พวกเจ้าที่เป็นมุชริกีนมีอิสระที่จะสัญญาจรรยา
แผ่นดินสี่เดือน และพึงรู้เถิดว่า แท้จริงพวกเขา มิใช่ผู้ที่จะทำ
ให้อัลลอฮ์หมดความสามารถก็หาไม่ และแท้จริง อัลลอฮ์จะ
ทรงทำให้ผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลายต้องอับยศ นี่เป็นประกาศ
จากอัลลอฮ์และเราะฮะฮ์สุลของพระองค์ แก่ประชาชนทั้งหลายใน

วันหัจญ์อันใหญ่ยิ่งว่า แท้จริงอัลลอฮ์นั้นทรงพันข้อผูกพันที่
 ทำไว้กับพวกมุชริกีนทั้งหลาย และเราะฮ์ฮ์ของพระองค์ก็พัน
 จากข้อผูกพันนั้นด้วย และหากพวกเจ้าสำนึกผิดและกลับตัว
 มั่นก็เป็นสิ่งดีแก่พวกเจ้า และหากพวกเจ้าผินหลังให้ก็พึงรู้เถิด
 ว่าแท้จริงพวกเจ้านั้นมิใช่ผู้ที่จะทำให้อัลลอฮ์หมด
 ความสามารถก็หาไม่ และจงแจ้งข่าวดีแก่บรรดาผู้ปฏิเสธ
 ศรีทธาเหล่านั้นเถิดด้วยการลงโทษอันเจ็บแสบ ยกเว้นบรรดา
 ผู้ตั้งภาคีที่พวกเจ้าได้ทำสัญญาไว้ แล้วพวกเขามีได้ผิดสัญญา
 กับพวกเจ้าแต่อย่างใด และมีได้สนับสนุนผู้ใดให้ต่อต้านพวก
 เจ้า ดังนั้น จงรักษาสัญญากับพวกเขาจนครบกำหนดที่พวกเขา
 ทำไว้ แท้จริง อัลลอฮ์ทรงรักผู้ที่ยำเกรงทั้งหลาย” (อัต-เตาบะฮ์ :
 1-4)

เช่นเดียวกับการรักษาอะมานะฮ์ความรับผิดชอบหรือความ
 ไว้เนื้อเชื่อใจที่ถือว่าเป็นหนึ่งในหลักพื้นฐานทางจริยธรรมที่อิสลามได้
 วางไว้

﴿ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ
 أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا
 جَهُولًا ﴾ [الأحزاب : 72]

ความว่า “แท้จริง เราได้เสนอหน้าที่ความรับผิดชอบ(เกี่ยวกับ
 บทบัญญัติต่าง ๆ)แก่ชั้นฟ้า แผ่นดิน และขุนเขาทั้งหลาย
 แต่พวกมันปฏิเสธจะแบกรับและรู้สึกหวั่นเกรง ทว่ามนุษย์

กลับแบกรับมัน แท้จริงเขาเป็นผู้อธรรมและเขลายิ่ง” (อัล-อะห์ซาบ : 72)

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เป็นตัวอย่างแก่ชาวกูรีอัยฮ์ทั้งก่อนและหลังการเป็นศาสนทูต จนกระทั่งพวกเขาขนานนามท่านว่า *อัศ-ศอดิก อัล-อะมีน* (ผู้สัจจะและที่อัสสัตย์) ความสัจจะคือนิสัยและบุคลิกของท่าน ดังที่อัลลอฮ์กล่าวถึงลักษณะของท่านว่า

﴿وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ أُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٣٣﴾﴾

[الزمر: 33]

ความว่า “ผู้ที่มาพร้อมกับสัจจะความจริง และได้เชื่อมั่นในความจริงนั้น ชนเหล่านี้ พวกเขาคือบรรดาผู้ยำเกรง” (อัล-ซุมัร : 33)

ท่านส่งเสริม กำชับ สั่งสอนและปลุกฝังให้ผู้คนมีสัจจะ ดังที่หะดีษที่ว่า “พวกท่านจงมีสัจจะ เพราะแท้จริงการมีสัจจะนั้นจะนำสู่ความดี และความดีจะนำสู่สวรรค์ บุคคลหนึ่งที่กำลังอยู่ในสัจจะและพยายามแสวงหาสัจจะอยู่เสมอ จนกระทั่งเขาถูกบันทึก ณ อัลลอฮ์ว่าเขาคือผู้สัตย์จริง และพวกท่านจงระวังการโกหกมดเท็จ เพราะแท้จริงการโกหกมดเท็จนั้นจะนำสู่ความชั่ว และความชั่วจะนำสู่นรก บุคคลหนึ่งที่ชอบโกหกและพยายามแสวงหาการโกหกเสมอ จนกระทั่งเขาถูกบันทึก ณ อัลลอฮ์ว่าเขาคือจอมโกหก”¹ และท่านได้เตือนสำคัญว่า “เครื่องหมายคนหน้าใจชั่วหลังหลอก

¹เศาะฮีหฺ มุสลิม, กิตาบ อัล-บิรร์ วัะ อัศ-ศิละฮฺ, บาบ กุบรฺ อัล-กะซิบ, เล่ม 8 หน้า 29

มีสามประการ เมื่อเขาพูดเขาโกหก เมื่อสัญญาเขาบิดพลิ้ว และเมื่อได้รับความไว้วางใจเขาคดโกง”¹

ส่วนมารยาทด้านการครองเรือนนั้นอิสลามให้ความสำคัญโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ที่จะเกิดความขัดแย้งและการเชื่อมความสัมพันธ์กันด้วยเหตุนี้ จึงมีบทบัญญัติเกี่ยวกับครอบครัว ความสัมพันธ์ของสามีภรรยา การหย่าร้าง การเลี้ยงดู ค่าใช้จ่าย และความรับผิดชอบ และให้มีหน้าที่และขอบเขตที่ชัดเจนสำหรับทุกฝ่าย ไม่เอาวัดเอาเปรียบ และไม่ละเมิดต่อกัน

อิสลามได้เตือนสภามิให้มุสลิมละเมิดกฎระเบียบของพระเจ้าเป็นเจ้าบทบัญญัติและขอบเขตต่าง ๆ ที่ถูกระบุไว้ในสุเราะฮ์ อัล-บะเกาะอะฮ์ ได้ชี้แจงอย่างละเอียดถึงกฎระเบียบต่าง ๆ ในประเด็นเหล่านี้ อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿لِّلَّذِينَ يُؤَلُّونَ مِن نِّسَابِهِمْ تَرَبُّصٌ أَرْبَعَةٌ أَشْهُرٌ فَإِن فَاءُوا فَإِن
اللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٢٦﴾ وَإِن عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِن اللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ
﴿٢٢٧﴾ وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَن
يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِن كُنَّ يُؤْمِنُنَّ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا
إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ
دَرَجَةٌ ۗ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٢٨﴾ الطَّلَاقُ مَرَّتَانٍ فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ
أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ أَن تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ
شَيْئًا إِلَّا أَن يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَإِن خِفْتُمُ أَلَّا يُقِيمَا

¹ เศาะฮ์ อัล-บุคอรี, กิตาบ อัล-ฮิมา, باب อะลามะฮ์ อัล-มุนาฟิก, เล่ม 1 หน้า 14 และเศาะฮ์ มุสลิม, กิตาบ อัล-ฮิมา, باب อายะฮ์ อัล-มุนาฟิก ชะลาษ, เล่ม 1 หน้า 56

حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ تِلْكَ حُدُودُ
اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ
الظَّالِمُونَ ﴿٣٢﴾ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدُ حَتَّى تَنْكِحَ
زَوْجًا غَيْرَهُ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا إِنْ
ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ
يَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾ وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَّغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ
بِمَعْرُوفٍ أَوْ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا
لِتَعْتَدُوا وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ
اللَّهِ هُزُورًا وَأُذِكُرُوكُمْ نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ
مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُمْ بِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلِمُوا أَنَّ
اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾ وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَّغْنَ أَجَلَهُنَّ
فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَاضُوا بَيْنَهُمْ
بِالْمَعْرُوفِ ذَلِكَ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَمْ أَرْكَانُكُمْ وَأَظْهَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا
تَعْلَمُونَ ﴿٣٥﴾ وَالْوَالِدَاتُ يُرْضَعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ
أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ
بِالْمَعْرُوفِ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا لَا تُضَارُّ وَالِدَةُ بِوَالِدِهَا
وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ بِوَالِدَيْهِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا
عَنْ تَرَاضٍ مِّنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ

تَسْتَرْضِعُونَ أَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ مَا
 آتَيْتُمْ بِالْمَعْرُوفِ ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ
 بَصِيرٌ ﴿٢٣٦﴾ وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ
 بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا ۖ فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ
 عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ ۗ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
 خَبِيرٌ ﴿٢٣٧﴾ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ
 النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ ۖ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ
 سَتَذْكُرُونَهُنَّ وَلَكِنْ لَا تُوعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا
 مَعْرُوفًا ۖ وَلَا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ
 وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ ۗ وَاعْلَمُوا أَنَّ
 اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿٢٣٨﴾ لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمْ النِّسَاءَ مَا
 لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً ۖ وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْمَوْسِعِ
 قَدْرَهُ وَعَلَى الْمُقْتَرِ قَدْرَهُ ۖ مَتَّعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى
 الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٣٩﴾ وَإِنْ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ
 فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ ۖ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ
 يَعْفُوا ۗ الَّذِي بِيَدِهِ عُقْدَةُ النِّكَاحِ ۗ وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَلَا
 تَنْسُوا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ ۖ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٤٠﴾ ﴿

[البقرة: ٢٢٦-٢٣٧]

ความว่า “สำหรับบรรดาผู้ที่สาบานว่า จะไม่สมรสกับภรรยา

ของเขานั้น ให้มีการรอยคยไว้สี่เดือน แล้วถ้าหากเขากลับคืนดี
แน่นอนอัลลอฮ์นั้น เป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ และ
ถ้าพวกเขาตกลงตั้งใจที่จะหย่าแล้วไซ้ร้ แน่นอน อัลลอฮ์ทรงได้
ยินและทรงรอบรู้ และบรรดาหญิงที่ถูกหย่าร้าง พวกนาง
จะต้องกักกันตัวเองสามกัรฺูร และไม่อนุญาตให้พวกนางปกปิด
สิ่งที่อัลลอฮ์ให้บังเกิดขึ้นในกรรมของพวกนาง หากพวกนาง
ศรัทธาต่ออัลลอฮ์และวันปรโลก และบรรดาสามีของพวกนาง
นั้นเป็นผู้มีสิทธิกว่าในการคืนดีกับพวกนางในช่วงดังกล่าว หาก
พวกเขาปรารถนาที่จะประนีประนอม พวกนางจะต้องได้รับ
สิทธิเช่นเดียวกับที่ต้องทำหน้าที่ของพวกนางโดยชอบธรรม
และสำหรับบรรดาชายนั้นมีฐานะเหนือพวกนางชั้นหนึ่ง(เพราะ
ต้องดูแลรับผิดชอบนาง) และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงเดชานุภาพ
ผู้ทรงปรีชาญาณ การหย่านั้นมีสองครั้ง จากนั้นก็สามารถที่จะ
ยับยั้งนางไว้โดยชอบธรรม หรือไม่ก็ปล่อยนางไปด้วยดี และไม่
อนุญาตให้พวกเจ้าเอาสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เป็นมะฮัรจากสิ่งที่พวก
เจ้าได้ให้แก่พวกนาง นอกจากทั้งทั้งสองเกรงว่าจะไม่สามารถ
ดำรงไว้ซึ่งขอบเขตของอัลลอฮ์ ถ้าหากพวกเจ้าเกรงว่า เขาทั้ง
สองจะไม่ดำรงไว้ซึ่งขอบเขตของอัลลอฮ์แล้วไซ้ร้ ก็ไม่เป็น
ความผิดประการใดแก่เขาทั้งสองถ้าหากนางใช้ทรัพย์สินไถ่ตัว
นางเอง เหล่านั้นแหละคือขอบเขตของอัลลอฮ์ พวกเจ้าจงอย่า
ละเมิดมัน และผู้ใดละเมิดขอบเขตของอัลลอฮ์ชนเหล่านั้น
แหละคือผู้ที่อธรรมแก่ตัวเอง ถ้าหากเขาได้หย่านางไปแล้ว นาง
ก็ไม่มีเป็นที่อนุญาติแก่เขาอีกหลังจากนั้น จนกว่านางจะแต่งงาน

กับสามีอื่นจากเขา แล้วหากสามีนั้นหย่านาง ก็ไม่มีบาปใด ๆ
แก่ทั้งสองที่จะคืนดีกันใหม่ หากเขาทั้งสองคิดว่าจะดำรงไว้ซึ่ง
ขอบเขตของอัลลอฮ์ได้ และนั่นแหละคือขอบเขตของอัลลอฮ์
ซึ่งพระองค์ทรงแจ่มแจ้งมันอย่างแจ่มแจ้งแก่กลุ่มชนที่รู้ดี และ
เมื่อพวกเขาหย่าภรรยา แล้วนางเหล่านั้นได้ถึงกำหนดเวลาของ
พวกนางแล้ว ก็จงอย่าขัดขวางพวกนางในการที่พวกนางจะ
กลับไปแต่งงานกับบรรดาผู้ครองเดิมของพวกนาง เมื่อพวกเขา
ต่างพอใจกันโดยชอบธรรม นั่นแหละคือ สิ่งที่จะถูกนำมา
แนะนำตักเตือนแก่ผู้ที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์และวันปรโลก นั่น
แหละคือสิ่งที่บริสุทธิ์กว่าและสะอาดกว่าสำหรับพวกเขา
และอัลลอฮ์นั้นทรงรู้ แต่พวกเขาไม่รู้ และมารดาทั้งหลายนั้น
จะให้นมแก่ลูก ๆ ของนางภายในสองปีเต็ม สำหรับผู้ที่ต้องการ
จะให้ครบถ้วนในการให้นม และหน้าที่ของพ่อเด็กนั้นคือต้องให้
ปัจจัยยังชีพของพวกนางและเครื่องนุ่งห่มของพวกนางโดยชอบ
ธรรม ไม่มีใครถูกบังคับนอกจากเท่าที่เขามีกำลังความสามารถ
เท่านั้น มารดาก็จงอย่าได้ก่อความเดือดร้อน(ให้แก่สามี) เนื่อง
ด้วยลูกของนาง และพ่อเด็กก็จงอย่าได้ก่อความเดือดร้อน
(ให้แก่ภรรยา) เนื่องด้วยลูกของเขา และหน้าที่ของทายาทผู้รับ
มรดกก็เช่นเดียวกัน แต่ถ้าทั้งสองต้องการให้หย่านม อันเกิด
จากความพอใจและการปรึกษาหารือกันจากทั้งสองคนแล้ว ก็
ไม่มีบาปใด ๆ แก่เขาทั้งสอง และหากพวกเขาประสงค์ที่จะให้มี
นมขึ้นแก่ลูก ๆ ของพวกเขาแล้วก็ย่อมไม่มีบาปใด ๆ แก่พวกเขา
เจ้าเช่นกัน เมื่อพวกเขาได้มอบสิ่งที่พวกเขาให้(แก่นางเป็น

คำตอบแทน) โดยชอบธรรม และจงอย่าเกรงอัลลอฮ์เกิด และพึง
รู้ด้วยว่า แท้จริง อัลลอฮ์นั้นทรงเห็นในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำ และ
บรรดาผู้ที่ถึงแก่ชีวิตลงในหมู่พวกเจ้าและทิ้งคูครองไว้ นั้น พวก
นางจะต้องกักตัวของพวกนางเองรอคอยเป็นเวลาสี่เดือนกับ
สิบวัน ครั้นเมื่อพวกนางครบกำหนดเวลาของพวกนางแล้ว ก็ไม่
มีบาปใด ๆ แก่พวกเจ้าในสิ่งที่พวกนางได้กระทำไปโดยส่วนตัว
ของพวกนางอย่างชอบธรรม และอัลลอฮ์นั้นทรงรอบรู้อย่าง
ละเอียดในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำ และไม่มีบาปใด ๆ แก่พวกเจ้า
ในการกล่าวเป็นนัยเพื่อขู่ขอรู้อย่าง และสิ่งที่พวกเจ้าเก็บงำไว้ใน
ใจของพวกเจ้า อัลลอฮ์ทรงรู้ว่าพวกเจ้าจะบอกกล่าวแก่นางให้
ทราบ แต่อย่าได้ให้สัญญาแก่นางเป็นการลับ เว้นแต่ด้วยการ
กล่าวด้วยคำที่ดีเท่านั้น และจงอย่าตกลงปลงใจทำพิธีแต่งงาน
จนกว่าเวลาที่ถูกกำหนดไว้จะบรรลุถึงจุดสิ้นสุดของมัน และพึง
รู้เถิดว่า แท้จริง อัลลอฮ์ทรงรู้สิ่งที่อยู่ในจิตใจของพวกเจ้า พวก
เจ้าจงสังวรณพระองค์ไว้เถิด และพึงรู้ไว้เถิดว่า อัลลอฮ์นั้นเป็น
ผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงหนักแน่น ไม่มีบาปใด ๆ แก่พวกเจ้า ถ้า
หากพวกเจ้าหย่าภรรยา โดยที่พวกเจ้ายังมีได้แต่จะต้องพวกนาง
หรือยังมีได้กำหนดมะฮัรใด ๆ แก่พวกนาง และจงให้นางได้รับ
สิ่งอันวยประโยชน์ของพวกนาง โดยที่หน้าที่ของผู้มีมั่งมีนั้นคือ
ให้ตามกำลังความสามารถของเขา และหน้าที่ของผู้ยากจนนั้น
คือให้ตามกำลังความสามารถของเขา เป็นการให้ประโยชน์โดย
ชอบธรรม เป็นสิทธิเหนือผู้กระทำดีทั้งหลาย และถ้าหากพวก
เจ้าหย่าพวกนางก่อนที่พวกเจ้าจะแต่งงานด้วยพวกนาง โดยที่พวก

เจ้าได้กำหนดมะฮัรแก่นางแล้ว ก็จงให้แก่นางครึ่งหนึ่งของสิ่งที่พวกเจ้ากำหนดไว้ นอกจากนี้ว่าพวกนางจะยกให้ หรือผู้ที่มีอำนาจดูแลการแต่งงานจะยกให้ และการที่พวกเจ้าจะยกให้ นั้นเป็นสิ่งที่ใกล้เคียงแก่ความยำเกรงมากกว่า และพวกเจ้าอย่าลืมการทำคุณในระหว่างพวกเจ้า แท้จริง อัลลอฮ์เป็นผู้ทรงเห็นในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำกัน” (อัล-บะเกาะเราะฮ์ : 226-237)

และยังมีกฎระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการสมรส ตั้งแต่การสู่ขอจนถึงการแยกทางกัน และการสั่งให้สามีปฏิบัติต่อกภรรยาด้วยดี

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرِهًا ۗ وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَآءَاتِيْمُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ۗ ﴿١٦﴾ ﴾

[النساء: 16]

ความว่า “โอ้ผู้ศรัทธาทั้งหลาย !ไม่อนุมัติแก่พวกเจ้าที่จะเอากภรรยาของบิดามาเป็นมรดกสืบทอดด้วยการบังคับ และห้ามพวกเจ้าทำร้ายภรรยาด้วยการรังแกนางไว้(เมื่อพวกเจ้ารังเกียจนาง)เพื่อหวังจะริบเอาสินสอดบางส่วนที่พวกเจ้าได้ให้ไว้แก่พวกนาง นอกจากนี้ว่าพวกนางจะกระทำสิ่งลามกอันชัดแจ้งเท่านั้น และจงอยู่ร่วมกับพวกนางด้วยดี หากพวกเจ้ารังเกียจพวกนาง(ก็จงอดทน) อาจเป็นไปได้ว่า พวกเจ้ารังเกียจสิ่งหนึ่งแต่ในขณะที่เดียวกันอัลลอฮ์ก็ทรงให้มีความดีอันมากมายแฝง

อยู่ในสิ่งนั้น” (อัน-นินสาฮ์ : 19)

บทหนึ่งของอัลกุรอานถูกตั้งชื่อว่า “อัน-นินสาฮ์” หมายถึงผู้หญิง เพื่อยกสถานะของเธอให้สูงส่ง อิสลามทำให้ผู้หญิงที่เป็นแม่คือผู้ที่สิทธิสมควรยิ่งในการได้รับการปรนนิบัติอย่างดีและให้เกียรติ อิสลามใช้ให้ดำรงชีวิตคู่ด้วยความรัก เมตตา และความสงบสุข ซึ่งเป็นสุดยอดของคำว่ารัก

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِيَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴾ [الرّوم: ٢١]

ความว่า “และหนึ่งจากสัญญาณทั้งหลายของพระองค์คือ ทรงสร้างคู่ครองให้แก่พวกเจ้าจากตัวพวกเจ้าเอง เพื่อพวกเจ้าจะได้มีความสุขอยู่กับนาง และทรงให้มีความรักใคร่และความเมตตาระหว่างพวกเจ้า แท้จริงในการนี้ แน่แน่นอน ย่อมเป็นสัญญาณแก่หมู่ชนผู้ใคร่ครวญ” (อิร-รุม : 21)

สามีต้องรู้จักหยอกหล้อ แสดงความรักกับภรรยา ส่วนภรรยาก็ต้องเชื่อฟังสามี¹ มีบทบัญญัติมากมายที่ห้ามมีสัมพันธ์ชู้สาวและบ้จัจยที่จะนำไปสู่ความสัมพันธ์ทางเพศนอกสมรสกับคนอื่นที่ไม่ใช่สามีภรรยา เนื่องจากทำให้มีปัญหาเรื่องเด็กไม่มีพ่อ ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวสั่นคลอน

¹ อัล-กัมดานีย์, พันน์ ตะอามุล อัน-นะบีย์ คีอิลลิลลอฮุอะลียิวะสลัลัม ฟิ อัล-หะยาต อัล-ฆะญาอียะฮ์, หน้า 60

ทำให้เกิดความเสื่อมเสียระหว่างทั้งสองฝ่าย และทำให้เกิดโรคต่าง ๆ อีกด้วยการผิดประเวณีนั้นนับว่าเป็นบาปใหญ่ ยิ่งกว่านั้นอิสลามสั่งให้ผู้ชายและผู้หญิงยับยั้งส่ายตา ไม่จ้องมองผู้อื่นนอกจากคนที่อัลลอฮ์อนุมัติ เช่น ภรรยา และญาติใกล้ชิดเท่านั้น อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَعْضُوا مِنْ أَبْصَرِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَٰلِكَ أَزْكَىٰ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٣١﴾ وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَعْضْنَ مِنْ أَبْصَرِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا ۗ ﴾ [النور: 30-31]

ความว่า “จงกล่าวเถิด(มุฮัมมัด)แก่บรรดาผู้ศรัทธาชาย ให้พวกเขาลดส่ายตาของพวกเขาลงต่ำ และให้พวกเขารักษาทวารของพวกเขา นั่นเป็นการบริสุทธิ์ยิ่งแก่พวกเขา แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรอบรู้สิ่งที่พวกเขากระทำ และจงกล่าวเถิด(มุฮัมมัด)แก่บรรดาผู้ศรัทธาหญิง ให้พวกเขาลดส่ายตาของพวกเขาเธอลงต่ำ ให้พวกเขารักษาทวารของพวกเขาเธอ และอย่าเปิดเผยเครื่องประดับของพวกเขา เว้นแต่สิ่งที่พึงเปิดเผยได้” (อัน-นุร : 30-31)

โครงการเหล่านี้ได้รวบรวมมารยาทและแนวปฏิบัติที่จะทำให้บุคคลหนึ่งไม่มองนอกจากภรรยาของตนเองเท่านั้น ฝ่ายภรรยาก็เช่นเดียวกัน จะต้องไม่มองนอกจากสามีของตนเท่านั้น การไม่มองไปยังบุคคลอื่นนั้น เพื่อให้ห่างไกลจากปัจจัยที่นำสู่ความสัมพันธ์ที่ต้องห้าม นั่นเป็นการป้องกันเบื้องต้นและแก้ไขล่วงหน้า ทั้งนี้เพื่อให้คู่ครองไว้วางใจซึ่งกันและกัน ในช่วงเวลา

เกี่ยวกับการปลุกฝังจริยธรรมที่ดีแก่สังคมมุสลิมนั้น ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ยังได้เตือนให้ห่างจากมารยาทที่เลวทราม เช่น การอธรรมต่อเพื่อนมนุษย์ ดังโองการที่ว่า

﴿ فَقَدْ كَذَّبُوكُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا

وَمَنْ يَظْلِمِ مِنْكُمْ نُذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا ﴿١٩﴾ [الفرقان: 19]

ความว่า “แน่นอน พวกเขาได้ปฏิเสธพวกเจ้าในสิ่งที่พวกเจ้ากล่าว ดังนั้น พวกเจ้าจึงไม่สามารถเลี้ยงมิให้มีการลงโทษ และไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ หากผู้ใดก็ตามในหมู่พวกเจ้าที่เป็นผู้อธรรมแล้วไซ้ เราจะให้เขาลิ้มรสการลงโทษอันมหันต์” (อัล-ฟุรกออน : 19)

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า “จงระวังดูอาอ์ขของผู้ถูกอธรรม เพราะแท้จริงไม่มีสิ่งขวางกั้นระหว่างดูอาอ์ขของเขา กับอัลลอฮ์”¹ ท่านยังได้เตือนสำหรับเรื่องการอิจจาเราะฮียา ดังโองการที่ว่า

﴿ أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۗ فَقَدْ

ءَاتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَاتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا

[النساء: 04]

ความว่า “หรือว่าพวกเขาอิจจาคนอื่นในสิ่งที่อัลลอฮ์ประทานให้แก่คนเหล่านั้นจากความกรุณาของพระองค์ แท้จริงพระองค์ได้ประทานคัมภีร์และความรู้เกี่ยวกับศาสนาให้แก่

¹ เศาะฮี้หฺ อัล-บุคอรีฮฺ, กิตาบ อัล-มะซอลิม, บาบ ฮิตติกอฮฺ คะฮฺวะฮฺ อัล-มัซลูม, เล่ม 3 หน้า 99

วงศัวานของอิบรอฮีมมาแล้ว และได้ทรงให้อำนาจอันยิ่งใหญ่
แก่พวกเขา” (อัน-นิสาฮ์ : 54)

ท่านนบี คือลลัลลอฮุอะลัยฮิวัสสลัม ยังได้เตือนเรื่องการข้อโกงและ
หลอกลวงว่า “บุคคลใดข้อโกงเรา เขาย่อมมิใช่ส่วนหนึ่งของเรา”¹ และยัง
เตือนให้ระวังจากการโอ้อวด ดังที่มีระบุไว้ในอัลกุรอาน

﴿ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ۝ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ۝
الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ۝ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ۝ ﴾ [الماعون : ๕-

[V

ความว่า “ดังนั้น ความหายนะจะมีแต่บรรดาผู้ทำละหมาดที่
ละเลยต่อการละหมาดของพวกเขา ผู้ที่โอ้อวดกัน และตระหนี่
ไม่ยอมให้ยืมเครื่องใช้เล็กๆ น้อย ๆ แก่ผู้อื่น” (อัล-มาอูน : 4-7)

ท่านนบี คือลลัลลอฮุอะลัยฮิวัสสลัม ได้กล่าวเตือนเกี่ยวกับการ
โอ้อวดว่า “แท้จริง เรื่องน่ากลัวยิ่งในจำนวนสิ่งซึ่งฉันเกรงว่าจะเกิดกับพวกท่าน
ก็คือ การตั้งภาคีเล็ก” พวกเขากล่าวว่า อะไรเล่าคือการตั้งภาคีเล็ก?
ท่านกล่าวว่า “คือการโอ้อวด”² เช่นเดียวกันนี้ ท่านยังได้ห้ามจากการหลง
ตัวเองและจองหอง ซึ่งเป็นปัจจัยร้ายแรงที่จะนำพาสู่ความหายนะ ดังที่ท่าน
กล่าวว่า “สามประการที่จะนำสู่ความหายนะ คือ ความตระหนี่ถี่เหนียว การ

¹เศาะฮี้หฺ มุสลิม, กิตาบ อัล-อิมาน, บาบ มัน ฮือชชะ นา ฟะลัยสะ มินนา, เล่ม 1 หน้า 69

²มุสนัด อิมาม อะหมัด, เล่ม 5 หน้า 428 จากรายงานของมะหฺมูด บิน ละบีด อัล-อันคอรีฮฺ เราะฎิยัลลอฮุ
อันฮฺ

ตามอารมณ์ใฝ่ต่ำ และการหลงตนเอง”¹ ท่านกำชับและสั่งว่าอย่าได้หลงตนเองเพราะมีทรัพย์สิน หรือเพราะทำความดี หรือเพราะมีกำลัง เกียรติ หรือการงานที่ดีของเธอ “ไม่มีบุคคลใดที่จะรอดตัวจากนรกเพราะมีความดีของตัวเองเป็นเหตุหรือ” พวกเขากล่าวว่า “แม้กระทั่งท่านกระนั้นหรือไอ้ท่านเราะซูลุลลอฮ์? ท่านกล่าวว่า “แม้กระทั่งฉันเองก็ตาม นอกจากว่าอัลลอฮ์จะเมตตาฉันเท่านั้น ทว่า พวกท่านจงปฏิบัติให้ถูกต้องที่สุด ให้ใกล้เคียงที่สุด ให้ปฏิบัติอย่างตั้งใจค่อยเป็นค่อยไป แล้วพวกท่านก็จะถึงจุดหมาย”²

ในการทำงานเดียวกัน ท่านตำหนิความเกียจคร้าน และท่านจะขอความคุ้มครองต่ออัลลอฮ์ให้รอดจากความเกียจคร้านว่า

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْهَرَمِ
وَالْبُخْلِ.

ความว่า “โอ้อัลลอฮ์ แท้จริงฉันขอความคุ้มครองต่อพระองค์ให้พ้นจากความอ่อนแอ ความเกียจคร้าน ความขี้ขลาด ความชรา แก่เฒ่า และความตระหนี่”³

อาจจะนับได้ว่า ในจำนวนสิ่งสำคัญที่อิสลามได้นำเสนอแก่สังคมมนุษย์อีกประการหนึ่ง ก็คือ การให้ความสำคัญและการจัดระเบียบเรื่องเวลา

¹ อนุ บักร์ อัล-ญะซาอียีร์, มินฮายูจ์ อัล-มุสลิม, หน้า 170 และอิบน์ กุฎามะฮ์ อัล-มักดีสีฮ์, มุกตะศ็อร มินฮายูจ์ อัล-กอดีดีน, หน้า 234

² เศาะฮิห์ มุสลิม, กิตาบ ศิฟะฮ์ อัล-กียามะฮ์ วะ อัล-ญันนะฮ์ วะ อัน-นาร, บาบ ลัน ยัดคุละ อัล-ญันนะฮ์ บี อะมะลีย, เล่ม 8 หน้า 139

³ เศาะฮิห์ มุสลิม, กิตาบ ศิฟะฮ์ อัล-กียามะฮ์ วะ อัล-ญันนะฮ์ วะ อัน-นาร, บาบ ลัน ยัดคุละ อัล-ญันนะฮ์ บี อะมะลีย, เล่ม 8 หน้า 139

การแบ่งระหว่างช่วงทำงานในเวลากลางวัน การพักผ่อนในเวลากลางคืน ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ และไม่ปล่อยเวลาให้กับสิ่งที่ไม่มีความสำคัญ ในการแบ่งประเภทและการกำหนดเวลาของการละหมาดโดยละเอียดนั้นชี้ให้เห็นว่า อิสลามให้ความสำคัญกับเวลา เพราะเวลาคือชีวิตของมนุษย์ ในวันหนึ่ง มนุษย์ควรต้องแบ่งเวลาอย่างละเอียดในสิ่งเกี่ยวกับตัวเขา เช่น ทำอิบาดะฮ์ ทำงาน และเวลาที่ต้องการพักผ่อน การจัดระเบียบเช่นนี้ก็เป็นหน้าที่หนึ่งของ มนุษย์ เหมือนหน้าที่อื่น ๆ ที่เขาต้องปฏิบัติต่ออัลลอฮ์ ด้วยการให้ความสำคัญกับอิบาดะฮ์ต่าง ๆ และจัดระเบียบเวลาเพื่ออิบาดะฮ์เหล่านั้น

เป็นที่ประจักษ์ชัดแก่ผู้ที่มีปัญญาทุกคนแล้วว่า บทบัญญัติและ แนวปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับจริยธรรมในสมัยของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลิม ผ่านการถ่ายทอดจากชีวประวัติของท่าน มีส่วนอย่างมากที่ทำให้ สังคมเกิดความสัมพันธ์ที่ดีและความสมัครสมานสามัคคี เป็นสังคมที่รัก บทบัญญัติของอัลลอฮ์ สُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ และรักในสิ่งที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลิม นำมาใช้สั่งสอนพวกเขา

บทส่งท้าย

อิบนุ ค็อลดูน ได้กล่าวว่า มนุษย์มีนิสัยอยู่เป็นกลุ่มสังคมโดยธรรมชาติ หมายถึงต้องมีการพบปะหรืออันเป็นแก่นแห่งการพัฒนาสังคมในนิยามของพวกเขา และมีความหมายเดียวกันกับการบูรณะรังสรรค์ อันที่จริงแล้ว สารแห่งท่านศาสนทูต ค็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม และภารกิจตลอดชีวิตของท่านนั้นล้วนเป็นงานที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อกระจายความเมตตาแก่มนุษย์ทั้งปวง อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٧﴾ ﴾ [الأنبياء: 17]

ความว่า “และเราไม่ได้ส่งเจ้ามา ใ้ มุหัมมัด เว้นแต่เพื่อเป็นความเมตตาแก่สากลโลก” (อัล-อันบิยาฮ์ : 107)

ผู้คนบางกลุ่มในปัจจุบันอาจจะเข้าใจว่า การให้ความสำคัญกับสังคมและสร้างสรรค์ความเจริญบนพื้นฐานของอารยธรรมสังคมคือเรื่องใหม่

ที่เพิ่งเกิดขึ้น แต่เมื่อเราย้อนกลับไปดูชีวประวัติของท่านศาสนทูต ค็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม แม้เพียงด้วยเวลาที่รวบรัดและโดยสังเขป ในประเด็นของการสร้างสังคมที่พัฒนา เราก็สามารถที่จะเห็นได้อย่างประจักษ์ชัดว่า ตลอดเหตุการณ์ในหน้าประวัติศาสตร์นั้น ท่านนบี ค็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม มีความพยายามอย่างสูงยิ่งในการตอบสนองของความจำเป็นของผู้คน โดยอาศัยเครื่องมือการรวมกลุ่ม ร่วมมือร่วมใจ ช่วยเหลือเกื้อกูล และเติมเต็มแก่กัน ทั้งในระดับปัจเจกและสังคม

ชีวิตของท่านศาสนทูต ค็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ทั้งหมด รวมถึง การต่อสู้ของท่านในทุก ๆ ด้านล้วนมีเป้าหมายเพื่อสร้างสังคมที่มีการพัฒนา อย่างมั่นคงและสันติสุข เพื่อปกป้องเกียรติแห่งการเป็นมนุษย์ในสังคมเมืองที่ พัฒนาและมีความเป็นอารยะ ท่านได้ตั้งชื่อศูนย์กลางรัฐของท่านว่า “อัล-มะดีนะฮ์” (หมายถึงเมืองที่เจริญ) แทนชื่อเก่าดั้งเดิม สื่อให้เห็นว่าท่านมี เป้าหมายเช่นไร ตลอดจนการทำข้อตกลงที่เรียกว่า “สนธิสัญญา อัล-มะดีนะฮ์” อันมีเนื้อความแห่งการพิทักษ์สิทธิต่าง ๆ ของประชาชนทั้งหมด รวมไปถึงการพัฒนาสังคมที่เกิดขึ้นทั้งในด้านประชากร ด้านความผูกพัน ทางใจ ด้านความรู้ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการบริหารปกครอง และ ด้านสาธารณสุข เช่นเดียวกับการให้ความสำคัญต่อความยุติธรรมสำหรับ ประชาชนทุกคน ไม่เพียงกลุ่มพวกหรือเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ทั้งหมดทั้งปวงนี้ถูก ส่งสอนอย่างดีให้แก่ประชาชาติมุสลิมและใช้ปฏิบัติจริงในสังคมเมือง มะดีนะฮ์ของท่าน ซึ่งดำเนินไปด้วยความยุติธรรม การเชื่อมโยงไมตรีและ ความสมัคปรองสามัคคีระหว่างประชาชน ที่ร้อยรัดอย่างมั่นคงอีกทอดหนึ่ง ภายใต้อาณัติของนบี อูบูดียะฮ์ หรือความศรัทธาด้วยการมอบตนอย่างแท้จริง

ต่อพระผู้อภิบาลผู้ทรงเมตตาอย่างยิ่งที่สุดแล้ว

﴿ قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ حَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى ﴿٥٠﴾ ﴾

[طه: 50]

ความว่า “เขากล่าวว่า พระผู้อภิบาลของเราคือผู้ทรงให้รูปร่าง และสิ่งที่เหมาะสมกับทุกสรรพสิ่งที่พระองค์สร้างมา แล้ว พระองค์ก็ทรงชี้ทางให้” (ฏอฮา : 50)

ผู้ที่ศึกษาชีวประวัติของท่านศาสดานบุต คือลัลลอลฮุอะดัยฮิอะฮัลลัม จะต้องให้ความสำคัญกับข้อเท็จจริงในประเด็นเหล่านี้ และผูกโยงเข้ากับ ความหมายแห่งการเป็นมนุษย์ตามเจตนารมณ์ของอัลลอฮ์พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าแห่ง สากลโลก พระองค์ตรัสว่า

﴿ أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾ ﴾ [الملك: 14]

ความว่า “ผู้ทรงสร้างจะไม่รู้กระนั้นหรือ ทั้งที่พระองค์เป็นผู้ละเอียดอ่อนยิ่ง ผู้รอบรู้ยิ่งถึงถ้อย” (อัล-มุลก์ : 14)

พวกเขาจะต้องเปิดเผยและแสดงมันออกมาให้เห็นว่า เรื่องราว เหล่านี้มีความสัมพันธ์เช่นใดกับชีวิตของมนุษย์ในภาพรวมโดยทั่วไป และ เกี่ยวข้องอย่างไรกับการดำเนินชีวิตของพวกเขาในปัจจุบัน ด้วยการแปร ออกมาให้เห็นเป็นภาคปฏิบัติอย่างชัดเจนจากชีวประวัติของท่านศาสดานบุต คือลัลลอลฮุอะดัยฮิอะฮัลลัม

หนังสือฉบับสมบูรณ์

ชีวประวัติศาสนทูตมุหัมมัด ﷺ ฉบับคัดสรร
สอบถามและดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากเพจ fb.me/sirah1440

بناء المجتمع المدني وتنميته في السيرة النبوية

تأليف:

أ.د. عبدالعزيز إبراهيم العمري

أستاذ السيرة النبوية بجامعة الإمام محمد بن سعود بالرياض (سابقاً)